

SOCIÁLNÍ PRÁVO

Zpracovala: JUDr. Iva Kernová

Brno 2010

Cíl: Uvést studenty hlouběji do současného stavu sociálního zákonodárství v ČR. Dát možnost získat praktickou orientaci v oblasti sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. Vést i k samostatnému řešení konkrétních sociálních situací.

Obsah výuky:

Sociální zabezpečení: pojetí, sociální práva, základní pilíře, financování

- Zákon č.100/1988 Sb. o soc. zabezpečení
- Zákon č.. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpečení
- Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění soc. zabezpečení

Dávky nemocenského pojištění: nemocenské, ošetrovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, peněžitá pomoc v mateřství (podmínky nároku, účel, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku, vyhotovování žádosti)

Zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění

Dávky důchodového pojištění: zákon o důchodovém pojištění, druhy důchodů (podmínky nároku, účel, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku), zvyšování důchodů, penzijní připojištění

- Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění v platném znění
- vyhl. MPSV č. 284/1995 Sb. kterou se provádí zákon o důch. pojištění
- Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění
- Zákon č. 170/1999 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o penzijním připojištění

Dávky státní sociální podpory: zákon o státní sociální podpoře, druhy a podmínky jednotlivých dávek, účel dávek, výše, výpočet dávky, uplatňování nároku, vyhotovování žádosti

Zákon č. 117/1995 Sb. o státní soc. podpoře

Životní minimum a existenční minimum

Zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu

Služby sociální péče

Zákon č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpeč.

Zákon č.100/1988 Sb. o soc. zabezpečení

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o soc. službách

Pomoc v hmotné nouzi

- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- Vyhláška č. 504/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi

Mimořádné výhody poskytované zdravotně postiženým a starým občanům:

- Zákon č. 182/1991 Sb. kterou se provádí zákon o soc. zabezpečení

Podpora v nezaměstnanosti

- Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti

Problematika rodiny: zastupování dítěte, správa záležitostí dítěte, vyhotovování návrhů na omezení a zbavení rodičovských práv, vyhotovování návrhů na stanovení výživného, postup při uzavírání náhradní rodinné výchovy, řešení konkrétních problémových situací v rodině

- Zákon č. 94/63 Sb. o rodině v novel. znění
- Zákon č. 50/73 Sb. o pěstounské péči

Problematika uprchlíků na území ČR: právní postavení uprchlíka, podmínky získání statutu uprchlíka, nároky uprchlíků, řešení konkrétních problémových situací

Zákon č. 498/1990 Sb. o uprchlících, ve znění zákona č. 4/1993 Sb., Zákon č. 317/1993 Sb.

Zákon č. 150/1996 Sb.

Úmluva o právním postavení uprchlíků přijatá v Ženevě dne 28.7.1951 a Protokol týkající se právního postavení uprchlíků, přijatý v New Yorku dne 31.1.1967 (v ČR vyhlášena pod č. 208/1993 Sb)

Pobyt cizinců na území ČR

- Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti
- Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání
- Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu
- Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR

Problematika státního občanství ČR

Zákon č. 40/1993 Sb. o nabývání a pozbyvání státního občanství ČR, v platném znění

DÁVKY SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Studijní cíl: získat praktickou orientaci v oblasti sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci; naučit se samostatně řešit konkrétní sociální situace.

Dávky sociálního zabezpečení upravuje **právo sociálního zabezpečení**. Je to právní odvětví, které upravuje instituce, zařízení a právní vztahy, jejichž prostřednictvím se zmírňují následky sociálních událostí, v nichž se mohou občané ocitnout. Sociálními událostmi jsou různé sociálně tíživé situace, které právo uznává a upravuje postup orgánů v nich.

Mezi **základní okruhy společenských vztahů** upravených právem sociálního zabezpečení řadíme vztahy vznikající při zabezpečení v různých životních situacích - nemoc, stáří, invalidita, narození dítěte...

Právní úprava této oblasti je velmi roztříštěná.

Základní pilíře soc. zabezpečení v ČR:

1. pilíř: **pojištění:**
  - nemocenské pojištění
  - důchodové pojištění
2. pilíř: **státní sociální podpora**
3. pilíř: **sociální péče, služby**

SOUSTAVA SOCIÁLNÍCH DÁVEK

<i>Název subsystému</i>	<i>dávky z něj poskytované</i>	<i>orgán, u něhož se podává žádost</i>	<i>finanční zajištění</i>
NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ	Nemocenské Ošetřovné Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství Peněžitá pomoc v mateřství	Organizace, resp. okresní správa sociálního zabezpečení, jde-li o zaměstnance tzv. malé organizace (která neprovádí nemocenské pojištění svých zaměstnanců) nebo osoby samostatně výdělečně činné	Pojistné na sociální zabezpečení
DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	Důchod starobní Invalidní Vdovský, Vdovecký Sirotčí	okresní správa sociálního zabezpečení	Pojistné na sociální zabezpečení

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA	Druh dávky:	Úřad práce Úřad městské části v Praze Oprávněná osoba:	Státní rozpočet
	Přídavek na dítě	Nezletilé dítěte	
	Sociální příplatek	Osoby pečující o nezletilé dítě	
	Příspěvek na bydlení	Nájemce bytu nebo obytné místnosti anebo vlastníka nemovitostí	
	Rodičovský příspěvek	Rodiče pečujícího o dítě	
	Dávky pěstounské péče	Dítěte nebo pěstouna	Státní rozpočet
	Porodné	Oprávněné osoby	
SOCIÁLNÍ PÉČE SLUŽBY	Pohřebné	Oprávněné osoby	omezen
	Příspěvek na živobytí	Pověřený obecní úřad	Státní rozpočet
	Doplatek na bydlení	Pověřený obecní úřad	Státní rozpočet
	Mimořádná okamžitá pomoc	Pověřený obecní úřad nebo obec	Státní rozpočet

Příspěvek na péči   Pověřený obecní úřad   Státní rozpočet

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

Zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění

Účinnost 1.1.2009, dočasná změna 1.1.010 – 31.12.010.

Hlavní principy nové právní úpravy

1. **Jednotnost systému** - jednotný pro všechny pojištěné osoby: zaměstnance, příslušníky ozbrojených sborů i pro OSVČ, pouze s nezbytnými odchylkami
2. **Zvýšení spravedlnosti** - nadále se sice vychází z principu solidarity, ale do výše nemocenského se více promítá výše příjmu
3. **Účinnější prostředky proti zneužívání** - lépe upraveno posuzování a uznávání pracovní neschopnosti, zavedeny vysoké pokuty za neplnění povinnosti a možnost i odejmout oprávnění k uznávání pracovní neschopnosti
4. **Finanční neutrálnost** - systém by neměl zatěžovat státní rozpočet. Příjmy z vybraného pojistného by se měly vyrovnat výdajům na dávky a na správní výdaje potřebné k provádění nemocenského pojištění.
5. **Zajištění dodržení mezinárodních závazků** - respektuje se právo EU i uzavřené mezinárodní smlouvy.

Účast na pojištění § 2:

- **povinné** - zaměstnanci (§ 5 písm. a)
- **dobrovolné** - osoby samostatně výdělečně činné, zahraniční zaměstnanci (§ 3 písm. q.)

Druhy dávek § 4:

- nemocenské
- peněžitá pomoc v mateřství
- ošetřovné (dříve podpora při ošetřování člena rodiny)
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Okruh pojištěných osob § 5

- **zaměstnanci**: zaměstnanci v pracovním poměru, příslušníci policie ČR, státní zaměstnanci, členové družstva, zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti, soudci, členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí, poslanci, senátoři PČR, členové vlády, prezident, dobrovolní pracovníci pečovatelské služby, pěstouni, odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce
- **osoby samostatně výdělečně činné**

V okruhu pojištěných osob už nejsou uvedeni studenti a žáci, společníci a jednatelé s.r.o., komandisté komanditních společností. Od 1.1.2007 nejsou již tyto osoby nemocensky pojištěny; posuzují se, jako kdyby dne 31.12.2006 ukončily studium nebo výdělečnou činnost, z níž byly dosud účastny NP. Studenti zůstávají nadále důchodově pojištěni podle § 5 odst. 1 písm. m) zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění (t.j. po dobu prvních šesti let studia po dosažení věku 18 let)

Podmínky účasti zaměstnanců na nemocenském pojištění § 6

Nemocenské pojištění vzniká vstupem do zaměstnání a zaniká skončením zaměstnání. Podmínky pojištění:

1. Výkon zaměstnání :
  - a) na území ČR
  - b) v cizině pro zaměstnavatele se sídlem na území ČR, pokud místo výkonu práce je trvale v cizině a zaměstnanec není pojištěn podle předpisů státu kde pracuje a má trvalý pobyt na území ČR nebo jiného členského státu EU
2. zaměstnání trvalo nebo mělo trvat aspoň 15 kalendářních dnů
3. minimální výše sjednaného příjmu (rozhodný příjem) – v současné době 2000 Kč (bude zvyšována podle průměrné mzdy)

Účast na nemocenském pojištění tedy nezaloží zaměstnání, které netrvalo a ani nemělo trvat déle než 14 kalendářních dnů (dříve 7 kalendářních dnů). To neplatí, jde-li o opakující se zaměstnání téhož pracovníka u téhož zaměstnavatele, kdy od skončení předchozího zaměstnání do vstupu do

krátkodobého zaměstnání neuplynulo alespoň 6 měsíců. Přitom pro tyto účely se za zaměstnání nepovažuje zaměstnání malého rozsahu podle § 7.
Pojištění jsou i smluvní zaměstnanci.

Souběh pojištění z více zaměstnání § 8

Pokud zaměstnanec vykonává více zaměstnání, z nichž každé zakládá účast na pojištění, je pojištěn z každého z těchto zaměstnání.

Účast osob samostatně výdělečně činných § 11

Podmínky:

1. samostatná výdělečná činnost na území ČR nebo mimo území ČR, ale na základě oprávnění vyplývajících z právních předpisů ČR
2. podání přihlášky k účasti na pojištění na předepsaném tiskopisu

NP OSVČ nemá již žádnou vazbu na důchodové pojištění (nemusí již být placeny zálohy na důchodové pojištění, aby OSVČ mohla být nemocensky pojištěna)

Pokud OSVČ vykonává souběžně několik SVČ, je z nich pojištěna jen jednou

Obecné podmínky nároku na dávky a jejich výplatu § 14

- Nárok na dávku vzniká, jestliže podmínky vzniku nároku na dávku byly splněny v době pojištění nebo v době přerušení pojištění
- V případě souběhu pojištění se podmínky pro vznik nároku na dávku posuzují v každém pojištění samostatně.
- při souběžných pracovních poměrech bude dávka vypočtena z příjmů ze všech zaměstnání z nichž náleží, ale bude poskytována jen jednou (s výjimkou vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství).
- Dávky náleží za kalendářní dny. Je možný souběh příjmu z pracovní činnosti a dávky NP § 17

Ochranná lhůta § 15 (doba po zániku pojištění po níž se nárok na dávku zachovává)

- **Nemocenské** - 7 kalendářních dnů (původně 42) ode dne zániku NP. Nevyčerpaný zbytek ochranné doby již není možné připočítat k nové ochranné lhůtě.
- **Peněžitá pomoc v mateřství** - 180 dnů (původně 6 měsíců) od zániku NP. Ale nemůže být delší, než trvala účast na pojištění.
- Ochranná lhůta se nevztahuje na **ošetřovné**.
- Neplatí z pojištěné činnosti poživatele starobního nebo plného invalidního důchodu, ze zaměstnání malého rozsahu..

Denní vyměřovací základ § 18/1

Obecně průměrný příjem připadající z příjmů zjištěných za *rozhodné období* na jeden den, přičemž se určité dny při tomto výpočtu *vylučují*. Výpočet je pro všechny dávky nemocenského pojištění stejný.

Vyloučené dny § 18/8

- kalendářní dny omluvené nepřítomnosti v práci
- dny dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, v nichž náleží náhrada mzdy za prvních 14 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény
- dny poskytování dávek nemocenského pojištění
- u OSVČ dny v měsíci za které neplatí pojistné

Rozhodné období § 18/3

- Období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost.
- Pokud neuplynulo 12 kalendářních měsíců - období od vzniku pojištění zaměstnance do konce kalendářního měsíce, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž vznikla sociální událost .
- Pokud sociální událost vznikla v kalendářním měsíci, v němž vzniklo pojištění - období od vzniku pojištění do konce tohoto kalendářního měsíce

Úprava denního vyměřovacího základu

Redukce denního vyměřovacího základu § 21- 22

Tři redukční hranice . Stanoví se vždy k 1. lednu. Výše může být zveřejněna nejdříve v září předchozího roku, protože dříve nejsou známy údaje o výši průměrné mzdy.

první redukční hranice 791 Kč
druhá redukční hranice 1 186 Kč
třetí redukční hranice 2 371 Kč

- do částky 1. redukční hranice se započte z denního vyměřovacího základu:
  - 90 % u nemocenského a ošetřovného,
  - 100 % u peněžité pomoci v mateřství a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství **pozor!! Od 1.1.010 do 31.12.010 jen 90 %**
- z částky nad 1. redukční hranicí do 2. redukční hranice se započte 60 % DVZ
- z částky nad 2. redukční hranicí do třetí redukční hranice se započte 30 % DVZ
- k částce nad 3. redukční hranicí se nepřihlíží

DÁVKY

Nemocenské § 23 - 31

Peněžitá, nároková dávka nemocenského pojištění, poskytovaná **od 15. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti, nebo nařízení karantény**. Od 4. do 14. dne pracovní neschopnosti poskytuje zaměstnavatel náhradu mzdy za **pracovní dny** a to ve výši 60 % redukovaného průměrného výdělku. OSVČ neobdrží za tuto dobu žádnou náhradu.

Podmínky nároku:

- účast na nemocenském pojištění (u OSVČ alespoň 3 měsíce bezprostředně před sociální událostí)
- dočasná pracovní neschopnost (karanténa)
- ztráta příjmu

Nárok nemá pojištěnec

- který si úmyslně přivodil pracovní neschopnost
- kterému v době dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény vznikl nárok na výplatu starobního důchodu, pokud pojištěná činnost skončila přede dnem, od něhož vznikl nárok na výplatu důchodu; nárok na nemocenské zaniká posledním dnem před dnem nároku na výplatu důchodu.
- u něhož vznikla dočasná pracovní neschopnost nebo byla nařízena karanténa v době útěku z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody

Výše nemocenského

- **60 %** denního vyměřovacího základu od 15. do 30. kalendářního dne trvání pracovní neschopnosti
- **66 %** DVZ od 31. do 60. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti
- **72 %** DVZ od 61. kalendářního dne trvání pracovní neschopnosti
- **100 %** DVZ po celou dobu trvání pracovní neschopnosti nebo karantény pokud mu byla uznána (nařízena) v důsledku podílení se ve veřejném zájmu na provádění záchranných nebo likvidačních prací při požáru, ekologické havárii, povodni, vichřici jako člen jednotky Sboru dobrovolných hasičů obce

Pozor!!! 1.1.010-31.12.010 jen 60 % DVZ za kalendářní den

Výše nemocenské se **snižuje za kalendářní den na 50 % nemocenské** pokud si PN způsobil

- zaviněnou účastí ve rvačce
- jako bezprostřední následek své opilosti nebo zneužití omamných prostředků nebo psychotropních látek nebo
- při spáchání úmyslného trestného činu nebo úmyslně zaviněného přestupku

Podpůrčí doba (doba poskytování)

- Započítávají se do ní předchozí období PN bez ohledu na to, zda byly za dny PN poskytovány náhrada mzdy a nemocenské, nebo náhrada mzdy a nemocenské nenáležely, například proto, že si zaměstnanec způsobil PN úmyslně.
- **Délka podpůrčí doby - 380 kalendářních dnů** (dříve 365 dnů).
- Skutečnost, že PN vznikla v důsledku úrazu nebo nemoci z povolání, již situaci neovlivňuje. I tato doba se do podpůrčí doby započítává. V ZNP se již nevyskytuje pojem "pracovní úraz" a ani pojem "rodinný příslušník".
- Po vyčerpání podpůrčí doby **může OSSZ** na žádost zaměstnance nebo OSVČ **prodloužit** poskytování nemocenského maximálně **o 350 kalendářních dnů**; podpůrčí doba nemůže být delší než 2 roky. Podmínka prodloužení - lze očekávat, že v prodloužené době nabude zaměstnanec pracovní schopnost.

Podpůrčí doba poživitele starobního a plného invalidního důchodu

- 70 kalendářních dnů při jedné i více PN, za které je nárok na nemocenské a to od 15. dne pracovní neschopnosti
- Pro náhradu mzdy je podpůrčí doba 380 dnů. (náhrada mzdy může tedy být i za více než 70 kalendářních dnů trvání PN).

Peněžitá pomoc v mateřství § 32 - 38

Peněžitá nároková dávka nemocenského pojištění poskytovaná po vymezené období těhotenství a mateřství.

Nárok má:

- pojištěnka, která porodila dítě
- těhotná pojištěnka před porodem v době nejdříve od počátku 8. týdne před očekávaným dnem porodu
- pojištěnec, pokud převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu
- pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož matka zemřela
- pojištěnec – otec dítěte, nebo manžel matky dítěte, který o dítě pečuje, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně PN (§ 57 odst. 1 písm. E) a nemá nárok na výplatu PPM
- **pojištěnec, který o dítě pečuje a je otcem dítěte nebo manželem matky dítěte, pokud s ní uzavřel písemnou dohodu** podle § 32 odst. 7, že bude pečovat o dítě; lze ji uzavřít s účinkem na dobu **nejdříve od počátku 7. týdne po porodu dítěte**

Po uplynutí 6 týdnů po porodu může matka dítěte dát písemný souhlas, aby otec dítěte, nebo manžel nadále o dítě pečoval. Tím se vzdává PPM a tato dávka bude poskytována muži na základě jeho žádosti. Podpis matky musí být úředně ověřen. Dohodu lze také podepsat na OSSZ bez dalšího ověřování. Dohodu lze zrušit i jednostranně, musí být ale ověřen podpis.

Podmínky nároku

Účast na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství alespoň **270 kalendářních dnů**.

Do doby účasti na pojištění **se započítává také:**

- doba studia na SŠ, VOŠ, VŠ
  1. pokud počátek šestého týdne před očekávaným dnem porodu připadne do období 270 dnů ode dne úspěšného ukončení studia nebo
  2. k převzetí dítěte do péče došlo v období 270 ode dne úspěšného ukončení studia
- doba pobírání plného invalidního důchodu, pokud byl tento důchod odřat a po odnětí vznikla, případně trvala pojištěná činnost
- doba přerušování pojištění

Nezapočítává se již:

- doba vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání

- doba pobírání důchodu z důchodového pojištění (výjimka PID za podmínek § 32 odst.4 písm. b)
- doba studia (výjimka případu dle § 32 odst. 4 písm. a)

Podpůrčí doba (doba poskytování)

- **28 týdnů** - pojištěnka, která porodila osamělý pojištěnec
- **37 týdnů** – pojištěnka která porodila zároveň 2 nebo více dětí a po uplynutí 28 týdnů podpůrčí doby dále pečuje alespoň o 2 z těchto dětí
- **22 týdnů** - pojištěnec, pokud převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů pečuje o dítě, jehož matka zemřela otec dítěte, nebo manžel matky dítěte, který o dítě pečuje, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně PN o dítě pečuje a je otcem dítěte nebo manželem matky dítěte, pokud s ní uzavřel písemnou dohodu podle § 32 odst. 7, že bude pečovat o dítě
- **31 týdnů**
  1. pojištěnec, pokud převzal 2 a více dětí do péče nahrazující péči rodičů
  2. pojištěnec, který pečuje o 2 a více dětí jejichž matka zemřela
  3. otec dítěte, nebo manžel matky dítěte, který pečuje o 2 a více dětí, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně PN,
  4. otec nebo manžel matky dětí, pokud s ní uzavřel písemnou dohodu podle § 32 odst. 7, že bude pečovat o 2 a více dětí pokud po uplynutí 22 týdnů podpůrčí doby dále pečuje alespoň o 2 z těchto dětí
- U pojištěnky, která porodila, nesmí být podpůrčí doba kratší než 14 týdnů a nesmí skončit před uplynutím 6 týdnů po porodu
- Jestliže dítě zemřelo před uplynutím podpůrčí doby, končí podpůrčí doba uplynutím 2 týdnů od úmrtí dítěte

Nástup na peněžitou pomoc v mateřství nastává:

- 8-6. týden před očekávaným dnem porodu
- dnem porodu pokud nastal dříve než 8-6. týden před očekávaným porodem
- dnem převzetí dítěte do péče

Přerušení výplaty PPM

- matce po dobu, po kterou má nárok na PPM pojištěnec, s kterým uzavřela dohodu
- pojištěnci po dobu pobytu dítěte ve zdravotnickém zařízení, pokud pojištěnec po tuto dobu pracuje
- po dobu, kdy pojištěnec nemůže nebo nesmí o dítě pečovat ze závažných zdravotních důvodů
- za dobu po kterou pojištěnka o narozené dítě nepečuje, a dítě bylo z tohoto důvodu svěřeno do péče nahrazující péči rodičů nebo do ústavní péče
- pojištěnci za dobu, po kterou bylo dítě v ústavní péči z jiných než zdravotních důvodů na straně dítěte nebo pojištěnce

Je-li poskytování PPM přerušeno ze zdravotních důvodů dítěte (pojištěnec nastoupil do práce) nebo ze zdravotních důvodů pojištěnce (pojištěnec nesmí nebo nemůže o dítě pečovat, je proto uznán PN, o dítě musí někdo jiný pečovat), prodlužuje se podpůrčí doba o dobu, po kterou nebyla PPM pojištěnci vyplácena.

Výše dávky:

Za kalendářní den **70 %** denního vyměřovacího základu

Pozor!!! 1.1.010-31.12.010 jen 60 % DVZ za kalendářní den

Ošetřovné § 39 - 41

Peněžitá nároková dávka nemocenského pojištění, která náleží zaměstnanci, který nemůže vykonávat práci z důvodu ošetřování dítěte (péče) o dítě nebo jiného člena domácnosti.

Podmínky nároku

Zaměstnanec nemůže vykonávat práci z důvodů:

- a) ošetřování
  1. dítěte mladšího 10 let v případě nemoci, úrazu
  2. jiného člena domácnosti z důvodu nemoci, úrazu, porodu, pokud to jeho stav vyžaduje
- b) péče o zdravé dítě mladší 10 let, protože
  1. školské zařízení a pod. jsou uzavřeny z nařízení příslušného orgánu (havárie, epidemie..)
  2. nařízen a karanténa ve školském zařízení
  3. fyzická osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla, utrpěla úraz, byla jí nařízena karanténa a proto nemůže o dítě pečovat

Podmínkou nároku na ošetřovné je společná domácnost. Neplatí to v případě ošetřování nebo péče o dítě mladší 10 let rodičem.

V témže případě náleží ošetřovné jen jednou a **jen jednomu** z oprávněných **nebo postupně dvěma oprávněným, pokud se v témže případě vystřídají. Vystřídání je možné jen jednou.**

Změna druhu diagnózy se nepovažuje za nový případ ošetřování.

Podpůrčí doba (délka poskytování)

- **9 kalendářních dnů**
- **16 kalendářních dnů**, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku

Potřeba ošetřování se přerušuje přijetím ošetřovaného do nemocnice nebo jiné ústavní péče.

Pozor!!! 1.1.010-31.12.010 :

Podpůrčí doba (délka poskytování)

- **6 kalendářních dnů**
- **13 kalendářních dnů**, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku

Výše ošetřovného

Za kalendářní den **60 %** denního vyměřovacího základu

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství § 42 - 47

Peněžitá nároková nemocenského pojištění, poskytovaná v době těhotenství a mateřství po dobu převedení na jinou práci.

Podmínky nároku:

- dočasné převedení na jinou práci zaměstnankyně, která konala práci zakázanou těhotným ženám (matkám do konce 9. měsíce po porodu), nebo která podle lékařského posudku ohrožuje její těhotenství (zdraví, mateřství), nebo je zakázána kojícím matkám, nebo ohrožuje schopnost kojení
- pokles započitatelného příjmu bez jejího zavinění; nepřihlíží se však k poklesu v důsledku kratší pracovní doby.

Doba poskytování

- poskytuje se za kalendářní dny po dobu převedení na jinou práci
- těhotné zaměstnankyni nejdéle do počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu
- po porodu v případě převedení nejpozději do konce 9. měsíce po porodu.

Výše dávky:

rozdíl mezi DVZ zjištěným ke dni převedení a průměrem započitatelných příjmů připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po převedení

Společná ustanovení o dávkách § 45-52

Nárok na dávku vzniká dnem splnění podmínek stanovených zákonem

Nárok na výplatu dávky vzniká splněním podmínek a uplatněním nároku. Zaniká uplynutím tří let ode dne, za který dávka, nebo její část náleží.

Vzdání se nároku na výplatu dávky

Pojištěnec se může na základě písemného prohlášení podaného plátcí dávky vzdát nároku na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství a ošetřovného.

Výplaty peněžité pomoci v mateřství je možné se vzdát nejdříve po uplynutí 14 týdnů podpůrní doby, ne dříve, než uplyne 6 týdnů ode dne porodu.

Žádost o dávku podává zaměstnanec na předepsaném tiskopisu u svého zaměstnavatele a ten ji spolu s podklady zašle na příslušnou OSSZ.

Uplatnění nároku na dávku nemocenského pojištění

Zaměstnanec předá žádost o dávku, kterou zpravidla vystavuje lékař, svému zaměstnavateli, který ji spolu s podklady pro stanovení nároku na dávku a její výplatu zašle příslušné okresní správě sociálního zabezpečení. Zaměstnavatelé přijímají žádosti o dávku i od svých bývalých zaměstnanců. Takto budou postupovat všichni zaměstnavatelé, tedy i ti, kteří byli z hlediska nemocenského pojištění považováni do 31. prosince 2008 za tzv. organizace, které prováděly nemocenské pojištění svých zaměstnanců samy. Důvodem této změny je skutečnost, že nemocenské pojištění provádějí od 1. ledna 2009 pouze orgány nemocenského pojištění, tj. okresní správy sociálního zabezpečení a příslušné služební útvary. Služební útvary provádějí nemocenské pojištění příslušníků Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace, vojáků z povolání, odsouzených ve výkonu trestu, kteří vykonávají práci ve výkonu trestu, a osob obviněných vykonávajících práci ve vazbě.

Způsob výplaty dávek

Na rozdíl od právní úpravy účinné do 31. 12. 2008 již nemocenské pojištění svých zaměstnanců nebudou provádět tzv. velké organizace, ale příslušná okresní správa sociálního zabezpečení (a příslušné služební útvary).

Okresní správa sociálního zabezpečení nárok na dávku posoudí a v případě splnění všech podmínek dávku přizná a následně vyplatí; v opačném případě vydá rozhodnutí o zamítnutí dávky z důvodu nesplnění podmínek. Okresní správa sociálního zabezpečení vyplatí dávku ve lhůtě jednoho měsíce následujícího po dni, v němž byla žádost této správě doručena. Zaměstnanec má možnost si zvolit způsob výplaty dávky. Upřednostní-li výplatu **na svůj účet** vedený u peněžního ústavu v České republice, uvede v žádosti o dávku číslo tohoto účtu. Druhou možností je výplata **v hotovosti** (poštovní poukázkou); **v takovém případě hradí náklady za doručení.**

O druhu vyplacené dávky, denní výši dávky, výši denního vyměřovacího základu a době, za kterou byla dávka vyplacena, vydá okresní správa sociálního zabezpečení zaměstnanci písemné oznámení. Nebude-li zaměstnanec s výší dávky souhlasit, zahájí okresní správa sociálního zabezpečení řízení o dávce, jehož výsledkem bude správné rozhodnutí, proti němuž má možnost podat odvolání.

Informace o pojistném na nemocenské pojištění

Pojistné na nemocenské pojištění je součástí pojistného na sociální zabezpečení, spolu s pojistným na důchodové pojištění a příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti. Je upraveno zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zaměstnavatel nese veškerou odpovědnost za stanovení správné výše pojistného, které je povinen platit zaměstnanec i sám zaměstnavatel, a za jeho včasný odvod.

Pojistné na nemocenské pojištění zaměstnavatel odvádí spolu s pojistným na důchodové pojištění a příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti jednou částkou na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení, a to ve lhůtě od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce.

Sazba pojistného na nemocenské pojištění zaměstnavatele

V souvislosti s novým zákonem o nemocenském pojištění byla zaměstnavatelům uložena povinnost vyplácet zaměstnancům po dobu prvních 14 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti náhradu mzdy. Tato povinnost je zaměstnavatelům kompenzována snížením jejich sazby pojistného na nemocenské pojištění. Namísto dosavadních 3,3 % bude platit **na nemocenské pojištění 2,3 % v roce 2009 a 1,4 % od roku 2010 ze svého vyměřovacího základu.**

Zaměstnavatelům se v roce 2009 bude refundovat formou odpočtu od odváděného pojistného **polovina z náhrady mzdy**, kterou zaměstnancům vyplatili za prvních 14 dnů trvání pracovní neschopnosti. Od roku 2010 se budou moci zaměstnavatelé, kteří nezaměstnávají více než 50 zaměstnanců, přihlásit do systému, založeném na refundaci poloviny náhrady mzdy a vyšší sazbě pro odvod pojistného na nemocenské pojištění, než 1,4 %.

Sazba pojistného na nemocenské pojištění zaměstnance

Sazba pojistného na nemocenské pojištění se od 1. 1. 2009 snižuje o 0,1 procentního bodu, u zaměstnance se proto celková výše sazby pro odvod pojistného a příspěvku snižuje z 8 % na 7,9 %.

Organizace a provádění nemocenského pojištění

Orgány nemocenského pojištění § 81

- OSSZ
- ČSSZ
- MPSV
- služební orgány:
  - Ministerstvo vnitra
  - Vězeňská služba ČR
  - Generální ředitelství cel
  - Bezpečnostní informační služba
  - Úřad pro zahraniční styk a informace

Nemocenské pro všechny pojištěnce (s výjimkou příslušníků osob ve vazbě a odsouzených) **provádí pouze OSSZ** ne již zaměstnavatel

Informační systémy nemocenského pojištění § 120 - 121:

- registr pojištěnců § 122
- registr zaměstnavatelů § 123

Správce registrů:

- ČSSZ – zaměstnané osoby, OSVČ, zaměstnavatelé zaměstnaných osob
- Služební orgán v oborech své působnosti – odsouzené osoby a jejich příslušníci

Výplata dávek: OSSZ ve lhůtě 1 měsíce následujícího po dni, kdy byla žádost o dávku doručena

Způsob výplaty § 110:

- na účet
- v hotovosti (poštovní poukázkou)

Institut zvláštního příjemce § 112 – umožňuje řešit situaci, kdy pojištěnec nebo jeho zákonný zástupce nemůže dávku přijímat. Může jím být osoba fyzická i právnická.

Povinnosti stanovené zaměstnavatelům, zdravotnickým zařízením a jiným subjektům.

Zákon stanoví nové povinnosti. Porušením nebo nesplněním zákonem taxativně stanovených povinností se **fyzické osoby** (pojištěnci nebo příjemci dávky, zaměstnanci, OSVČ, zaměstnavatelé atd.) dopouštějí **přestupků**, za které je možné ukládat **pokuty**. **Právnické osoby** (zaměstnavatelé, zdravotnická zařízení apod.) se dopouštějí porušením nebo neplněním zákonem stanovených povinností správních **deliktů**, za které jsou stanoveny **pokuty**.

Posuzování zdravotního stavu

Dočasná pracovní neschopnost § 55 - stav, který pro poruchu zdraví nebo jiné v zákoně o nemocenském pojištění uvedené důvody neumožňuje pojištěnci vykonávat dosavadní pojištěnou činnost a trvá-li porucha zdraví déle než 180 kalendářních dní, i jinou než pojištěnou činnost. *V případě, že po uplynutí 180 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti je pojištěnec schopen vykonávat i jinou než dosavadní pojištěnou činnost, resp. plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání, dochází k ukončení dočasné pracovní neschopnosti.*

Zákon stanovuje komplex **povinností ošetřujícího lékaře a zařízení závodní preventivní péče (§§ 54, 61-63)** v oblasti nemocenského pojištění a zrcadlově stanoví jejich práva.

Pokud neukončí lékař na pokyn lékaře správy sociálního zabezpečení opakovaně neodůvodněnou pracovní neschopnost nebo potřebu ošetřování, může mu být stanoven zákaz rozhodovat o těchto věcech.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to právo sociálního zabezpečení?
2. Jaké jsou základní pilíře sociálního zabezpečení v ČR?
3. Vyjmenujte druhy dávek nemocenského pojištění.
4. Jaký je charakter a jaké jsou podmínky vzniku nároku jednotlivých dávek nemocenského pojištění?
5. Jaká je výše a doba poskytování jednotlivých dávek?
6. Kde se uplatňuje nárok a kdo je plátcem jednotlivých dávek?
7. Který orgán rozhoduje ve sporu o jednotlivou dávku nemocenského pojištění?

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ účinnost 1.1.2010

Zákon č. 150/95 Sb., o důchodovém pojištění; Zákon č. 306/2008 Sb., kterým se novelizuje zákon o důchodovém pojištění

Z důchodového pojištění se **poskytují důchody:**

přímé:

- starobní
- invalidní

odvozené:

- vdovský
- vdovecký
- sirotčí

Základní principy úpravy důchodového pojištění

- Důchodové pojištění je jednotné pro všechny skupiny pojištěnců
- Při splnění stanovených podmínek účasti je povinné. V určitém rozsahu je umožněno účastnit se dobrovolně důchodového pojištění.
- Obligatornost dávek - při splnění stanovených podmínek vzniká na dávku důchodového pojištění právní nárok.
- Zajištění soudní ochrany - možnost soudního přezkumu rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení
- Důchody jsou garantovány státem, protože výdaje na důchodové pojištění jsou součástí výdajů státního rozpočtu

Účast na důchodovém pojištění:

Rozlišuje se **povinná a dobrovolná účast.**

Osoby povinně účastné::

- osoby, jejichž účast na důchodovém pojištění je vázána na účast na nemocenském pojištění podle zvláštních předpisů: zaměstnanci v pracovním poměru, osoby ve služebním poměru, soudci, členové družstva
- osoby samostatně výdělečně činné; osoby spolupracující se považují přímo za osoby samostatně výdělečně činné
- osoby, které jsou v zákoně vyjmenovány a nejsou při tom účastníky nemocenského pojištění, neplatí také pojistné na důchodové pojištění: osoby konající vojenskou nebo civilní službu, osoby vedené v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po níž jim náleží hmotné zabezpečení, osoby pečující o dítě do 4 let nebo do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči, osoby pečující osobně o blízkou převážně nebo úplně bezmocnou osobu, nebo o blízkou částečně bezmocnou osobu starší 80 let, poživatelé plného invalidního důchodu

Osoby dobrovolně účastné (starší 18 let)

bez časového omezení:

- *studium po uplynutí prvních šesti let studia po dosažení věku 18 let,*
- *nezaměstnanost,*
- *dlouhodobá dobrovolnická služba,*
- *zaměstnání v cizině a činnost na území ČR ve prospěch zahraničního zaměstnavatele.*

nově:

- *jakékoliv studium po roce 2009 (bez ohledu na to, zda již uplynulo prvních šest let studia po dosažení věku 18 let nebo nikoliv), dále*

- *doba pobytu v cizině, po kterou osoba následuje svého manžela, který v cizině působil v diplomatických službách ČR a dále*
- *doba, po kterou byla osoba poslancem Evropského parlamentu. Dobrovolného pojištění obecně mohou být účastny pouze osoby starší 18 let.*

časové omezení na 10 let

- osoby starší 18 let, které podaly přihlášku k účasti na důchodovém pojištění a získaly dobu pojištění aspoň v délce 1 rok

Náhradní dobou pojištění přestává být studium na střední, vyšší odborné škole nebo vysoké škole.

- Studenti mají **od 1. 1. 2010** možnost být účastni důchodového pojištění **dobrovolně**. (Pro rok 2010 činí nejnižší měsíční pojistné 1 660 Kč, tj. 28 % z částky odpovídající jedné čtvrtině průměrné mzdy platné v roce 2010.)
- **Studium absolvované do 31. 12. 2009** se i pro nároky na důchody vzniklé po tomto datu hodnotí podle dosavadních pravidel. To znamená, že za náhradní dobu pojištění se považuje studium na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole, a to maximálně po dobu prvních šesti let takového studia.
- **Pro účely nároku na invalidní důchod** se však doba prvních šesti let studia po dosažení 18 let věku (i doba studia od skončení povinné školní docházky do dosažení 18 let věku) považuje za dobu pojištění **vždy**, tedy i když byla získána v roce 2010 a později.
- U důchodů s nárokem po 31. 12. 2009 je možné požádat, aby v situaci, kdy v rámci období rozhodného pro stanovení výše důchodu (pro rok 2010 se jedná o roky 1986–2009) došlo ke krytí vyloučené doby (např. z důvodu nemoci, studia, péče o dítě či o osobu závislou aj.) s příjmem z výdělečné činnosti, byla při výpočtu důchodu hodnocena namísto příjmů z výdělečné činnosti raději doba vyloučená. Žádost o tento postup mohou lidé uplatnit až při podání žádosti o důchod. Zákon umožňuje, aby si občan o toto řešení požádal i dodatečně do 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí ČSSZ.

Výpočet důchodu:

Výše důchodu se skládá ze *základní výměry a z procentní výměry*.

Základní výměra se stanoví pevnou částkou a je stejná u všech důchodů.

Procentní výměra se stanoví procentní sazbou a to:

- z výpočtového základu (u důchodů starobních a invalidních)
- z procentní výměry důchodu zemělého (u důchodů pozůstalostních)

Výpočtový základ = osobní vyměřovací základ (měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce) za rozhodné období. Převyšuje-li osobní vyměřovací základ částku 8 400 Kč, bere se v úvahu z částky osobního vyměřovacího základu do 20 500 Kč 30%, nad 20 500 Kč 10%.

Výše *procentní výměry* činí vždy nejméně 770 Kč měsíčně.

STAROBNÍ DŮCHOD

Druhy starobních důchodů:

při dosažení důchodového věku (řádný starobní důchod)

před dosažením důchodového věku:

ŘÁDNÝ STAROBNÍ DŮCHOD

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná po získání potřebné doby důchodového pojištění a dosažení stanoveného věku pro vznik nároku na starobní důchod

Podmínky nároku na řádný starobní důchod (§ 29 zákona o důchodovém pojištění)

- doba pojištění nejméně 25 let
- dosažení důchodového věk

nebo

- doba pojištění 15 let a dosáhl
- dosažení aspoň 65 let věku.

Nově:

Zákon č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, zavedl s účinností od 1. ledna 2010 postupné prodlužování doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod z 25 roků na 35 roků (resp. z 15 roků na 20 roků v případě kratší doby pojištění); tempo prodlužování – jeden rok za každý rok účinnosti zákona.

Doba pojištění

Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně

- 25 let a dosáhl aspoň důchodový věk před rokem 2010,
- 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010,
- 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011,
- 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012,
- 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013,
- 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014,
- 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015,
- 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016,
- 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017,
- 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018,
- 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018.

Pojištěnec má nárok na starobní důchod, pokud nesplnil podmínky uvedené pod bodem 1., také tehdy, jestliže získal dobu pojištění nejméně

- 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku aspoň 65 let,
- 16 let a dosáhl v roce 2010 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- 17 let a dosáhl v roce 2011 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- 18 let a dosáhl v roce 2012 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- 19 let a dosáhl v roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- 20 let a dosáhl po roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození.

Pojištěnec, který nesplňuje podmínky uvedené v bodě 1. písm. g) až k), má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal aspoň 30 let doby pojištění bez náhradních dob pojištění.

Pojištěnec, který nesplňuje podmínky stanovené v bodech 1, 2 nebo 3, má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl věku 65 let a splnil podmínky nároku na invalidní důchod stanovené zákonem o důchodovém pojištění.

PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD

Peněžitá nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná po získání potřebné doby důchodového pojištění, kdy do dosažení důchodového věku pro vznik nároku na tzv. obecný starobní důchod chybí nejvýše zákonem vymezená doba. Přiznání tohoto důchodu vylučuje nárok na řádný starobní důchod.

Podmínky nároku na předčasný trvale krácený starobní důchod (§ 31 zákona o důchodovém pojištění)

Pojištěnec má nárok na předčasný trvale krácený starobní důchod, jestliže

- získal dobu pojištění nejméně 25 let, a
- do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše tři roky.

Nově:

Zákon č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, zavedl s účinností od 1. ledna 2010 postupné **prodloužení období pro předčasný odchod** do starobního důchodu.

Možnost odchodu do předčasného starobního důchodu

- při důchodovém věku **63 let** a nižším až o **tři roky dříve**,

- při důchodovém věku **vyšším než 63 let** se délka období pro možnost předčasného odchodu do důchodu **postupně prodlužuje, a to až na 5 roků** (v případě pojištěnců, jejichž důchodový věk bude činit 65 let.)
- Rovněž v případě předčasného starobního důchodu se postupně prodlužuje **délka potřebné doby pojištění** pro nárok na tento důchod, a to **obdobně jako v případě řádného starobního důchodu.**

Důchodový věk (platí pro oba důchody)

- Důchodový věk činí u pojištěnců narozených **před rokem 1936.**

a) u mužů 60 let,

b) u žen

1. 53 let, pokud vychovaly alespoň pět dětí,
2. 54 let, pokud vychovaly tři nebo čtyři děti,
3. 55 let, pokud vychovaly dvě děti,
4. 56 let, pokud vychovaly jedno dítě, nebo
5. 57 let,

- U pojištěnců narozených v období let **1936 až 1968** se důchodový věk stanoví podle přílohy k zákonu o důchodovém pojištění (viz následující tabulka).

Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1968

Rok narození	Důchodový věk činí u						
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí					
		0	1	2	3	4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	58r	56r+8m

			m	m			
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8 m	58r+4 m	58r+4 m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4 m	60r	58r+8 m	58r+8 m	57r+4m
1956	63r+6m	63r	61r+8 m	60r+4 m	59r	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+4m	62r	60r+8 m	59r+4 m	59r+4 m	58r
1958	63r+10 m	63r+8m	62r+4 m	61r	59r+8 m	59r+8 m	58r+4m
1959	64r	64r	62r+8 m	61r+4 m	60r	60r	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r	61r+8 m	60r+4 m	60r+4 m	59r
1961	64r+4m	64r+4m	63r+4 m	62r	60r+8 m	60r+8 m	59r+4m
1962	64r+6m	64r+6m	63r+8 m	62r+4 m	61r	61r	59r+8m
1963	64r+8m	64r+8m	64r	62r+8 m	61r+4 m	61r+4 m	60r
1964	64r+10 m	64r+10 m	64r+4 m	63r	61r+8 m	61r+8 m	60r+4m
1965	65r	65r	64r+8 m	63r+4 m	62r	62r	60r+8m
1966	65r	65r	65r	63r+8 m	62r+4 m	62r	61r
1967	65r	65r	65r	64r	62r+8 m	62r	61r+4m
1968	65r	65r	65r	64r	63r	62r	61r+8m

- U pojištěnců narozených **po roce 1968** činí důchodový věk
  - a) u mužů 65 let,
  - b) u žen

1. 62 let, pokud vychovaly alespoň 4 děti,
2. 63 let, pokud vychovaly 3 děti,
3. 64 let, pokud vychovaly 2 děti,
4. 65 let

VÝŠE

Výše řádného starobního důchodu (§ 33 a 34 zákona o důchodovém pojištění)

Skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry.

- Výše základní výměry od 1. srpna 2008 2 170 Kč měsíčně.
- Výše procentní výměry za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,5 % výpočtového základu.

Do doby pojištění se započítává i tzv. náhradní doba pojištění (§ 5 zákona o důchodovém pojištění), avšak pouze v rozsahu 80 %,

- doby vedení v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, jestliže náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci a v rozsahu tří let také doba, kdy uvedené dávky nenáleží s tím, že před dosažením věku 55 let, se do ní započítává v rozsahu nejvýše 1 roku,
- doby, po které jsou osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost,
- doba výkonu civilní služby a

- doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně (před 1. lednem 2010 doba pobírání plného invalidního důchodu).
- Pokud jde o dobu výkonu základní vojenské služby, dobu péče o dítě do dosažení stanoveného věku a dobu péče o osobu závislou z důvodu nepříznivého zdravotního stavu na péči jiné osoby, započítávají se plně.

Výše procentní výměry se **zvyšuje za dobu výdělečné činnosti** vykonávané po vzniku nároku na starobní důchod bez pobírání tohoto důchodu, a to za každých celých 90 kalendářních dnů o 1,5 % výpočtového základu.

Výše procentní výměry důchodu činí nejméně 770 Kč měsíčně.

Výše předčasného trvale kráceného starobního důchodu (§ 36 zákona o důchodovém pojištění)

Procentní výměra odpovídající získané době pojištění se krátí o 0,9 % výpočtového základu za každých i započatých 90 kalendářních dní z doby ode dne přiznání důchodu do dosažení důchodového věku.

Nově:

- Pokud ode dne přiznání předčasného starobního důchodu chybí do dosažení důchodového věku **nejvýše 720** kalendářních dnů, snižuje se procentní výměra důchodu za každých i **započatých 90** kalendářních dnů stejně jako dosud o **0,9 %** výpočtového základu.
- Pokud je období od přiznání důchodu do dosažení důchodového věku delší, snižuje se procentní výměra důchodu **od 721.** kalendářního dne za každých i započatých **90** kalendářních dnů o **1,5 %** výpočtového základu (dosud o 0,9 % výpočtového základu).

Výše procentní výměry důchodu se pojištěnci, který po vzniku nároku na tento důchod vykonával do dosažení důchodového věku výdělečnou činnost, a proto nepobíral tento důchod, přepočte, a to s přihlednutím k nově získané době pojištění.

Souběh starobního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti (37 zákona o důchodovém pojištění)

Výplata řádného starobního důchodu náleží osobám vykonávajícím výdělečnou činnost na základě pracovněprávního vztahu, jen pokud je tento vztah sjednán na dobu určitou, nejdéle však na dobu jednoho roku, lze-li jej podle zvláštních právních předpisů na tuto dobu sjednat.

Nově

Zákon č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění, tuto podmínku s účinností od 1. ledna 2010 zrušil.

!!! Byla zákonem č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, zavedena s účinností od 1. ledna 2010 **možnost zvyšování procentní výměry starobního důchodu za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na tento důchod**

- při jeho souběžném pobírání v **plné výši**, a to o 0,4 % výpočtového základu za každých 360 kalendářních dnů nebo
- při pobírání tohoto důchodu v **poloviční výši**, a to o 1,5 % výpočtového základu za každých 180 kalendářních dnů.

Zvýšení náleží vždy až po dvou letech nepřetržitého výkonu výdělečné činnosti. Náleží také v případě, že poživatel starobního důchodu získá alespoň 360 dnů výdělečné činnosti a zaměstnání ukončí. (§ 34 odst. 4 zdp.)

Toto opatření se týká období výdělečné činnosti vykonávané po 31. prosinci 2009.

Výplata **předčasného** starobního důchodu nenáleží do dosažení důchodového věku, pokud je vykonávána výdělečná činnost nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci; ode dne dosažení důchodového věku platí stejná pravidla jako v případě řádného starobního důchodu.

INVALIDNÍ DŮCHOD PRÁVNÍ ÚPRAVA ÚČINNÁ PO 31. 12. 2009

peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu naplňujícím kritéria invalidity.

- Zákonem č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, se s účinností od 1. 1. 2010 **nově vymezuje invalidita**. Místo dosavadní plné a částečné invalidity byla **zavedena třístupňová invalidita** (invalidita třetího, druhého a prvního stupně)
- Současně byla místo plného invalidního a částečného invalidního důchodu **zavedena jedna dávka, a to invalidní důchod** (pro invaliditu třetího, druhého nebo prvního stupně).
- Pokud jde o důchody přiznané před 1. 1. 2010 považuje se s účinností od 1. 1. 2010 **plný invalidní důchod** ve výši, v jaké náležel ke dni 31. 12. 2009, za invalidní důchod pro **invaliditu třetího stupně**.
- **Částečný invalidní důchod** se ve výši, v jaké náležel ke dni 31. 12. 2009, považuje od 1. 1. 2010 za invalidní důchod pro **invaliditu druhého stupně**, byl-li důvodem částečné invalidity pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti **nejméně o 50 %**
- Za invalidní důchod **pro invaliditu prvního stupně v ostatních případech** (méně než 50%).
- Plátcí důchodu je uložena povinnost nejpozději do 31. 1. 2010 zaslat poživateli současného plného invalidního a částečného invalidního důchodu písemné oznámení o tom, zda mu náleží invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, pro invaliditu druhého stupně nebo pro invaliditu prvního stupně.

Podmínky nároku na invalidní důchod (§ 38 zákona o důchodovém pojištění)

Pojištěnec:

- nedosáhl věku 65 let
- stal se invalidním
- získal potřebnou dobu pojištění.

Invalidita (§ 39 zákona o důchodovém pojištění)

Pojištěnec **je invalidní**, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nastal **pokles** jeho pracovní schopnosti **nejméně o 35 %**.

- **Invalidita prvního stupně** - pokles nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %,
- **Invalidita druhého stupně** - nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %
- **Invalidita třetího stupně** - nejméně o 70 %,

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod (§ 40 zákona o důchodovém pojištění)

ve věku do 20 let - méně než 1 rok
 od 20 do 22 let - 1 rok pojištění
 od 22 do 24 let - 2 roky pojištění
 od 24 do 26 let - 3 roky pojištění
 od 26 do 28 let - 4 roky pojištění
 nad 28 let - 5 roků pojištění

Potřebná doba pojištění se zjišťuje z období před vznikem invalidity; u pojištěnce staršího 28 let z posledních 10 let před vznikem plné invalidity. Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou i tehdy, byla-li získána v kterémkoliv období 10 let dokončeném po vzniku plné invalidity (u pojištěnce mladšího 24 let se v takovém případě vyžadují aspoň 2 roky pojištění). Za tuto dobu se považuje i doba studia na střední, vyšší odborné nebo vysoké škole v ČR, nejdříve však po ukončení povinné školní docházky

Ve srovnání s právní úpravou účinnou před 1. 1. 2010 dochází ke změně pouze v tom, že se nově zavádí **alternativní možnost**, kdy v případě pojištěnce **staršího 38 let** se podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod považuje za **splněnou též**, byla-li tato doba získána **v období posledních 20 let před vznikem invalidity**; potřebná doba pojištění činí přitom 10 roků.

Výše invalidního důchodu

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry.

- Základní výměra - činí od 1. 8. 2008 2 170 Kč měsíčně.
- Procentní výměra - invalidního důchodu činí za každý celý rok doby pojištění:
  - a) 0,5 % výpočtového základu měsíčně - invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně
  - b) 0,75 % výpočtového základu měsíčně - invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně
  - c) 1,5 % výpočtového základu měsíčně - invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně

Při změně stupně invalidity se nově stanoví výše invalidního důchodu, a to ode dne, od něhož došlo ke změně stupně invalidity (způsob stanovení nové výše procentní výměry je upraven v § 41 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném po 31. 12. 2009).

Mění se přitom pouze výše procentní výměry invalidního důchodu, a to tak, že se procentní výměra ve výši, v jaké náležela ke dni předcházejícímu dni změny stupně invalidity, vynásobí příslušným koeficientem. Koeficient činí při změně:

- z prvního stupně na druhý 1,5
- z prvního stupně na třetí 3
- z druhého stupně na třetí 2
- z třetího stupně na druhý 0,5
- z třetího stupně na první 0,3333
- z druhého stupně na první 0,6666

Do doby pojištění se započítává i tzv. **dopočtená doba**, kterou je doba ode dne vzniku nároku na invalidní důchod do dosažení důchodového věku, u žen stanoveného pro bezdětné ženy
Do doby pojištění se započítává rovněž tzv. náhradní doba pojištění .

Invalidní důchod a jeho výše v mimořádných případech (§ 42 zákona o důchodovém pojištění)

- Na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně má nárok též osoba, která dosáhla aspoň **18 let věku**, má **trvalý pobyt** na území ČR a je invalidní pro **invaliditu třetího stupně**, jestliže tato **invalidita vznikla před dosažením 18 let věku** a tato osoba **nebyla účastna pojištění po potřebnou dobu**.
- **Procentní výměra** invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně činí v těchto případech po 31. 12. 2009 **45 % výpočtového základu**. Pro účely stanovení výpočtového základu se za osobní vyměřovací základ považuje všeobecný vyměřovací základ, který o dva roky předchází roku přiznání tohoto invalidního důchodu, vynásobený příslušným koeficientem.

Přeměna invalidního důchodu na důchod starobní

Nárok na vyplácený invalidní důchod zaniká dnem, kterým jeho poživatel dosáhl věku 65 let, a tímto dnem zároveň vzniká nárok na starobní důchod ve výši, v jaké náležel dosavadní invalidní důchod, tj. neprovádí se výpočet starobního důchodu.

Poživatel takového starobního důchodu však může požádat i o výpočet starobního důchodu podle standardních pravidel, v takovém případě mu bude náležet starobní důchod, který bude vyšší.

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na částečný invalidní důchod nezaniká uplynutím času; nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím 3 let ode dne, za který náleží. K zániku nároku, příp. ke změně výše může dojít za podmínek stanovených pro souběh nároků na důchody a jejich výplatu.

Místo uplatnění nároku, plátce dávky, orgán rozhodující ve sporu o dávku - platí obdobně totéž, co je uvedeno u tzv. obecného starobního důchodu.

Pozůstalostní důchody

Vdovský a vdovecký důchod

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při úmrtí manžela (manželky).

Podmínky nároku na vdovský a vdovecký důchod (§ 49 a 50 zákona o důchodovém pojištění)

Vdova má nárok na **vdovský důchod** po zemřelém manželovi, který

- byl poživatelem starobního nebo invalidního důchodu (před 1. 1. 2010 plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu), nebo
- splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod (před 1. 1. 2010 na plný invalidní důchod) nebo
- podmínky nároku na starobní důchod anebo
- zemřel následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání).

Vdovec má nárok na **vdovecký důchod** za stejných podmínek jako vdova na vdovský důchod.

Vdovský důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela.

Po uplynutí této doby má vdova nárok na vdovský důchod, jestliže

- pečuje o nezaopatřené dítě,
- pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II až IV,
- pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II až IV,
- je invalidní ve třetím stupni (před 1. 1. 2010 plně invalidní), **nebo**
- dosáhla alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk pro muže stejného data narození (před 1. 1. 2010 aspoň věku 55 let) nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

Nárok na vdovský důchod vznikne znovu, jestliže se splní některá z uvedených podmínek do pěti roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod.

To platí obdobně i pro nárok muže na **vdovecký důchod**.

Nárok na vdovský důchod dále zaniká:

- uzavřením nového manželství; při zániku nároku z tohoto důvodu náleží vdově částka ve výši 12 měsíčních splátek vdovského důchodu, na který měla vdova nárok ke dni zániku nároku na vdovský důchod;
- dnem právní moci rozhodnutí soudu o tom, že vdova úmyslně způsobila smrt manžela jako pachatelka, spolupachatelka nebo účastnice trestného činu

Výše vdovského a vdoveckého důchodu (§ 51 zákona o důchodovém pojištění)

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry.

- Výše základní výměry - od 1. srpna 2008 2 170 Kč měsíčně.
- Výše procentní výměry - 50 % **procentní výměry** starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně (před 1. 1. 2010 plného invalidního důchodu), na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti (před 1. 1. 2010 nebo 50 % procentní výměry částečného invalidního důchodu po poživateli tohoto důchodu, který ke dni smrti nesplňoval podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod).

Sirotčí důchod

Peněžitá, nároková dávka důchodového pojištění, poskytovaná při úmrtí rodiče, osvojitele nebo v určitých případech také osoby, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů.

Podmínky nároku na sirotčí důchod (§ 52 zákona o důchodovém pojištění)

Nárok na sirotčí důchod má **nezaopatřené dítě**

- zemřel-li rodič (osvojitel), nebo
- osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ni bylo v době její smrti odkázáno výživou, kterou nemohli ze závažných důvodů zajistit jeho rodiče,
- jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba uvedená pod písmenem b) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu (před 1. 1. 2010 plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu) nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod (před 1. 1. 2010 na plný invalidní důchod) nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřeli následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání).

Oboustranně osiřelé dítě má nárok na sirotčí důchod po každém ze zemřelých rodičů.

Nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi.

Nárok na sirotčí důchod zaniká osvojením. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu.

Výše sirotčího důchodu (§ 53 zákona o důchodovém pojištění)

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry.

- základní výměra - 1. srpna 2008 2 170 Kč měsíčně (v případě oboustranného sirotka náleží pouze jednou)

- Procentní výměra - 40 % procentní výměry důchodu, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti.

Doba poskytování:

Sirotčí důchod náleží po dobu nezaopatřenosti dítěte.

Oboustranně osiřelému dítěti, které má nárok na dva sirotčí důchody, se poskytuje vyšší důchod v plné výši a nižší ve výši procentní výměry.

Promlčení, zánik nároku:

Nárok na sirotčí důchod nezaniká uplynutím času, nárok na jeho výplatu zaniká uplynutím tří let ode dne, za který náleží.

Sirotčí důchod zaniká osvojením. Jestliže oboustranně osiřelé dítě osvojí jen jedna osoba, osvojením zaniká nárok na ten sirotčí důchod, který náležel po osobě, kterou osvojitel nahradil. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu, a to ve výši, v jaké by náležel, kdyby byl vyplácen ke dni zrušení osvojení.

Souběh nároků na důchody

Souběh nároků na starobní důchod a invalidní důchod

Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního důchodu (obecného nebo předčasného) a plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu, vyplácí se jen 1 důchod, a to vyšší.

Pokud by byly současně splněny podmínky nároku na tyto důchody ve stejné výši, vyplácí se ten důchod, který si občan zvolí. Dnem úpravy výplat těchto důchodů pro souběh zanikají nároky na důchody, které se nevyplácejí. Občan může mít tedy nárok na výplatu jen 1 přímého důchodu

Souběh nároků na starobní důchod a vdovský nebo vdovecký důchod

Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního důchodu a na výplatu vdovského nebo vdoveckého důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z druhého důchodu se vyplácí polovina procentní výměry

Je-li výše důchodu stejná, krátí se tímto způsobem vdovský nebo vdovecký důchod

Výše úhrnu důchodů při souběhu není nijak omezená, tj. není stanovena žádná hranice pro úhrn důchodů

Zvyšování důchodu

Pravidla pro zvyšování důchodů:

Aby se hodnota přiznaných důchodů vlivem růstu cen nezvyšovala a aby nebyl přílišný rozdíl mezi vývojem mezd a důchodů, které se z mezd odvozují, jsou v ZDP stanovena pravidla pro zvyšování důchodů.

Podle § 67 ZDP vláda zvýší nařízením vyplácené důchody, jestliže úhrnný index spotřebitelských cen vzroste alespoň o 5%. Zvýšení důchodů se stanoví tak, aby u průměrného starobního důchodu odpovídalo nejméně 70% nárůstu indexu spotřebitelských cen.

Vedle tohoto kritéria upravuje ZDP ještě zvýšení důchodů v závislosti na růstu reálné mzdy, avšak toto zvýšení musí být provedeno až každým druhým rokem. Stanoví se tak, aby toto zvýšení u průměrného starobního důchodu odpovídalo nejméně jedné třetině růstu reálné mzdy za ty kalendářní roky předcházející kalendářnímu roku, v němž se vyplácené důchody zvyšují podle růstu reálných mezd, ke kterým od tohoto posledního zvýšení nebylo přihlédnuto.

Všechny vyplácené důchody se zvyšují bez žádosti, tj. automaticky, důchodci obdrží od plátce svého důchodu písemné oznámení o zvýšení důchodů.

Žádost o důchod a přiznání důchodu

Všechny důchody se přiznávají na základě žádostí pojištěnců. Pro sepisování žádosti o důchod platí stanovená pravidla.

Předstihové řízení

Je to první fáze řízení o přiznání důchodu, která probíhá již v období před vznikem nároku na starobní důchod. Je to fáze přípravná, jejíž účelem je podat pojištěnci informaci o skutečnostech, které má Česká správa sociálního zabezpečení ve své evidenci.

Od 1.1.2006 zasílají orgány soc. zabezpečení občanům na základě jejich písemné žádosti informativní osobní list důchodového pojištění. Občan má na jeho zaslání právo jedenkrát za kalendářní rok. Obsahuje: přehled dob důchod. pojištění a za dobu od roku 1986 přehled vyměřovacích základů a vyloučených dob, které jsou v evidenci příslušného orgánu soc. zabezpečení. List je zaslán do 90 dnů od doručení žádosti.

Ve výpisu dob pojištění z evidence ČSSZ je uveden přehled dob pojištění, které má tento orgán ve své evidenci, a přehled neprokázané doby, tj. doby, kterou ČSSZ nemá ve své evidenci.

Na základě výpisu by si měl občan zajistit doklady o době, která není uvedena ve výpisu v přehledu dob pojištění, aby tyto doklady mohl přiložit k žádosti o důchod. Při podání žádosti občan rovněž předkládá výpis dob pojištění, který mu ČSSZ zaslala.

Podávání žádosti o důchod (§ 82 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení)

- Žádosti o přiznání dávky důchodového pojištění sepisuje s občany okresní správa sociálního zabezpečení příslušná podle místa trvalého pobytu občana nebo místa hlášeného pobytu v ČR, jde-li o cizince.
- Za občany, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemohou sami podávat žádost o dávku důchodového pojištění, mohou s jejich souhlasem a na základě potvrzení lékaře o zdravotním stavu těchto občanů podat tuto žádost jejich rodinní příslušníci. Žádost může rovněž podat fyzická osoba na základě plné moci.
- Žádost lze podat nejdříve čtyři měsíce přede dnem, od kterého občan žádá dávku důchodového pojištění přiznat.
- Okresní správa sociálního zabezpečení je povinna sepsat žádost o dávku důchodového pojištění; nesmí odmítnout sepsání žádosti, a to i když má za to, že občan nespĺňuje podmínky stanovené pro nárok na dávku důchodového pojištění nebo není-li žádost občana doložena potřebnými doklady.
- Zaměstnavatel je povinen do 8 dnů ode dne, kdy obdržel výzvu okresní správy sociálního zabezpečení sepisující žádost o dávku důchodového pojištění, sdělit písemně požadované údaje.

Platí pro všechny druhy důchodů.

ROZHODNUTÍ O DŮCHODU

Rozhodnutí o důchodu se vydává vždy písemně. V rozhodnutí se uvádí, od kterého dne byl důchod přiznán a v jaké výši a dále jsou v rozhodnutí uvedeny skutečnosti, které byly vzaty v úvahu při výpočtu důchodu. Součástí rozhodnutí je tzv. *osobní list důchodového pojištění*, kde je uveden přehled jednotlivých dob pojištění, vyměřovací základ v jednotlivých kalendářních letech, počet vyloučených dob a koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu; dále je zde uveden součet dob pojištění a postup při stanovení výpočtového základu. Z osobního listu důchodového pojištění se občan může přesvědčit, zda byly při výpočtu jeho důchodu vzaty do úvahy všechny údaje a zda je výpočet správný. Písemné rozhodnutí se nevydává, jde-li o hromadné zvyšování vyplácených důchodů; v těchto případech obdrží občan písemné oznámení o zvýšení důchodu.

OPRAVNÝ PROSTŘEDEK PROTI ROZHODNUTÍ O DŮCHODU

Proti rozhodnutí ČSSZ lze podat opravný prostředek, a to do 30-ti dnů ode dne následujícího po dni doručení rozhodnutí. Opravný prostředek se podává u krajského soudu (Městského soudu v Praze), v jehož obvodu má občan bydliště, nebo u ČSSZ.

Proti rozhodnutí krajského soudu (Městského soudu v Praze) lze podat odvolání, o němž rozhoduje vrchní soud; odvolání může podat občan i ČSSZ. Odvolání se podává ve lhůtě 15-ti dnů ode dne doručení rozhodnutí krajského soudu (Městského soudu v Praze). Proti rozhodnutí vrchního soudu se již nelze odvolat. Podání opravného prostředku je osvobozeno od soudních poplatků.

Prameny ke studiu:

Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, v platném znění

Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění

Vyhl. č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, v platném znění

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaké druhy důchodů se poskytují z důchodového pojištění?
2. Jaké jsou základní principy úpravy důchodového pojištění?
3. Jaký je obecný princip výpočtu výše důchodu?
4. Charakteristika a podmínky nároku na starobní důchod.
5. Charakteristika a podmínky nároku na invalidní důchod
6. Jaké jsou druhy pozůstalostních důchodů a jaké jsou podmínky jejich poskytování?
7. Jak se řeší souběh nároků na starobní důchod a invalidní důchod?
8. Jak se řeší nárok na starobní důchod a vdovský nebo vdovecký důchod?
9. Jaká jsou kritéria pro zvyšování důchodu?
10. Co je to předstihové řízení?
11. Jak probíhá řízení o přiznání důchodu?
12. Jaké jsou opravné prostředky proti rozhodnutí o důchodu?

PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

Důchodové pojištění představuje základní a všeobecný systém, který je povinný. Na důchodové pojištění navazuje penzijní připojištění, které představuje doplňkový systém, který je dobrovolný.

Charakteristika penzijního připojištění:

Účelem penzijního připojištění je zabezpečit občanům další zdroj příjmů, který bude doplňovat důchody z důchodového pojištění a významně přispívat k udržení životní úrovně.

V ČR je doplňkový důchodový systém upraven od roku 1994 specifickou formou jako penzijní připojištění se státním příspěvkem. Podle zákona č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením se **penzijním připojištěním se státním příspěvkem** rozumí shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a od státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění. Penzijní připojištění mohou provádět pouze zvláštní instituce, tj. **penzijní fondy**. Penzijní fondy jsou akciovými společnostmi, které ke svému vzniku potřebují povolení Ministerstva financí. Pro provádění penzijního připojištění má zásadní význam **penzijní plán**, který musí mít každý penzijní fond. Jeho povinné náležitosti stanoví zákon o penzijním připojištění, je schvalován Ministerstvem financí a je také součástí každé smlouvy o penzijním připojištění. Jsou v něm upraveny zejména jednotlivé dávky penzijního připojištění, výše příspěvku účastníků, zásady podle kterých se účastníci penzijního připojištění podílejí na výnosech hospodaření fondu a další podstatné otázky.

Základním principem penzijního připojištění je dobrovolnost, protože penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy uzavřené mezi účastníkem a penzijním fondem. U penzijního připojištění je také významná úloha státu. Projevuje se jednak v poskytování státních příspěvků ve prospěch účastníků penzijního připojištění, jednak v dozoru státních institucí nad činností penzijních fondů. Dalším významným principem je vymezení pevných pravidel pro činnost penzijních fondů. Jedná se zejména o vymezení okruhu dávek penzijního připojištění a stanovení základních podmínek nároků na ně přímo v zákoně o penzijním připojištění a dále o přesná pravidla pro investování prostředků penzijního připojištění a pro hospodaření penzijních fondů. Penzijní fondy jsou povinny použít převážnou část zisku ze své činnosti ve prospěch účastníků penzijního připojištění.

ÚČAST NA PENZIJNÍM PŘIPOJIŠTĚNÍ

Účastníkem penzijního připojištění se může stát každá fyzická osoba, která je starší 18 let a má trvalý pobyt na území ČR. Dále jí může být fyzická osoba starší 18 let, která má bydliště na území jiného členského státu Evropské unie, pokud je účastna důchodového pojištění nebo veřejného zdravotního pojištění v české republice, která uzavře s penzijním fondem smlouvu. Může se jí stát i poživatel důchodu z důchodového pojištění.

Penzijní připojištění vzniká na základě písemné smlouvy o penzijním připojištění, kterou uzavře osoba, která splňuje podmínky být účastníkem penzijního připojištění, s penzijním fondem, a to dnem, který je uveden ve smlouvě. Účastník může penzijní připojištění kdykoliv písemně vypovědět, a to i bez udání důvodu. Penzijní plán přitom může stanovit pro účastníka výpovědní dobu, která však nesmí být

delší než 2 kalendářní měsíce a která počíná běžet 1. dnem kalendářního měsíce po doručení výpovědi.

Penzijní fond může penzijní připojištění písemně vypovědět pouze tomu účastníkovi, který ještě nesplnil podmínku pro vznik nároku na penzi spočívající v placení příspěvků po dobu stanovenou penzijním plánem a pouze z důvodů, které stanoví zákon o penzijním připojištění.

Penzijní připojištění zaniká také dohodou - dnem, na kterém se účastník a penzijní fond dohodli, zaniká dohodou. Dohoda musí být písemná. Penzijní připojištění zaniká také ukončením výplaty poslední penze nebo výplatou jednorázového vyrovnání místo poslední penze, tj. splněním účelu, pro který bylo penzijní pojištění uzavřeno. Penzijní připojištění účastníka zaniká také dnem jeho úmrtí. Pozůstalí po účastníku se však nestávají účastníky penzijního připojištění, a to ani v případě, že jim náleží pozůstalostní penze.

Účastník, jehož penzijní připojištění zaniklo a jemuž nevznikl nárok na penzi a nebylo vyplaceno odbytné, má nárok na převedení příspěvků včetně státního příspěvku a svého podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu do penzijního připojištění u jiného penzijního fondu, pokud s tím tento penzijní fond souhlasí.

NÁROKY ÚČASTNÍKŮ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ:

Z penzijního připojištění se poskytují tyto dávky:

- penze (starobní, invalidní, výluhová, pozůstalostní):

u nových smluv = doživotní pravidelná výplata peněžní částky

u starých smluv = pravidelná výplata peněžní částky po stanovenou dobu

- jednorázové vyrovnání
- odbytné

Z penzijního připojištění lze poskytovat penze **starobní, invalidní, výluhové a pozůstalostní**. Každý penzijní plán musí upravit podmínky nároku na starobní penzi a na jednorázové vyrovnání. Stanovení nároků na ostatní druhy dávek záleží na penzijním fondu.

Základní podmínkou nároku na **starobní penzi** je u nových smluv buď přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění nebo dosažení věku stanoveného penzijním plánem, který nemůže být nižší než 60 let; podmínkou nároku u starých smluv je dosažení věku nejméně 50 let (konkrétní věk stanoví penzijní plán). Pokud penzijní plán stanoví u starých smluv jako podmínku nároku určitou dobu placení příspěvků, nesmí být tato doba delší než 60 kalendářních měsíců. U nových smluv je podmínkou nároku určitá doba placení příspěvků na penzijní připojištění (tzv. pojištěná doba), která činí nejméně 60 kalendářních měsíců a tuto dobu nelze v penzijním plánu snížit; pojištěná doba nesmí být přitom delší než 120 kalendářních měsíců .

Podmínkou nároku na **invalidní penzi** je přiznání plného invalidního důchodu z důchodového pojištění. Doba placení příspěvků - u starých smluv pojištěná doba nesmí být delší než 60 kalendářních měsíců, u nových smluv - pojištěná doba musí činit nejméně 36 kalendářních měsíců a nesmí být delší než 60 kalendářních měsíců, přičemž dobu 36 kalendářních měsíců nelze v penzijním plánu snížit.

Podmínkou nároku na **výluhovou penzi** je placení příspěvků účastníkem nejméně po dobu 180 kalendářních měsíců. Přesný počet těchto měsíců stanoví penzijní plán.

Podmínkou nároku na **pozůstalostní penzi** je úmrtí účastníka, určení osob majících nárok na tuto penzi ve smlouvě o penzijním připojištění a splnění dalších podmínek stanovených penzijním plánem.

Výše penze se stanoví v penzijním plánu podle pojistně-matematických metod s přihlédnutím k výnosům hospodaření penzijního fondu. Konkrétně platí, že výše penze závisí na celkové částce vedené na účtu každého účastníka penzijního připojištění. Tato částka se skládá z příspěvků zaplacených účastníkem, ze státního příspěvku a z podílu na výnosech hospodaření penzijního fondu. Konkrétní způsob výpočtu penze stanoví penzijní plán.

Jednorázové vyrovnání náleží účastníku za podmínek stanovených penzijním plánem místo penze.

Odbytné náleží účastníku penzijního připojištění, který zaplatil příspěvky na penzijní připojištění alespoň na 12 kalendářních měsíců, případně na kratší dobu stanovenou penzijním plánem a jehož penzijní připojištění zaniklo, nebo fyzické osobě určené účastníkem ve smlouvě, pokud účastník zemřel. U nových smluv platí ještě další podmínka, a to trvání penzijního připojištění alespoň po dobu 12 kalendářních měsíců. Výše odbytného se stanoví jako úhrn příspěvků zaplacených účastníkem a podílu na výnosech hospodaření fondu odpovídajícího výši jím zaplacených příspěvků.

PŘÍSPĚVKY NA PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

Výše příspěvku účastníka se stanoví na kalendářní měsíc a platí se do konce tohoto měsíce nebo na delší období dopředu. Výše příspěvku nesmí být nižší, než je částka zakládající nárok na státní

příspěvek. Maximální částka příspěvku není stanovena. Účastník má nárok změnit výši svého příspěvku. Zákon připouští, aby za účastníka platil celý příspěvek nebo jeho část někdo jiný. Penzijnímu fondu poskytuje Ministerstvo financí ze státního rozpočtu ve prospěch účastníků penzijního připojištění státní příspěvky. Výše státního příspěvku je odstupňována podle výše příspěvku účastníka. Výše státního příspěvku závisí dále na tom, zda se jedná o nové nebo staré smlouvy.

DAŇOVÉ ZVÝHODNĚNÍ PENZIJNÍHO PŘIPOJIŠTĚNÍ

Od zdaňovacího období roku 2000 je příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění poukázán na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu, maximálně však do výše 5% vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, osvobozen od daně z příjmů a zaměstnanec odvádí daň z příjmů jen z té částky, která přesahuje uvedený limit.

Od zdaňovacího období roku 2000 platí dále úprava týkající se nezdanitelné části základu daně u poplatníka daně z příjmů. Podle zákona o daních z příjmů lze od základu daně z příjmů fyzických osob ve zdaňovacím období odečíst platbu příspěvků poplatníkem na penzijní připojištění. Částka, kterou lze takto odečíst se rovná úhrnu příspěvků zaplacených na penzijní připojištění penzijním poplatníkem ve zdaňovacím období sníženém o částku o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období činí 12 000 Kč. Daňová úleva se týká všech poplatníků této daně.

Rovněž od zdaňovacího období roku 2000 platí daňové zvýhodnění zaměstnavatelů, kteří platí penzijnímu fondu příspěvky na penzijní připojištění za své zaměstnance.

Prameny ke studiu:

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem

Zákon č. 170/1999 Sb., novelizace zákona o penzijním připojištění

KONTROLNÍ OTÁZKY

Co je to penzijní připojištění a jaký je jeho účel?

Co je charakteristické pro penzijní připojištění?

Kdo může být účastníkem penzijního připojištění?

Jaké jsou druhy dávek penzijního připojištění?

Jaké jsou druhy příspěvků na penzijní připojištění?

V čem spočívá daňové zvýhodnění penzijního připojištění?

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

zákon č. 117/95 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů podle úpravy zákona č.261/2007 Sb. O stabilizaci veřejných rozpočtů

Změny navazují na novou úpravu životního minima, kterou přináší zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu.

Druhy dávek:

poskytované v závislosti na příjmu:

- přídavek na dítě
- sociální příplatek
- příspěvek na bydlení

ostatní (bez závislosti na výši příjmu):

- rodičovský příspěvek
- dávky péčovské péče
- porodné
- pohřebné

Orgány státní sociální podpory:

Úřady SSP: - Úřady práce,

Krajské úřady

Magistrát hl. m. Prahy

MPSV

Základní podmínkou vzniku na dávku státní sociální podpory je trvalý pobyt na území ČR. Podmínka musí být splněna u osoby oprávněné i u osob společně s ní posuzovaných. Podmínkou nároku není státní občanství ČR!

O všech dávkách rozhodují úřady státní sociální podpory. Příslušné jsou při tom podle místa kde je hlášena oprávněná osoba k trvalému pobytu.

Odvolání. Rozhodnutí úřadu práce přezkoumává krajský úřad, rozhodnutí úřadů městských částí hl. m. Praha přezkoumává Magistrát hl. m. Praha.

Nárok na dávku - vzniká splněním všech zákonem stanovených podmínek a to dnem splnění časově poslední podmínky. Vzniká bez ohledu na to, zda oprávněný o dávku požádá či ne.

Nárok na výplatu dávky - vedle splnění podmínek pro vznik nároku na dávku je třeba podat žádost o přiznání dávky.

Organizace a řízení:

- o dávkách rozhoduje Úřad SSP a také dávky vyplácí. Pro státní orgány, jiné právní nebo fyzické osoby je stanovena povinnost poskytovat okresnímu úřadu údaje potřebné pro rozhodování, a to bezplatně s výjimkou údajů týkajících se zdravotního stavu.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí vede pro účely kontroly potřebnou celostátní evidenci údajů a zjištěné nedostatky sděluje okresnímu úřadu.
- Řízení o přiznání dávky se zahajuje vždy na žádost oprávněné osoby, Pokud však jde o změnu již přiznané dávky, může být řízení zahájeno také z podnětu okresního úřadu. Řízení se řídí správním řádem s výjimkou případů, kdy zákon stanoví od správního řádu odchylky. O odvolání proti rozhodnutí Úřadu SSP rozhoduje : Úřad práce – přezkoumává rozhodnutí KÚ, ÚMČ Praha – Magistrátu hl. m. Praha.

Rozhodnutí a oznámení:

Písemné rozhodnutí o dávkách se vydává jen když dávka není přiznána vůbec nebo v požadovaném rozsahu, bude odejmuta nebo jde o další v zákoně vyjmenované případy.

Nejedná-li se o uvedené případy, vydává se jen oznámení a rozhodnutí se vydává pouze tehdy, uplatní-li se proti tomuto postupu ve lhůtě 30 dnů náměty.

Nárok na dávky

- má pouze fyzická osoba a s ní společně posuzované osoby, které jsou hlášeny k trvalému pobytu na území České republiky, a občané Evropské unie, krytí Nařízením Rady (EEC) 1408/71 a 1612/68.
- U cizince se za trvalý pobyt na území České republiky považuje pobyt po uplynutí 365 dní ode dne hlášení k pobytu. Do doby 365 dnů pobytu na území České republiky se nezapočítává doba, kdy je osoba žadatelem o udělení azylu ubytovaným v pobytovém středisku Ministerstva vnitra.
- Od roku 2008 dávky státní sociální podpory náleží rovněž dalším, v zákoně o SSP uvedeným osobám, které nemají na území České republiky trvalý pobyt.

Za nezaopatřené dítě je považováno dítě

- do skončení povinné školní docházky
  - dále, pokud se buď připravuje na budoucí povolání nebo je
  - zdravotně postižené,
  - nejdéle však do 26 let.
- U příspěvku na bydlení jsou společně posuzovány všechny osoby, které jsou v bytě hlášeny k trvalému pobytu, podmínka společné domácnosti se nevyžaduje.
  - Při posuzování nároků na dávky SSP se netestuje majetek rodiny, pouze příjmy, a to také pouze u některých dávek.
  - Základem pro stanovení nároku a výši některých dávek včetně určení hranice příjmů osoby či rodiny je životní minimum.
  - Dávky SSP zohledňují jak příjmovou tak i sociální situaci rodiny. Čím je v rodině více nepříznivých sociálních událostí, tím více a vyšších dávek je rodině poskytováno.
  - Rodina může pobírat více dávek SSP souběžně.
  - Příjmy rozhodné pro nárok na dávky SSP zahrnují především příjmy ze závislé činnosti, příjmy z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti a dále dávky nemocenského a důchodového zabezpečení a podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci včetně obdobných příjmů z ciziny. Do rozhodného příjmu se započítávají tzv. "čisté" příjmy, tj. příjmy po odpočtu pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a po odpočtu daně z příjmu, příp. výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení podle zákona o daních z příjmů. Od 1. ledna 2008 se do příjmu nezapočítává výživné, které v rozhodném období platila osoba dítěti, se kterým je pro účely stanovení rozhodného příjmu osobou společně posuzovanou. Taxativní výčet rozhodných příjmů je uveden v § 5 zákona o SSP.
  - Nejvýhodnějším způsobem je bezhotovostní vyplácení dávek prostřednictvím účtu u některé z bank, dávky se vyplácejí rovněž v hotovosti prostřednictvím peněžní poukázky.
  - Žádosti o poskytování dávek SSP vyřizují kontaktní místa příslušných úřadů práce dle místa trvalého pobytu osoby, která uplatňuje svůj nárok na dávky. Pro žadatele bydlící na území hlavního města Prahy je nově příslušným Úřad práce hlavního města Prahy, jehož pracoviště jsou na stejných místech, jako byla kontaktní místa úřadů městských částí v roce 2008. Odvolacím místem proti rozhodnutí příslušných úřadů jsou krajské úřady, v Praze Magistrát hlavního města Prahy.
  - Žádosti o dávky se podávají na tiskopisech předepsaných MPSV.
  - Nárok na výplatu dávek SSP zaniká uplynutím 3 měsíců ode dne, za který dávky náleží. U dávek jednorázových (porodné, pohřebné, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla) zaniká nárok uplynutím 1 roku od vzniku nároku na dávku.

Dávky státní sociální podpory

Přídavek na dítě §17 - 19

Přídavek na dítě je základní, dlouhodobou dávkou, poskytovanou rodinám s dětmi, která jim pomáhá krýt náklady, spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí

Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, které žije v rodině, jejíž rozhodný příjem je nižší než **2,4násobek částky životního minima rodiny**. Pro nárok na dávku se posuzuje příjem za předchozí kalendářní rok, za příjem se považuje i rodičovský příspěvek.

Přídavek je vyplácen ve **třech výších podle věku** nezaopatřeného dítěte.

Výše

**Věk nezaopatřeného dítěte
v rodině
do 6 let**

Výše přídavku na dítě v Kč měsíčně

500

od 6 do 15 let	610
od 15 do 26 let	700

Sociální příplatek § 20- 22

Cílem dávky je pomáhat rodinám s nízkými příjmy krýt náklady spojené se zabezpečením potřeb jejich dětí. U této dávky je testován příjem rodiny za kalendářní čtvrtletí. Za příjem se považuje i rodičovský příspěvek a přídavek na dítě.

- **Nárok** má rodič, který se stará o alespoň jedno nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje 2,00 násobek životního minima rodiny
- **Rozhodným obdobím** pro posouzení příjmu je předchozí kalendářní čtvrtletí
- **Výše** příplatku je odstupňována podle věku dítěte a příjmu rodiny § 21:
ZMd - (ZMd x P/ ŽM x 2,20)
- Při stanovení výše příplatku se **částka životního minima nezaopatřeného dítěte násobí**, jde-li o dítě § 22 odst. 1:
  - dlouhodobě těžce zdravotně postižené koeficientem, 3,0
  - dlouhodobě zdravotně postižené, koeficientem 2,67
  - dlouhodobě nemocné, koeficientem 1,34
  - které studuje na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia, koeficientem 1,20
  - děti, které se narodily současně, a to v době do tří let jejich věku, koeficientem 1,22
- Při stanovení výše příplatku se **částka životního minima dítěte a životního minima rodiny násobí**, jestliže § 22 odst. 2:
  - oba rodiče jsou dlouhodobě těžce zdravotně postižení, koeficientem 1,35
  - osamělý rodič je dlouhodobě těžce zdravotně postižený, koeficientem 1,30
  - jeden z rodičů je dlouhodobě těžce zdravotně postižený, koeficientem 1,05
  - jde o osamělého rodiče, který není dlouhodobě těžce zdravotně postižený, koeficientem 1,17

Příspěvek na bydlení § 24 - 28

Touto dávkou stát přispívá na náklady na bydlení rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy.

- **Nárok** má (§ 24 odst. 1) *vlastník* nebo *nájemce* bytu, který je *v bytě přihlášen k trvalému pobytu*, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmu rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a **zároveň** těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší, než příslušné normativní náklady stanovené zákonem.
- **Normativní náklady na bydlení** (§ 25 - 26) jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů domácnosti. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájemném a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. Normativní náklady na bydlení **jsou propočítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlicích. § 26**
- **Výše** příspěvku na bydlení (§ 27) se stanoví jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a násobkem rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (v Praze 0,35):
NNB - (P x 0,30)

Rodičovský příspěvek § 30-32

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině.

Rodičovský příspěvek je stanoven ve čtyřech výměrách daných v pevných měsíčních částkách

- **zvýšené** (11 400 Kč),
- **základní** (7 600 Kč),
- **snížené** (3 800 Kč) a
- **nižší** (3 000 Kč).

Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku po dobu **dvou, tří nebo čtyř let**. Volbou doby čerpání si rodič zároveň volí i k ní příslušnou výši příspěvku, a to:

- **rychlejší čerpání** rodičovského příspěvku – po peněžitě pomoci v mateřství (dále jen PPM) ve zvýšené výměře (11 400 Kč) do 24 měsíců věku dítěte; o tuto formu čerpání však může požádat pouze rodič, který má nárok na PPM ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den;
- **klasické čerpání** - po PPM v základní výměře (7 600 Kč) do 36 měsíců věku dítěte; o tuto formu čerpání může požádat pouze rodič, který má nárok na PPM;
- **pomalejší čerpání** - po PPM nebo od narození dítěte (nevznikl-li nárok na PPM) v základní výměře (7 600 Kč) do 21 měsíců věku dítěte a dále ve snížené výměře (3 800 Kč) do 48 měsíců věku dítěte.

Vybranou dobu a výši čerpání rodičovského příspěvku musí rodič písemně požádat příslušný úřad státní sociální podpory na předepsaném formuláři.

- **rychlejší čerpání** musí rodič požádat nejpozději ve druhém kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne **22 týdnů života**, resp. ve kterém současně narozené nejmladší děti dosáhnou věku 31 týdnů života.
- **klasické čerpání** musí rodič požádat nejpozději v kalendářním měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne **21. měsíce věku**.
- **Pokud rodič nepožádá** o rychlejší či klasické čerpání rodičovského příspěvku, je mu po 21. měsíci věku dítěte vyplácen rodičovský příspěvek v režimu **pomalejšího čerpání**, tzn. ve snížené výměře.

Dobu a výši čerpání rodičovského příspěvku je možné zvolit pouze v rozhodných obdobích. Po učiněném rozhodnutí je vybraná možnost čerpání již **nezměnitelná** a nelze ji uplatňovat zpětně, a to ani při střídání rodičů v pobírání rodičovského příspěvku.

U **zdravotně postižených dětí** má rodič nárok

- ode dne posouzení dítěte jako dítěte *dlouhodobě zdravotně postiženého* nebo *dlouhodobě těžce zdravotně postiženého* na rodičovský příspěvek v **základní výměře** (7 600 Kč) *do 7 let věku* dítěte, a to bez ohledu na dříve zvolenou možnost čerpání rodičovského příspěvku (před posouzením zdravotního stavu dítěte).
- Pokud tomuto dítěti **náleží příspěvek na péči** (podle zákona o sociálních službách), má rodič nárok na **rodičovský příspěvek v poloviční výši**.
- Pokud rodič pečuje o dítě *dlouhodobě zdravotně postižené* nebo *dlouhodobě těžce zdravotně postižené* a toto dítě *nepobírá příspěvek na péči*, náleží rodičovský příspěvek v **nižší výměře** (3 000 Kč) od 7 do 15 let věku dítěte.

Podmínkou nároku na rodičovský příspěvek:

- dítě mladší 3 let nenavštěvuje jesle nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku déle než 5 kalendářních dnů v kalendářním měsíci.
- dítě, které dovršilo 3 roky věku, může pravidelně navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně nebo nejvýše 5 kalendářních dnů v kalendářním měsíci.
- dítě může navštěvovat léčebně rehabilitační zařízení nebo jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro zdravotně postižené předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně
- dítě zdravotně postiženého rodiče může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně
- dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně nebo plní povinnou školní docházku.

Příjmy rodiče nejsou sledovány. Rodič může při nároku na výplatu rodičovského příspěvku zlepšovat sociální situaci rodiny výdělečnou činností, ale musí v této době zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

Dávky pěstounské péče

- Pěstounská péče je formou náhradní rodinné výchovy. Soud svěřuje dítě pěstounovi do péče na jeho žádost v případech, kdy se o něj vlastní rodiče nemohou nebo nechtějí starat. Dávky pěstounské péče jsou čtyři a jsou určeny ke krytí nákladů svěřených dětí, na odměnu pěstouna a další náklady spojené s touto péčí.
- Vedle dávek pěstounské péče náleží dítěti i pěstounovi i další dávky státní sociální podpory, například přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a další vyjma sociálního příplatku.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

- Představuje nárok dítěte svěřeného do pěstounské péče. Poskytuje se do dosažení zletilosti dítěte nebo nejdéle do 26 let, jestliže jde o nezaopatřené dítě, které žije ve společné domácnosti s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem.
- Výše příspěvku na úhradu potřeb nezaopatřené dítěte činí 2,3násobek životního minima dítěte.
- V případě zdravotně postiženého dítěte se koeficient, kterým se násobí životní minimum dítěte, zvyšuje úměrně stupni postižení a činí 2,35 u dlouhodobě nemocného dítěte, 2,90 u dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte a 3,10 u dlouhodobě těžce zdravotně postiženého dítěte.
- Výše příspěvku pro zaopatřené nezletilé dítě se stanoví jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40.

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle věku a zdravotního stavu dítěte v pěstounské péči měsíčně v Kč

Nezaopatřené dítě ve věku	zdravé dítě koeficient 2,30	dlouhodobě nemocné koeficient 2,35	dlouhodobě zdravotně postižené koeficient 2,90	dlouhodobě těžce zdravotně postižené koeficient 3,10
do 6 let	3 680	3 760	4 640	4 960
Od 6 do 15 let	4 508	4 606	5 684	6 076
Od 15 do 26 let	5 175	5 288	6 525	6 975

Odměna pěstouna

Tato dávka je určitým způsobem společenské uznání osobě pečující o cizí dítě v pěstounské péči.

Výše odměny činí součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1.0 za každé svěřené dítě

Na **odměnu pěstouna ve zvláštních případech** má nárok pěstoun, který pečuje alespoň o 3 svěřené děti nebo alespoň o jedno svěřené dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II., III., IV.

Odměna pěstouna ve zvláštních případech za kalendářní měsíc činí součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,5.

Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje o 0,5 životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě a o 0,75 životního minima jednotlivce, jde-li o další dítě se stupněm závislosti II., III., IV.

Odměna pěstouna ve zvláštních případech náleží, jen jestliže pěstoun není po celý kalendářní měsíc výdělečně činný. Tato odměna se pro účely zdravotního pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti posuzuje jako plat.

Příspěvek při převzetí dítěte

Účelem jednorázové dávky je příspěv na nákup potřebných věcí pro dítě, přicházející do náhradní rodinné péče.

Výše příspěvku je stanovena pevnými částkami podle věku dítěte.

Věk nezaopatřené dítěte	Příspěvek při převzetí dítěte v Kč
do 6 let	8 000
6 – 15 let	9 000
15 – 18let	10 000

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Dávka náleží pěstounovi, který má v pěstounské péči nejméně čtyři děti. Podmínkou nároku dále je, že vozidlo nesmí pěstoun používat pro výdělečnou činnost. Příspěvek je poskytován ve výši 70 % pořizovací ceny vozidla, resp. ceny opravy vozidla, nejvýše však 100 000 Kč. Součet těchto příspěvků poskytnutých v období posledních kalendářních let přede dnem podání žádosti nesmí přesáhnout 200 000 Kč.

Po dobu 5 let od poskytnutí příspěvku nesmí pěstoun vozidlo prodat, darovat, používat pro výdělečnou činnost, přestat vykonávat pěstounskou péči (kromě vážných zdravotních důvodů). Pokud by se tak stalo, je povinen vrátit poměrnou částku příspěvku.

Porodné

Touto dávkou se matce jednorázově přispívá na náklady, související s narozením dítěte.

Nárok má

- matka, která dítě porodila
- otec dítěte jestliže žena, která dítě porodila, zemřela a porodné jí nebo jiné osobě nebylo vyplaceno
- osoba, která převzala dítě do jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Výše

Nárok zůstává, i v případě, že před převzetím dítěte do trvalé péče vznikl nárok na porodné matce, nebo otci dítěte.

Výše: 13 000 Kč na každé narozené dítě.

Pohřebné

Nárok má osoba, jež:

- vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo
- osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. a to za

Podmínka: zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR.

Výše pohřebného: 5 000 Kč.

KONTROLNÍ OTÁZKY

- 1) Které dávky státní sociální podpory jsou poskytované v závislosti na výši příjmu a které nezávisle na výši příjmu?
- 2) Kdo je oprávněnou osobou u jednotlivých dávek státní sociální podpory?
- 3) Co je základní podmínkou vzniku nároku na dávku státní sociální podpory?
- 4) Kdo rozhoduje o dávkách?
- 5) Kdy vzniká nárok na dávku a kdy nárok na výplatu dávky státní sociální podpory?
- 6) Jak probíhá řízení o dávkách státní sociální podpory?
- 7) Kdy se vydává rozhodnutí a kdy oznámení o dávce státní sociální podpory?
- 8) Charakter, podmínky nároku, výše a doba poskytování jednotlivých dávek státní sociální podpory.

ŽIVOTNÍ A EXISTENČNÍ MINIMUM

Definice životního a existenčního minima

- **Životní minimum** je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.
- **Existenční minimum** je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 65 let.

Právní úprava a hlavní využití

Životní a existenční minimum je **stanoveno v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.**

Hlavní využití životního a existenčního minima je **v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.** Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranná veličina.

Náklady na bydlení

Životní minimum ani existenční minimum **nezahrnují nezbytné náklady na bydlení.**

Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním **příspěvku na bydlení** a v systému pomoci v hmotné nouzi **doplátkem na bydlení.**

Částky životního minima od 1.1.2007 v Kč za měsíc

pro jednotlivce	312 6
pro první dospělou osobu v domácnosti	288 0
pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti	260 0
pro nezaopatřené dítě ve věku	
do 6 let	160 0
6 až 15 let	196 0
15 až 26 let (nezaopatřené)	225 0

Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

Příklady životního minima různých typů domácností v Kč za měsíc

jednotlivec	3126
2 dospělí	$2880 + 2\ 600 = 5\ 480$
1 dospělý, 1 dítě ve věku 5 let	$2\ 880 + 1\ 600 = 4\ 480$
2 dospělí, 1 dítě ve věku 5 let	$2\ 880 + 2\ 600 + 1\ 600 = 7\ 080$
2 dospělí, 2 děti ve věku 8 a 16 let	$2\ 880 + 2\ 600 + 1960 + 2250 = 9\ 690$
2 dospělí, 3 děti ve věku 5, 8 a 16 let	$2\ 880 + 2\ 600 + 1\ 600 + 1960 + 2250 = 11\ 290$

Společně posuzované osoby

- rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,
- manželé,
- rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami,
- jiné osoby společně užívající byt, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby.

Společně posuzovanými osobami jsou i osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních (včetně dobrovolnické služby), zdržují mimo byt.

Započítatelné příjmy

S životním minimem se porovnávají všechny **čisté peněžní příjmy** jednotlivce nebo společně posuzovaných osob (z pracovní činnosti, z podnikání, z kapitálového majetku, z pronájmu, důchody, dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory a ostatní sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, výživné atd.) s **výjimkou**:

- příspěvku na bydlení, doplatku na bydlení a jednorázových sociálních dávek,
- příjmů z prodeje nemovitostí a odstupného za uvolnění bytu použitých k úhradě nákladů na uspokojení bytové potřeby,
- náhrady škody a finančních prostředků na odstranění následků živelní pohromy,
- peněžní pomoci obětem trestné činnosti,
- sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem,
- podpory z prostředků nadací a občanských sdružení,
- stipendií,
- odměn za darování krve,
- daňového bonusu,
- příspěvku na péči (v okruhu společně posuzovaných osob),
- té části sociálního příplatku a příspěvku na úhradu potřeb dítěte, který náleží ze zdravotních důvodů,
- dávek sociální péče poskytovaných ze zdravotních důvodů,
- zvláštního příspěvku k důchodu pro účastníky národního boje za vznik a osvobození Československa.

Existenční minimum

Vedle životního minima je z důvodu větší motivace zaveden pro dospělé osoby v hmotné nouzi institut existenčního minima.

Částka existenčního minima od 1.1.2007 v Kč za měsíc

existenční minimum	2020
--------------------	------

Vylučuje se jeho použití:

- u nezaopatřených dětí
- u poživatele starobního důchodu
- u osoby plně invalidní
- osoby starší 65 let

Valorizace životního a existenčního minima

- Životní a existenční minimum je zvyšováno nařízením vlády.
- Při zvyšování částek životního a existenčního minima se zachovává jejich reálná úroveň.
- Vláda je zmocněna zvyšovat částky životního a existenčního minima **vždy od 1. ledna, pokud nárůst nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby přesáhne** ve stanoveném rozhodném období **5 %**.
- Částky životního a existenčního minima může vláda za mimořádných okolností zvýšit **také mimo termín pravidelné valorizace**.
-

Využití životního a existenčního minima

- dávky pomoci v hmotné nouzi (poskytované na základě zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi).
- dávky státní sociální podpory (poskytované na základě zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění) – zejména přídavek na dítě a sociální příplatek. Životní minimum se využívá při zjišťování nároku na tyto dávky, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích a v případě sociálního příplatku tvoří i základ pro jeho výpočet.
- další jako např. v soudní praxi pro stanovení alimentálních povinností, v případě exekucí pro nezabavitelné částky apod.

Informace a žádosti

Informace a žádosti o **dávky pomoci v hmotné nouzi** se podávají na **sociálních odborech pověřených obecních (městských) úřadů** podle místa trvalého pobytu občana.

Žádosti o **dávky státní sociální podpory** je třeba podat příslušnému **úřadu státní sociální podpory** podle místa trvalého pobytu občana (**úřad práce, v hlavním městě Praze úřad městské části**).

Pracovníci těchto úřadů Vám jistě rádi poskytnou také všechny potřebné informace.

SOCIÁLNÍ PÉČE, SLUŽBY

System pomoci v hmotné nouzi

- Upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.
- Je moderní formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení.
- Vychází z principu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi

- Vymezuje sedm situací spojených s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi.
- Napomáhá řešení některých nárazových životních situací. Stanovuje, že každá osoba má nárok na poskytnutí základních informací, které vedou nejenom k řešení její současné situace, ale i k předcházení vzniku hmotné nouze. Nedílnou součástí pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s klienty.

Okruh oprávněných osob

Na příspěvek na živobytí a na doplatek na bydlení má nárok při splnění podmínek stanovených v zákoně o pomoci v hmotné nouzi:

- osoba, která je na území České republiky hlášena k trvalému pobytu
- osoba, které byl udělen azyl nebo doplňková ochrana
- cizinec bez trvalého pobytu na území České republiky, kterému tato práva zaručuje mezinárodní smlouva (Evropská sociální charta)
- občan členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území České republiky k pobytu po dobu delší než 3 měsíce
- občan členského státu EU, kterému nárok na sociální výhody vyplývá z přímo použitelného předpisu Evropských společenství a jeho rodinný příslušník (např. Nařízení Rady EHS)
- rodinný příslušník občana členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území České republiky k pobytu po dobu delší než 3 měsíce
- cizinec, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s priznaným právním postavením dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu EU a bylo mu uděleno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky
- rodinný příslušník cizince uvedeného v předchozí odrážce, kterému bylo uděleno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky.

Okruh oprávněných osob pro *mimořádnou okamžitou pomoc* je širší, kromě osob výše uvedených jsou oprávněnými osobami při splnění podmínek rovněž osoby pobývající na území České republiky na základě zákona o pobytu cizinců. V odůvodněných případech – je-li osoba vážně ohrožena na zdraví – může jí být mimořádná okamžitá pomoc poskytnuta, i když pobývá na území České republiky v rozporu se zákonem o pobytu cizinců.

Osoba v hmotné nouzi

Jde v zásadě o stav, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (vlastní prací, uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku) a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním.

V hmotné nouzi není osoba,

- která prokazatelně neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním,
- která není v pracovním nebo obdobném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání,
- která je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a bez vážných důvodů odmítla vykonávat krátkodobé zaměstnání nebo účastnit se v cíleném programu k řešení zaměstnání,
- které nevznikl nárok na nemocenské nebo jí náleží ve snížené výši, a to z důvodu, že si přivodila pracovní neschopnost úmyslně,
- která je osobou samostatně výdělečně činnou a její příjem po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí proto, že se nepřihlásila k nemocenskému pojištění,
- které za neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky byla uložena sankce,
- která nastoupila výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby (tato skutečnost trvala po celý kalendářní měsíc),
- které se poskytuje ústavní péče v psychiatrické léčebně nebo v léčebně pro dlouhodobě nemocné déle než 3 měsíce.

Příjem

Okruh příjmů, které se berou v úvahu při posuzování nároku na dávku a její výši, je stanoven v zákoně o životním a existenčním minimu. Nicméně zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví určité odchylky:

- tzv. čisté příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků uvedených v zákoně o daních z příjmů a ze mzdových nároků vyplácených úřadem práce se započítávají ve výši 70%,
- příjmy z náhrady mzdy nebo sníženého platu po dobu prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti (karantény) a z dávky nemocenského pojištění, z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci se započítávají ve výši 80%,
- ostatní příjmy uvedené v zákoně o životním a existenčním minimu se započítávají ze 100% (příspěvek na živobytí se nezapočítává).

Příjem se zjišťuje zpravidla za období tří kalendářních měsíců před podáním žádosti o dávku.

Zvýšení příjmu vlastním přičiněním

Nedostatečný příjem je pouze jednou z podmínek hmotné nouze, podstatné je, že osoba/společně posuzované osoby si ho nemohou zvýšit vlastním přičiněním.

Zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí zvýšení příjmu

- vlastní prací
- řádným uplatněním nároků a pohledávek
- prodejem nebo jiným využitím majetku.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi blíže stanoví, co se rozumí jednotlivými formami vlastního přičinění, stanoví i situace, okruh osob, u nichž se některá forma vlastního přičinění nevyžaduje, a vliv snahy osoby na nárok na dávku a její výši.

Veřejná služba

Veřejná služba doplňuje vedle veřejně prospěšných prací, krátkodobého zaměstnání a dobrovolnické služby možnosti zachování pracovních dovedností u osob dlouhodobě setrvávajících ve stavu hmotné nouze. Veřejnou službu může zřizovat obec. Pokud obec veřejnou službu bude organizovat, lze na základě písemné smlouvy mezi obcí a osobou v hmotné nouzi zabezpečovat pomoc v záležitostech, které jsou konány ve prospěch obce a jejích občanů.

Dávky a jejich výplata

Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou:

- příspěvek na živobytí
- doplatek na bydlení
- mimořádná okamžitá pomoc

O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí je pověřené obecní úřady.

Příspěvek na živobytí

Je základní dávka pomoci v hmotné nouzi, která řeší nedostatečný příjem osoby/společně posuzovaných osob. Okruh společně posuzovaných osob je dán zákonem o životním a existenčním minimu. Vzhledem k tomu, že v praxi dochází k různým situacím, které jsou zcela individuálního charakteru, má orgán pomoci v hmotné nouzi možnost z okruhu společně posuzovaných osob některou osobu vyloučit.

Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, *pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí.*

Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek životního a existenčního minima.

- Částka živobytí u osoby, která dluží na výživném pro nezletilé dítě částku vyšší než trojnásobek stanovené měsíční splátky nebo která nepředloží na výzvu individuální akční plán vypracovaný úřadem práce, činí částku existenčního minima.
- Částka živobytí u osoby, která pobírá příspěvek na živobytí déle jak 6 měsíců, činí částku existenčního minima. Toto neplatí u osoby, u které se nezkoumá možnost zvýšit si příjem vlastní prací, osoby pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci, osoby, která má příjem z výdělečné činnosti a osoby, která vykonává veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin v kalendářním měsíci.
- Částka živobytí u osoby, která je uznána invalidní ve třetím stupni, ale nemá nárok na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, činí částku existenčního minima.

Je specifikována a rozšířena forma vyplácení příspěvku na živobytí, a to prostřednictvím poukázky a elektronického platebního prostředku.

Výše příspěvku na živobytí se stanovuje jako rozdíl *mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení.* (Přiměřené náklady na bydlení jsou náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 %, v Praze 35 %, příjmu osoby či rodiny).

Doplatek na bydlení

Řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory.

Dávka je poskytována nájemci nebo vlastníku bytu, který má nárok

- na příspěvek na živobytí a
- na příspěvek na bydlení.

Nárok na doplatek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu,

- který užívá byt a
- jehož příjem/příjem společně posuzovaných osob je po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení nižší než částka jeho živobytí/částka živobytí společně posuzovaných osob. (Okruh společně posuzovaných osob pro účely doplatku na bydlení je stejný jako pro účel příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory.)

Zákon umožňuje poskytnout doplatek na bydlení i ve **výjimečných případech**,

- kdy žadatel nemá nárok na příspěvek na živobytí,
- případně i žadatel, který nemá nárok na příspěvek na bydlení, protože využívá jinou než nájemní formu bydlení.

Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí.

Výše doplatku na bydlení se vypočte tak, že se *od částky odůvodněných nákladů na bydlení* připadajících na kalendářní měsíc (snížené o příspěvek na bydlení náležející za předchozí kalendářní měsíc) odečte částka, o kterou příjem osoby/společně posuzovaných osob (včetně vyplaceného příspěvku na živobytí) převyšuje částku živobytí osoby/společně posuzovaných osob

Mimořádná okamžitá pomoc

Je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Zákon stanoví pět takových situací:

1. **Nejsou plněny podmínky hmotné nouze**, ale v případě neposkytnutí pomoci osobě **hrozí vážná újma na zdraví**. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).
2. **Postižení vážnou mimořádnou událostí** (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.) Dávku lze poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 46 890 Kč.
3. **Nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje** spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků. Dávku lze poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje.
4. **Nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby** nebo k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 31 260 Kč.
5. **Ohrožení sociálním vyloučením**. Jde např. o situace osob vracějících se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí. Dávku lze poskytnout až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit 4násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 12 504 Kč.

Řízení o přiznání dávky

- Řízení o přiznání dávek je zahájeno na základě podání žádosti na předepsaném tiskopisu, který je k dispozici na pověřených obecních úřadech nebo ho lze nalézt na internetových stránkách
- Žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi se podávají na sociálních odborech pověřených obecních úřadů podle místa trvalého pobytu občana.
- V rámci řízení se posuzuje, zda je osoba či rodina skutečně v hmotné nouzi a zda splňuje podmínky nároku na příslušnou dávku. V konečné fázi se pak stanovuje výše dávky. Jednotný postup na celém území České republiky zabezpečuje jednotný informační systém a aplikační program.

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ

Organizace

1. **Ministerstvo**

řídí, kontroluje, zabezpečuje, zajišťuje, správce informačního systému, metodické pokyny

2. **Pověřený obecní úřad**

- příspěvek na živobytí, mimořádná okamžitá pomoc, doplatek na bydlení
- posuzuje, zda se občan členského státu EU nestal neodůvodnitelnou zátěží systému
- sděluje Policii ČR zjištění, že se osoba stala neodůvodnitelnou zátěží systému
- vypracovává aktivizační plán

Obecní úřad s rozšířenou působností

mimořádná okamžitá pomoc

informace osobám v hmotné nouzi k překonání jejich okamžité nepříznivé situace

vypracovává program individuálního motivačního postupu

Řízení

Místní příslušnost § 67

- dle trvalého pobytu
- místo zaměstnání
- bydliště

Účastníci řízení § 68- žadatel o dávku

Zahájení řízení § 69

na základě písemné žádosti

Náležitosti žádosti § 72

Vydávání rozhodnutí § 75

- dávka nebyla přiznána
- dávka byla odejmuta
- dávka byla snížena
- výplata dávky byla zastavena
- jde o přeplatek na dávce
- jde o rozhodnutí podle § 16 (neodůvodnitelná zátěž pro systém)
- jde o rozhodnutí podle § 76 odst. 3 (námitky)
- jde o rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce (§ 40 odst. 2)

Opravné prostředky

1. Krajský úřad přezkoumává:

- rozhodnutí vydaná pověřenými obecními úřady
- rozhodnutí vydaná obecními úřady s rozšířenou působností

2. Magistrát hl. města Prahy

- rozhodnutí vydaná úřady městských částí Prahy

3. Magistráty statutárních měst

- rozhodnutí úřadů městských částí statutárních měst

Náklady řízení - nese stát

KONTROLNÍ OTÁZKY

4. Charakterizuj životní minimum
5. Účel životního minima
6. Způsob výpočtu životního minima
7. Charakterizuj existenční minimum
8. Osoby společně posuzované podle zákona o životním minimu
9. Co je to hmotná nouze
10. Charakterizuj jednotlivé dávky hmotné nouze

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

- ❖ Účelem zákona je chránit práva a oprávněné zájmy lidí, kteří jsou z různých důvodů (věk, zdravotní postižení, krizová životní situace...) oslabeni v jejich prosazování.
- ❖ Zákon vytváří právní rámec pro vztahy mezi lidmi a institucemi v případech, kdy je nezbytné zabezpečit podporu a pomoc lidem, kteří se ocitnou v nepříznivé sociální situaci.
- ❖ Vymezuje práva a povinnosti obcí, krajů, státu a poskytovatelů sociálních služeb
- ❖ Upravuje oblast, týkající se podmínek výkonu sociální práce, a to ve všech společenských systémech, kde sociální pracovníci působí.

Nároky a práva občanů podle tohoto zákona § 2

- Žádat pomoc a podporu ze strany veřejné správy a poskytovatelů sociálních služeb, v případě, že nejsou sami schopni řešit svou nepříznivou sociální situaci
- Zákon garantuje, že poskytnutá podpora a pomoc musí
  - zachovávat lidskou důstojnost klienta
  - vycházet z individuálních potřeb člověka
  - působit na něj tak, aby byla posilována jeho schopnost sociálního začlenění.
- Bezplatné sociální poradenství vztahující se k možnostem řešení jejich nepříznivé sociální situace. Musí jej poskytnout každý poskytovatel sociálních služeb
- Nárok na příspěvek na péči
- Na poskytnutí sociální služby není nárok, její rozsah a charakter je vždy založen smlouvou mezi uživatelem a poskytovatelem služby.

Oprávněné osoby § 4

- občané ČR
- občané členských zemí EU
- občané jiných států, pokud mají na území členské země EU legální dlouhodobý pobyt

Výkon státní správy § 5:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- krajské úřady - přenesená působnost
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností - přenesená působnost
- úřady práce

Poskytovatelé sociální služby § 6

- územní samosprávné celky a
- jimi zřizované právnické nebo fyzické osoby, které mají k této činnosti oprávnění podle tohoto zákona
- nejsou jím rodinní příslušníci nebo jiné osoby, které pečují o své blízké nebo jiné osoby v domácím prostředí

Uživatel sociální služby je kdokoli, kdo vstoupí do smluvního vztahu s oprávněným poskytovatelem sociální služby.

Pojmy § 3

- **sociální služba** - činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence
- **nepříznivá sociální situace** - oslabení nebo ztráta schopností z důvodů
  - věku
  - nepříznivého zdravotního stavu
  - pro krizovou sociální situaci

- životní návyky
  - způsob života vedoucí ke konfliktu se společností
  - sociálně znevýhodňující prostředí
  - ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby
  - jiných závažných důvodů
- řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením
- **zdravotní postižení** - tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit člověka závislým na pomoci jiné osoby.
  - **dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav** - stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat *déle než jeden rok* a současně *omezuje* duševní, smyslové nebo fyzické schopnosti tak, že má vliv na schopnost pečovat o sebe a být soběstačným. Nemusí být hodnocen až po uplynutí jednoho roku. Závěr je možné učinit i dříve.
  - **přirozené sociální prostředí**
    - rodina a sociální vazby k osobám blízkým
    - domácnost osoby
    - sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost místa, kde osoby pracují vzdělávají se a realizují běžné sociální aktivity
  - **sociální začleňování** - proces, který zajišťuje, že osoby sociálně *vyloučené*, nebo *sociálním vyloučením ohrožené* dosáhnou příležitostí, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a *žít život, který je ve společnosti běžný*
  - **sociální vyloučení** - *vyčlenění* osoby mimo běžný život společnosti a *nemožnost* se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace

Příspěvek na péči § 7 - 31

- Je určen osobám, které jsou především z důvodu nepříznivého zdravotního stavu **závislí na pomoci jiné osoby** a to v oblasti běžné denní péče o vlastní osobu a v soběstačnosti.
- Náleží osobě, o kterou má být pečováno, ne osobě, která péči zajišťuje.
- Nemůže být přiznán dítěti, které je mladší než jeden rok.
- nárok mají i občané států EU, za podmínky, že jsou hlášeni k pobytu na území ČR déle, než 3 měsíce

Čtyři stupně závislosti na pomoci jiné osoby § 8

1. lehká závislost
2. středně těžká závislost
3. těžká závislost
4. úplná závislost

Těmto stupňům odpovídá také výše příspěvku v korunách.

Stupně závislosti se stanoví na základě posouzení péče o vlastní osobu. Při tomto posuzování se hodnotí schopnost zvládat úkony stanovené v § 9.

Výše příspěvku § 11

- Je stanovena ve čtyřech stupních odpovídajících stupni závislosti osoby .
- Rozdílně jsou stanoveny výše příspěvku pro děti do 18 let a pro dospělé
- Výše příspěvku se stanoví za kalendářní měsíc.

Výše příspěvku pro osoby do 18 let věku

- a) 3 000 Kč - stupeň I (lehká závislost)
- b) 5 000 Kč - stupeň II (středně těžká závislost)
- c) 9 000 Kč - stupeň III (těžká závislost)
- d) 11 000 Kč - stupeň IV (úplná závislost)

Výše příspěvku pro osoby starší 18 let

- a) 2 000 Kč - stupeň I (lehká závislost)
- b) 4 000 Kč - stupeň II (středně těžká závislost)
- c) 8 000 Kč - stupeň III (těžká závislost)
- d) 11 000 Kč - stupeň IV (úplná závislost)

- Vyšší částka na péči o dítě je dána zejména tím, že děti obvykle nemají svůj vlastní příjem a současně má motivovat rodiny k tomu, aby děti zůstávaly v domácí péči
- Za zákonem stanovených podmínek má vláda povinnost příspěvek **zvyšovat**

Výplata příspěvku § 18 - 20

Způsob výplaty § 18

- Vyplácí se měsíčně a to v kalendářním měsíci, za který náleží
- Vyplácí ho obecní úřad s rozšířenou působností
- Vyplácí se v české měně a to v hotovosti nebo na účet

Příjemce příspěvku § 19

- oprávněná osoba
- zákonný zástupce
- jiná fyzická osoba, které byla oprávněná osoba svěřena do péče

Zvláštní příjemce příspěvku na péči § 20

- Fyzická osoba, která je *ustanovena místně příslušným úřadem* obce s rozšířenou působností, aby zajistila správné použití příspěvku na péči.
- Nelze takto ustanovit osobu, která s tím nesouhlasí nebo je v konfliktu zájmů s osobou, které příspěvek přiznán
- za zvláštního příjemce *nejsou považováni zákonní zástupci* ani osoby, kterým bylo dítě svěřeno do péče
- zvláštní příjemce je povinen příspěvek používat pokud je to možné a vhodné, podle pokynů oprávněné osoby
- zvláštní příjemce je povinen příspěvek *používat ve prospěch oprávněné osoby*

Situace, kdy je ustanoven zvláštní příjemce:

- oprávněná osoba z objektivních důvodů *nemůže příspěvek přijímat* (vážná nemoc)
- dochází ke *zneužití příspěvku* nebo k jeho *nesprávnému používání* a to jednak nesprávným jednáním příjemce nebo nesprávným jednáním pečujících osob

Řízení o příspěvku § 23

- *Podání žádosti* - podává ji žadatel, nebo jeho zástupce
- *proces posouzení* stupně závislosti na pomoci jiné osoby - zahajuje sociální pracovník
- *sociální šetření* v přirozeném prostředí žadatele - provádí sociální pracovník
- *posouzení žádosti posudkovým lékařem* úřadu práce, vychází se sociálního šetření (může vyžádat specializované vyšetření, nebo vyšetření provést sám); žadatel je povinen se vyšetřením podrobit, jinak ztrácí možnost získat příspěvek
- o přiznání příspěvku *rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností*
- rozhodnutí o příspěvku je *doručeno žadateli* a v případě, že je pozitivní, je žadatel (nyní již příjemce příspěvku) *povinen* obecnímu úřadu do 15ti dnů *písemně ohlásit, jakým způsobem mu bude péče zajištěna* (pokud tak již neučinil při podání žádosti)
- *nárok na výplatu* příspěvku vzniká podáním žádosti o přiznání příspěvku
- příspěvek může být *přiznán a vyplácen* nejdříve od počátku kalendářního měsíce, ve kterém bylo zahájeno řízení
- *výplata příspěvku bude zahrnovat* příspěvky za všechny měsíce počínaje kalendářním měsícem, ve kterém byla podána žádost

Použití příspěvku

- na výdaje, které souvisí se zabezpečením pomoci a podpory osobě, která je závislá na pomoci jiné osoby
- může být "spotřebován" jako úhrada za péči, kterou zajišťuje poskytovatel sociální služby
- na výdaje, které vzniknou pečující osobě, tj. rodinnému příslušníkovi nebo jiné osobě, která není poskytovatelem sociální služby
- oba způsoby může příjemce kombinovat dle vlastní potřeby
- osoba, která je příjemcem označena že bude zabezpečovat péči, si může od příslušného obecního úřadu vyžádat potvrzení o této skutečnosti. Potvrzení může uplatnit vůči příslušné OSSZ pro účely zápočtu doby péče jako náhradní doby pro účely výpočtu důchodu (jen doba, ne výše odměny) a vůči příslušné pobočce zdravotní pojišťovny pro účely uznání statutu "státního pojištěnce", kdy zdravotní pojištění za osobu platí stát.
- příspěvek na péči není považován za příjem

Kontrola využívání příspěvku § 29

Kontrolu provádí pracovníci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností

Důsledky zneužití příspěvku:

- výplata příspěvku zastavena
- ustanoven obecním úřadem "zvláštní příjemce" příspěvku
- příspěvek nepřiznán
- příspěvek odňat

Posuzování neodůvodnitelné zátěže pro systém § 31

Sociální služby § 32 - 77

Jsou to specializované činnosti, které mají člověku pomoci řešit jeho nepříznivou sociální situaci. Příčiny vzniku nepříznivé situace jsou velmi různé, proto také existuje velmi pestrá škála druhů sociálních služeb.

Základní druhy § 32:

a) sociální poradenství:

- **základní sociální poradenství** - povinni poskytnout všichni poskytovatelé sociálních služeb, a to bez ohledu, kdo je o radu požádá
- **odborné sociální poradenství** - poskytují ho specializované poradny, které se profilují buď podle nějakého jevu (např. problematika domácího násilí), nebo podle cílové skupiny (osoby se zdravotním postižením, senioři, cizinci apod.)

b) služby sociální péče - zaměřeny na to, aby pomáhaly lidem zajistit si fyzickou a psychickou soběstačnost; nabízí pomoc při zvládnutí úkonů péče o vlastní osobu a v soběstačnosti. K zajištění poskytování těchto služeb je možné použít příspěvek na péči

c) služby sociální prevence - zaměřují se na jevy a situace, které mohou vést k sociálnímu vyloučení a nejsou způsobeny neschopností pečovat o sebe z důvodu věku nebo zdravotního stavu; zaměřují se především na oblast tzv. "sociálně negativních jevů" jako je např. kriminalita, bezdomovectví, zneužívání návykových látek, krize v rodině apod.

Formy poskytování sociálních služeb § 33

- **pobytové** - spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb
- **ambulantní** - služby za kterými osoba dochází, nebo je doprovázena nebo dopravována, součástí služeb není ubytování
- **terénní** - služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí

Pro poskytování sociálních služeb jsou zřizována **zařízení sociálních služeb** různého charakteru § 34:

1. centra denních služeb
2. denní stacionáře
3. týdenní stacionáře
4. domovy pro osoby se zdravotním postižením
5. domovy pro seniory
6. domovy se zvláštním režimem
7. chráněné bydlení

8. azylové domy na půl cesty
9. zařízení pro krizovou pomoc
10. nízkoprahová centra
11. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
12. noclehárny
13. terapeutické komunity
14. sociální poradny
15. sociálně terapeutické dílny
16. centra sociálně rehabilitačních služeb
17. pracoviště rané péče

Kombinací zařízení lze budovat mezigenerační a integrovaná centra.

Základní činnosti při poskytování sociálních služeb viz § 35

Poskytovatel sociálních služeb je povinen (§ 36) **zajistit** ve svých zařízeních (§ 34 c-f) poskytujících pobytové služby **zdravotní péči** a to **formou zvláštní ambulantní péče**

- prostřednictvím zdravotnického zařízení
- prostřednictvím svých zaměstnanců, kteří mají odbornou způsobilost k výkonu zdravotnického povolání

• Druhy služeb sociální péče § 38 - 52

1. **Osobní asistence** - terénní služba určená zejména lidem se zdravotním postižením a seniorům. Osobní asistenti pomáhají člověku zvládnout péči o sebe a umožňují jim účastnit se života společnosti.
2. **Pečovatelská služba** - převážně terénní služba poskytovaná především v domácnosti. Služba je určena zejména lidem se zdravotním postižením, seniorům a případně i rodinám s dětmi. Pečovatelé pomáhají člověku zvládnout péči o sebe a o domácnost
3. **tísňová péče** - nepřetržitá telefonická nebo jiná elektronická komunikace s lidmi, kteří jsou vystaveni vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života. Je možné zprostředkovat neodkladnou pomoc v případě náhlého zhoršení zdravotního stavu.
4. **Průvodcovské a předčitatelské služby** - určeny lidem, kteří mají sníženou schopnost komunikovat nebo se orientovat v prostoru. Jedná se zejména o osoby se smyslovým postižením. Služba pomáhá zejména při obstarávání osobních záležitostí.
5. **Podpora samostatného bydlení** - služba podobná pečovatelské službě, zaměřuje se však více na posilování osobních schopností člověka samostatně bydlet.
6. **Odlehčovací služby** (lze je také nazývat sdílené či respitní služby) - různá kombinace činností péče, které mají za cíl umožnit pečujícím osobám nezbytný odpočinek, tj. sdílí péči nebo na určitou dobu převezmou péči o člověka, který má sníženou soběstačnost. Obvykle je tato služba nabízena i v rámci jiných druhů služeb.
7. **Centra denních služeb** (dosud nazývané domovinky nebo i centra osobní hygieny) - ambulantní služba, kterou mohou v průběhu dne (pravidelně i občasně) využívat osoby se sníženou soběstačností s cílem zajištění pomoci s osobní hygienou a současně pomoci s vyřízením osobních záležitostí nebo nabídkou sociálně terapeutických činností.
8. **Denní stacionáře** - ambulantní služba, kterou pravidelně navštěvují osoby se sníženou soběstačností. V průběhu dne je zde zabezpečována komplexní péče s ohledem na potřeby uživatelů a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti.
9. **Týdenní stacionáře** - pobytová služba pro osoby se sníženou soběstačností, které potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby. Pobyt je zabezpečován obvykle po dobu pracovních dnů. Služba nabízí komplexní péči a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti.
10. **Domovy pro osoby se zdravotním postižením** - pobytová služba s celoročním provozem která zabezpečuje osobám se sníženou soběstačností vyžadujícím pravidelnou pomoc komplexní péči a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti. Tato služba je určena především těm lidem, kterým z objektivních důvodů již nelze zabezpečit pomoc v jejich přirozeném domácím prostředí.
11. **Domovy pro seniory** - pobytová služba s celoročním provozem, která zabezpečuje seniorům se sníženou soběstačností vyžadujícím pravidelnou pomoc komplexní péči a současně nabízí aktivizační a sociálně terapeutické činnosti. Tato služba je určena především těm seniorům,

kterým z objektivních důvodů již nelze zabezpečit pomoc v jejich přirozeném sociálním prostředí.

12. **Domovy se zvláštním režimem** - pobytová služba s celoročním provozem s obdobnou nabídkou jako domovy pro osoby se zdravotním postižením nebo seniory. Jejich služby jsou však uzpůsobeny zvláštním potřebám osob, které trpí duševní nemocí, jsou závislé na návykových látkách nebo trpí Alzheimerovou chorobou nebo jiným typem demence. Provoz této služby může být součástí domova pro seniory nebo domova pro osoby se zdravotním postižením.
  13. **Chráněné bydlení** - moderní typ pobytové služby pro osoby se zdravotním postižením, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby, ale mají schopnost žít víceméně samostatně v prostředí, které je svým charakterem fakticky totožné s běžným bytem.
  14. **Sociální služby ve zdravotnických zařízeních ústavní péče** (nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných, psychiatrické léčebny) se poskytují osobám, které se neobejdou bez pomoci jiné osoby a současně nemohou být propuštěny ze zdravotnického zařízení, protože není v danou chvíli možné jim zabezpečit péči v domácnosti nebo v zařízeních sociálních služeb.
- **Služby sociální prevence § 53 - 70**
    1. **Raná péče** - terénní případně i ambulantní služba určená dětem do 7 let se zdravotním postižením a jejich rodičům, aby jim napomáhala zvládnout specifické potřeby spojené s vývojem dítěte
    2. **Telefonická krizová pomoc** - poskytuje se osobám, které se nacházejí v ohrožení života nebo zdraví, nebo jsou v obtížné životní situaci a nemohou tuto situaci momentálně řešit vlastními silami. Jedná se především o provoz linek důvěry a podobných telefonních služeb
    3. **Tlumočnické služby** - poskytují se obvykle osobám se smyslovým postižením za účelem pomoci v komunikaci s okolím a při vyřizování osobních záležitostí. Jsou poskytovány obvykle jako terénní služba.
    4. **Azylové domy** - pobytové služby pro osoby, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Jsou různého druhu, např. azylové domy pro rodiče s dětmi, azylové domy pro ženy, pro muže, případně i pro osoby mladší 18 let. Vedle poskytnutí ubytování je vždy nezbytné poskytnout také podporu, která vede k vyřešení nepříznivé sociální situace, a to především prostřednictvím sociální práce.
    5. **Domovy na půl cesty** - pobytové služby pro osoby do 26 let, které žily dlouhodobě ve školských zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy, nebo v jiných zařízeních pro děti a mládež a pro osoby, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Pomáhají k úspěšnému startu do života.
    6. **Kontaktní centra** - obvykle ambulantní zařízení určené osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Služby zde poskytované mají za cíl snižovat sociální a zdravotní rizika spojená se zneužíváním návykových látek.
    7. **Krizová pomoc** - terénní, ambulantní, ale i pobytová sociální služba určená osobám, které se přechodně nacházejí v situaci ohrožení zdraví a života a nejsou schopny tuto situaci v daném okamžiku řešit vlastními silami. Součástí krizové pomoci je i poskytování pomoci obětem domácího násilí. Krizová pomoc vedle poskytnutí stravy, ubytování nabízí především socioterapii a pomoc při vyřizování nezbytných osobních záležitostí
    8. **Nízkoprahová centra** - jsou určena osobám bez přístřeší a nabízejí pomoc se zajištěním osobní hygieny, zajištěním stravy a vyřízením nezbytných osobních záležitostí.
    9. **Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** - poskytují zejména ambulantní služby pro děti a mládež ve věku 6 až 26 let, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy (kriminalita, drogy, alkohol apod.). Cílem služby je zejména nabízet smysluplné využití volného času, pomoc v orientaci ve společenském prostředí a pomoc se změnou životního stylu, který je ohrožuje.
    10. **Nochleárny** - nabízejí osobám bez přístřeší možnost přenocování a podmínky pro osobní hygienu.
    11. **Služby následné péče** - určeny osobám trpícím chronickým duševním onemocněním nebo osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní léčbu. Cílem je pomoc při zvládnutí běžných životních podmínek a prevence "recidivy".
    12. **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** - nabízejí rodinám s dětmi pomoc se zvládnutím dopadu dlouhodobě krizové sociální situace rodiny nebo jejího člena.

13. **Sociálně aktivizační služby pro osoby se zdravotním postižením a seniory** - pomoc těmto lidem při zvládnutí běžných životních situací tak, aby nedošlo k jejich ohrožení sociálním vyloučením.
14. **Sociálně terapeutické dílny** - poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení. Účelem služby je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie.
15. **Terapeutické komunity** - poskytují pobytové služby pro osoby závislé na návykových látkách nebo i osoby s chronickým duševním onemocněním s cílem zbavit se závislosti a vytvořit dobré podmínky pro začlenění do společnosti.
16. **Terénní programy** - realizovány s cílem vyhledávat osoby, které žijí rizikovým způsobem života nebo žijí v sociálně vyloučených komunitách a pomáhat jim v minimalizaci rizik spojených s tímto způsobem života a v začlenění do společnosti.
17. **Sociální rehabilitace** - cíl pomoci lidem k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti, a to rozvojem jejich schopností a dovedností a posilováním návyků potřebných pro samostatný život. Služby je určena osobám se zdravotním postižením, ale také osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením z jiného důvodu např. etnické příslušnosti, chudoby, dlouhodobé nezaměstnanosti apod.

- Úhrada nákladů za sociální služby § 71 - 77

Úhrada - platba uživatele sociální služby poskytovateli za činnosti v rozsahu uvedeném ve smlouvě o poskytování sociální služby. Řada druhů sociálních služeb je poskytována bez úhrady.

Služby poskytované bez úhrady:

- sociální poradenství (§ 37)
- raná péče (§ 54)
- telefonická krizová pomoc (§ 55)
- tlumočnické služby (§ 56)
- krizová pomoc (§ 60)
- služby následné péče (§ 64)
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (§ 66)
- terénní programy (§ 69)
- sociální rehabilitace
- sociální služby v kontaktních centrech (§ 59) a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež (§ 62)
- služby sociálně terapeutických dílen (§ 67)

- U ostatních služeb zákon vždy uvádí, za které činnosti je požadována úhrada. Výše úhrad je prováděcí vyhláškou ministerstva regulována tak, aby byly služby pro uživatele finančně dostupné.
- Výše úhrady bude sjednávána v rámci smlouvy o poskytování sociální služby. Poskytovatel sestavuje pro tyto účely "sazebník" úhrad za jednotlivé činnosti.
- Pokud jsou smlouvou sjednány činnosti, které jdou nad rámec tzv. základních (povinných) činností, může být požadována úhrada až do výše skutečných nákladů za tyto činnosti.
- Vyhláška bude určovat maximální výše úhrad, to znamená, že poskytovatel se s uživatelem musí ve smlouvě dohodnout na konkrétní výši úhrady. Ta nesmí překročit stanovený limit.
- Poskytovatel má také právo požadovat podíl na úhradě za služby i od tzv. osob povinných výživou vůči uživateli služby, především od manžela, manželky dětí, a to v případech, kdy příjmy uživatele nepostačují na úhradu nákladů
- Princip úhrady nákladů:
  - za poskytnutou péči je určen především příspěvek na péči
  - pobyt a stravu hradí uživatel ze svých příjmů (mzda, důchod, jiné pravidelné příjmy např. z nemovitostí apod.).
  - v pobytovém zařízení sociálních služeb - úhrada za péči je automaticky stanovena ve výši příspěvku na péči.
  - pobyt v týdenním stacionáři - úhrada za péči ve výši 75 % příspěvku na péči.

- *ostatní případy* - úhrada za péči je dojednána *smlouvou* podle rozsahu a intenzity úkonů, které poskytovatel osobě zabezpečuje.
- Současně je uživatelům pobytových služeb garantováno, že jim po úhradě nákladů za stravu a pobyt musí zůstat alespoň 15% jejich příjmů.

Podmínky poskytování služeb § 78 - 96

Registrace

Povinnosti poskytovatelů sociálních služeb

Smlouva o poskytnutí sociální služby

Působnost při zajišťování sociálních služeb

Registrace (řídí se správním řádem).

- Podmínkou pro poskytování služeb je zařazení do registru . Výjimkou jsou zdravotnická zařízení ústavní péče, které zabezpečují činnost, jejichž charakter odpovídá zákonu o sociálních službách.
- Na registraci je právní nárok. Pokud žadatel splňuje stanovené podmínky, je příslušný správní orgán povinen registraci (oprávnění k poskytování služeb) udělit.
- Oprávnění k poskytování sociálních služeb je současně ochranou uživatelů sociálních služeb.
- Plnění registračních podmínek a dalších zákonných povinností je předmětem kontroly, kterou provádí Inspekce sociálních služeb.
- Poskytovatelé zařazení do registru budou mít bez ohledu na jejich právní formu stejná práva a povinnosti. (Vyřešena současná nerovnost, zvláště u nestátních neziskových organizací apod.).
- Z registru, který je veden v listinné a elektronické podobě bude vytvořen informační systém o sociálních službách a bude provozován na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

Podmínky pro registraci § 79

- Podání žádosti na místně příslušný krajský úřad. Náležitosti žádosti - § 79 odst. 5.
- bezúhonnost a odborná způsobilost všech fyzických osob, které budou přímo poskytovat službu
- zajištění hygienických podmínek
- vlastnické nebo jiné právo k objektu
- zajištění materiálních technických podmínek
- skutečnost, že na majetek nebyl prohlášen konkurs ...

Rozhodnutí o registraci § 81

Vydává se, pokud žadatel splnil zákonem předepsané podmínky.

Rozhodnutí o registraci obsahuje

- označení poskytovatele sociálních služeb
- název a místo zařízení
- druhy sociálních služeb, které budou poskytovány
- okruh osob, kterým budou sociální služby poskytovány
- údaj o kapacitě poskytovaných služeb

Poskytovatel je povinen před započítáním poskytování sociálních služeb uzavřít pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování sociálních služeb a to na celou dobu. Do 15 dnů od uzavření pojistné smlouvy musí ověřenou kopii smlouvy poslat registrujícímu orgánu.

Současní poskytovatelé sociálních služeb jsou považováni za poskytovatele sociálních služeb podle nového zákona až do 30. června 2007. Nejpozději k tomuto datu jsou povinni podat žádost o registraci.

Kontrola poskytování služeb

- Poskytovatelé sociálních služeb budou kontrolováni prostřednictvím Inspekce sociálních služeb. Bude prováděna v režimu státní kontroly a budou ji provádět:
  - Krajské úřady vůči subjektům, které registrovaly
  - MPSV vůči subjektům, které jsou zřízeny krajem

- Hlavním cílem inspekce je zajištění ochrany zájmů osob, kterým jsou služby poskytovány proti neodborným, nedostatečným postupům při poskytování služeb a podpora rozvoje kvality služeb u každého poskytovatele.

obsah kontroly:

- plnění podmínek stanovených pro registraci
- plnění dalších povinností stanovených zákonem
- kvalita poskytovaných sociálních služeb

Standardy kvality sociálních služeb - soubor kritérií, jejichž prostřednictvím je definována úroveň kvality poskytování sociálních služeb v oblasti personálního a provozního zabezpečení sociálních služeb a v oblasti vztahů mezi poskytovatelem a osobami.

Pracovníci v sociálních službách:

- a) Sociální pracovníci
- b) Pracovníci v sociálních službách

Sociální pracovník – vykonává § 109

- sociální šetření,
- zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů
- sociálně právní poradenství
- analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti
- odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence
- depistážní činnost
- poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace

Předpoklady

- Způsobilost k právním úkonů
- Zdravotní způsobilost
- Odborná způsobilost

Odborná způsobilost:

- a) Vyšší odborné vzdělání získané v akreditovaném vzdělávacím programu v oborech zaměřených na:
  - sociální práci a sociální pedagogiku
  - sociální a humanitární práci
  - sociální práci
  - sociálně právní činnost
  - charitní a sociální činnost
- b) Vysokoškolské vzdělání získané studiem v akreditovaném bakalářském nebo magisterském studijním programu zaměřeném na
  - sociální práci
  - sociální politiku
  - sociální pedagogiku
  - sociální péči
  - speciální pedagogiku
- c) Absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů ve výše uvedených oblastech v celkovém rozsahu 200 hodin a praxe při výkonu povolání sociálního pracovníka v trvání nejméně 5 let,
za podmínky ukončení vysokoškolského vzdělání

Další vzdělávání sociálního pracovníka: § 111
Pracovníci v sociálních službách §116

Další vzdělávání

Dnem 1. srpna 2009 nabyl účinnosti zákon č. 206/2009 Sb., který novelizuje zákon o sociálních službách. Mimo jiné lépe upravuje oblast podmínek odborné způsobilosti pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků.

Pracovníci působící v těchto profesích jsou povinni absolvovat minimálně 24 hodin dalšího vzdělávání ročně. Zaměstnavatelé jsou povinni zajistit těmto podmínky pro toto vzdělávání.

Zaměstnavatel je povinen zabezpečit sociálnímu pracovníkovi další vzdělávání v rozsahu **nejméně 24** hodin za kalendářní rok, kterým si obnovuje, upevňuje a doplňuje kvalifikaci.

Dále je zaměstnavatel povinen zabezpečit pracovníkovi v sociálních službách další vzdělávání v rozsahu nejméně 24 hodin za kalendářní rok, kterým si obnovuje, upevňuje a doplňuje kvalifikaci, s tím, že účast na dalším vzdělávání se považuje za prohlubování kvalifikace podle zvláštního předpisu. (§ 230 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce)

Formy dalšího vzdělávání

specializační vzdělávání zajišťované vysokými školami a vyššími odbornými školami navazujícími na získanou odbornou způsobilost k výkonu sociálního pracovníka

účast v akreditovaných kurzech

odborné stáže v zařízeních sociálních služeb

účast na školicích akcích

Účast na školení nebo jiných formách přípravy nebo studia za účelem prohloubení kvalifikace se považuje za výkon práce, za který přísluší mzda nebo plat.

Náklady vynaložené na prohlubování kvalifikace hradí zaměstnavatel.

Požaduje-li zaměstnanec prohlubování kvalifikace ve finančně náročnější formě, může se na nákladech podílet.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Účel zákona o sociálních službách
2. Příspěvek na péči, oprávněné osoby, výše
3. Základní druhy soc. služeb
4. Formy poskytování soc. služeb
5. Pracovníci v soc. službách
6. Předpoklady výkonu práce soc. pracovníka
7. Druhy a podmínky dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách.

Dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením

Podmínky, za kterých se poskytují dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením, jsou upraveny ve vyhlášce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 182/1991 Sb.“).

Dávky sociální péče jsou poskytovány:

- osobám s trvalým pobytem na území ČR,
- osobám, na které se vztahuje přímo použitelný předpis Evropských společenství (tj. migrujícím pracovníkům členských států EU a jejich rodinným příslušníkům),
- občanům členského státu EU a jejich rodinným příslušníkům, kteří jsou hlášeni na území ČR déle než tři měsíce.

Výčet dávek

- jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek
- příspěvek na úpravu bytu
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla
- příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla
- příspěvek na zvláštní úpravu motorového vozidla
- příspěvek na provoz motorového vozidla
- příspěvek na individuální dopravu
- příspěvek na úhradu za užívání bezbariérového bytu
- příspěvek na úhradu za užívání garáže
- příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům

Vedle dávek sociální péče se poskytují rovněž:

- mimořádné výhody (průkazy TP, ZTP a ZTP/P)
- bezúročné půjčky

Jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek (§ 33)

Jednorázová, **nenároková** dávka sociální péče

- Poskytuje ji obecní úřad obcí s rozšířenou působností
- Občanu těžce zdravotně postiženému může být poskytnut peněžitý příspěvek na opatření pomůcky, kterou potřebuje k odstranění, zmírnění nebo překonání následků svých postižení. Příspěvek se neposkytuje, pokud potřebnou pomůcku propůjčuje nebo plně hradí příslušná zdravotní pojišťovna.
- Příspěvek lze poskytnout na opatření zvláštních pomůcek uvedených v příloze č. 4 k vyhlášce č. 182/1991 Sb. Potřebuje-li tělesně, sluchově nebo zrakově postižený občan k překonání následků těžkého zdravotního postižení rehabilitační nebo kompenzační pomůcku, která v příloze uvedena není, může mu být poskytnut příspěvek na opatření takové pomůcky, která je s pomůckou uvedenou v příloze č. 4 srovnatelná. Srovnání provádí úřad, který o dávce rozhoduje.

Výše dávky:

- Příspěvek na opatření zvláštních pomůcek se poskytuje ve výši, která umožňuje opatření pomůcky v základním provedení (takové provedení, které občanu plně vyhovuje a splňuje podmínky nejmenší ekonomické náročnosti). Maximální výši příspěvku určuje i příloha č. 4.
- Na úhradu nákladů spojených se zácvkem pro používání pomůcek uvedených v příloze č. 4 lze poskytnout příspěvek v plné výši prokázaných nákladů.
- Úplně nebo prakticky nevidomým občanům lze hradit výdaje spojené s výcvikem a odevzdáním vodícího psa, a to až do výše obvyklých nákladů.

Závazek:

Příspěvek na opatření zvláštních pomůcek lze poskytnout pouze, pokud se žadatel písemně předem zaváže, že vrátí příspěvek (jeho poměrnou část) v případě, že

- zvláštní pomůcka, na jejíž opatření byl příspěvek poskytnut, přestane být před uplynutím 5 let ode dne vyplacení příspěvku jeho vlastnictvím
- do 6 měsíců ode dne vyplacení nepoužije příspěvek na opatření zvláštní pomůcky, popřípadě použije jen část příspěvku.
- Příspěvek nebo jeho poměrná část se nevrací v případě, že občan, kterému byl vyplacen, zemře.

Příspěvek na úpravu bytu (§ 34)

Jednorázová, *nároková* dávka sociální péče

Poskytuje ji obecní úřad obce s rozšířenou působností:

- občanům s těžkými vadami nosného nebo pohybového ústrojí omezujícími ve značném rozsahu jejich pohyblivost (příloha č. 5 písm. a) až g) k vyhlášce č.182/1991 Sb.)
- občanům úplně nebo prakticky nevidomým
- rodičům nezaopatřeného dítěte (dítě je starší 3 let a má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí nebo je úplně nebo prakticky nevidomé)
- neslyšícím občanům nebo rodičům neslyšícího nezaopatřeného dítěte (pouze pro úpravu – instalace potřebné zvukové nebo světelné signalizace)

a to: na byt, který užívají k trvalému bydlení.

Závazek:

Příspěvek se poskytne jen, pokud se žadatel zaváže písemně předem, že:

- příspěvek (zálohu) vyúčtuje do tří let od zahájení řízení
- příspěvek (jeho poměrnou část) vrátí v případě, že byt vymění, byt prodá nebo dojde-li k jiné změně užívacího nebo vlastnického práva k bytu před uplynutím deseti let od jeho poskytnutí
- vrátí poměrnou část příspěvku v případě, že plánované úpravy se neuskuteční v rozsahu podle schválené dokumentace a vyplacený příspěvek přesáhl 70 % skutečně vynaložených nákladů.
- Vracení příspěvku nebo jeho poměrné části se nepožaduje, jestliže jeho výše nepřesáhla 5000 Kč nebo jestliže zemře občan nebo dítě, jehož rodiči byl poskytnut. Od vymáhání příspěvku je může obecní úřad obce s rozšířenou působností ve zřetelných případech upustit.

Úprava bytu:

Za úpravy bytu se považuje zejména (jde o příklady úprav)

- úprava přístupu do domu, garáže, k výtahu včetně schodů, k oknům a na balkón,
- úprava povrchu podlahy, ovládacích prvků domovní a bytové elektroinstalace, kuchyňské linky, popřípadě dalšího nábytku,
- rozšíření a úprava dveří,
- odstranění prahů,
- přizpůsobení koupelny a záchodu včetně vybavení vhodným sanitárním zařízením a lehce ovladatelnými bateriemi,
- instalace potřebné zvukové nebo světelné signalizace,
- zavedení vhodného vytápění,
- vybudování telefonního vedení,
- stavební úpravy spojené s instalací výtahu.

Rozsah úprav se posoudí se zřetelem na závažnost a druh zdravotního postižení občana.

Výše dávek:

- Výše příspěvku na úpravu bytu se určí se zřetelem na příjmy a majetkové poměry občana a jeho rodiny, a to až do výše 70 % prokázaných nákladů účtovaných fyzickými nebo právníky osobami za materiál a práce spojené s nezbytnými výdaji, včetně projektových prací, nejvýše 50 000 Kč nebo

- 100 000 Kč u příspěvku na stavební úpravy spojené s instalací výtahu, který je poskytován z toho důvodu, že nelze použít šikmou schodišťovou plošinu.
- Příspěvek na úpravu bytu je možno poskytnout i formou zálohy (maximálně ve výši 50 % předpokládané výše příspěvku).

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla a příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla (§ 35)

Jednorázová, **obligatorní** dávka sociální péče

Poskytuje ji obecní úřad obce s rozšířenou působností

- občanu s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí, která je uvedena v příloze č. 5 písmenech a) až g), který motorové vozidlo bude používat pro svou dopravu a který není umístěn k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče, popřípadě ve zdravotnickém nebo obdobném zařízení a je odkázán na individuální dopravu.
- rodiči nezaopatřeného dítěte, jde-li o dítě starší tří let a s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí (příloha č. 5 písm. a) až g) vyhlášky č.182/1991 Sb.) nebo je úplně nebo prakticky nevidomý nebo mentálně postižený a jeho mentální postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod pro těžce zdravotně postižené občany III. stupně. Podmínkou je, že rodič bude motorové vozidlo používat pro dopravu tohoto dítěte. Pokud je dítě umístěno k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče, popřípadě ve zdravotnickém nebo obdobném zařízení, je podmínkou pro poskytnutí příspěvku, že rodič dítě pravidelně navštěvuje. Příspěvek může být poskytnut jen jednomu z rodičů.
  - Příspěvek se poskytuje na období pěti let. Tato podmínka neplatí, pokud žadatel vrátil příspěvek nebo jeho poměrnou část.
  - Jednou v období deseti let po sobě jdoucích lze výjimečně poskytnout příspěvek na zakoupení motorového vozidla před uplynutím pěti let ode dne vyplacení předchozího příspěvku, dojde-li k poškození, zničení nebo odcizení vozidla, na které byl příspěvek poskytnut, a je-li prokázáno, že žadatel toto poškození, zničení nebo odcizení vozidla nezavinil.
  - V případě žádosti o příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla musí být dále prokázáno, že je taková oprava nevyhnutelná. Podmínkou pro poskytnutí příspěvku na zakoupení motorového vozidla v případě odcizení dále je, že odcizené motorové vozidlo bylo pro případ odcizení pojištěno.

Závazek:

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla a příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla se poskytne pouze, zaváže-li se žadatel písemně předem, že vrátí vyplacený příspěvek nebo jeho poměrnou část v případě, že

- motorové vozidlo, na jehož zakoupení nebo opravu příspěvek použije, přestane být před uplynutím pěti let ode dne vyplacení příspěvku jeho vlastnictvím
- motorové vozidlo přestane být před uplynutím pěti let ode dne vyplacení příspěvku používáno pro jeho dopravu nebo pro dopravu dítěte
- do dvou měsíců ode dne zakoupení motorového vozidla nepřestane být vlastníkem původního motorového vozidla, s výjimkou jednostopého motorového vozidla; za původní motorové vozidlo se nepovažuje motorové vozidlo, na jehož zakoupení nebo celkovou opravu je podána žádost o příspěvek
- do šesti měsíců ode dne vyplacení nepoužije příspěvek na zakoupení nebo opravu motorového vozidla.

Příspěvek nebo jeho poměrná část se nevymáhá v případě, že

- občan, kterému byl vyplacen, zemře do pěti let ode dne jeho vyplacení, nebo,
- jde-li o příspěvek vyplacený rodiči, když dítě přestalo splňovat podmínku nezaopatřenosti, ale motorové vozidlo je nadále používáno pro jeho dopravu nebo když dítě zemřelo.

Výše dávky:

- na zakoupení motorového vozidla nejvýše 100 000 Kč
- na celkovou opravu motorového nejvýše 60 000 Kč.

- Výše příspěvků se určí zejména s ohledem na majetkové poměry žadatele a osob považovaných podle zákona o důchodovém pojištění za osoby jemu blízké, které s ním žijí v domácnosti.
- Součet příspěvků na zakoupení motorového vozidla, příspěvků na celkovou opravu motorového vozidla a příspěvků na zvláštní úpravu motorového vozidla nesmí v období deseti let po sobě jdoucích přesáhnout částku 200 000 Kč. Od vyplacených částek se při určování součtu odečítají částky, které žadatel vrátil v uvedeném období.

Příspěvek na zvláštní úpravu motorového vozidla (§ 35)

Jednorázová, **obligatorní** dávka sociální péče

Poskytuje ji obecní úřad obce s rozšířenou působností

- Občanu s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí, která je uvedena v příloze č. 5.
- Podmínkou pro poskytnutí tohoto příspěvku je, že žadatel sám řídí motorové vozidlo a pro své trvalé zdravotní postižení zvláštní úpravu motorového vozidla nezbytně potřebuje.

Výše dávky:

- Příspěvek se poskytne v plné výši ceny takovéto úpravy.
- Výjimkou je situace, kdy by součet vyplacených příspěvků na zakoupení, celkovou opravu a zvláštní úpravu motorového vozidla v posledních 10 letech přesáhl částku 200 000 Kč.

Závazek:

Příspěvek na zvláštní úpravu motorového vozidla se poskytne pouze, pokud se žadatel zaváže písemně předem, že vrátí vyplacený příspěvek nebo jeho poměrnou část v případě, že

- motorové vozidlo, na jehož zvláštní úpravu příspěvek použije, přestane být před uplynutím pěti let ode dne vyplacení příspěvku jeho vlastnictvím
- motorové vozidlo přestane být před uplynutím pěti let ode dne vyplacení příspěvku používáno pro jeho dopravu
- do dvou měsíců ode dne zakoupení motorového vozidla nepřestane být vlastníkem původního motorového vozidla, s výjimkou jednostopého motorového vozidla
- do šesti měsíců ode dne vyplacení nepoužije příspěvek na úpravu motorového vozidla.
- Příspěvek nebo jeho poměrná část se nevymáhá v případě, že občan, kterému byl vyplacen, zemře do pěti let ode dne jeho vyplacení.

Příspěvek na provoz motorového vozidla (§ 36)

jednorázová, **nároková** dávka sociální péče

Poskytuje ji obecní úřad obce s rozšířenou působností

- občanu, který je vlastníkem nebo provozovatelem motorového vozidla,
- jehož zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod pro těžce zdravotně postižené občany II. nebo III. stupně, s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou, a který bude používat toto motorové vozidlo pro svou pravidelnou dopravu,
- který toto motorové vozidlo bude používat pro pravidelnou dopravu manžela (manželky), dítěte nebo jiné blízké osoby, jejichž zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod pro těžce zdravotně postižené občany II. stupně, s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou, nebo III. stupně, nebo
- který je rodičem nezaopatřeného dítěte, které je léčeno na klinice fakultní nemocnice pro onemocnění zhoubným nádorem nebo hemoblastosou (v době nezbytného léčení akutní fáze onemocnění v tomto zdravotnickém zařízení)
- **pokud** se písemně předem zaváže, že vrátí poměrnou část vyplaceného příspěvku v případě, že přestane plnit podmínky pro jeho přiznání.
- - Příspěvek nebo jeho poměrná část se nevrací v případě, že zemře občan, kterému byl vyplacen, nebo dítě, jehož rodičům byl vyplacen.
  - Příspěvek lze z důvodu dopravy těžce zdravotně postižené osoby poskytnout pouze jednomu vlastníku nebo provozovateli motorového vozidla, a to tomu, koho určí osoba, jež má být dopravována.
  - Dávka se poskytuje na období kalendářního roku.

Výše příspěvku činí:

- pro občany, jejichž zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod pro těžce zdravotně postižené občany III. stupně, a pro rodiče dítěte

- uvedeného v odstavci 1 písm. c) 4 200 Kč u jednostranného vozidla a 9 900 Kč u ostatních vozidel
- pro občany, jejichž zdravotní postižení odůvodňuje přiznání mimořádných výhod pro těžce zdravotně postižené občany II. stupně, 2 300 Kč u jednostranného vozidla a 6 000 Kč u ostatních vozidel.
- Pokud občan splňuje podmínky pro poskytování více příspěvků, snižuje se výše druhého a každého dalšího příspěvku o 420 Kč u jednostranného vozidla a o 2 124 Kč u ostatních vozidel. Jsou-li splněny podmínky pro přiznání příspěvku na provoz motorového vozidla až v průběhu kalendářního roku, výše tohoto příspěvku činí poměrnou část z uvedených částek.
- Občanu, který ze závažných důvodů ujede více než 9 000 km za kalendářní rok, se výše příspěvku vyplaceného v tomto kalendářním roce zvyšuje.

Příspěvek na individuální dopravu (§ 37)

jednorázová, ***nároková*** dávka sociální péče

Poskytuje ji obecní úřad obce s rozšířenou působností

- občanu s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí (příloha č. 5 písm. a) až g) vyhlášky č. 182/1991 Sb.)
- občanu úplně nebo prakticky nevidomému nebo
- rodiči nezaopatřeného dítěte, které je léčeno na klinice fakultní nemocnice pro onemocnění zhoubným nádorem nebo hemoblastosou (v době nezbytného léčení akutní fáze onemocnění v tomto zdravotnickém zařízení).

Za podmínky, že:

- se pravidelně individuálně dopravuje
- není vlastníkem nebo provozovatelem motorového vozidla
- není občanem, který je dopravován motorovým vozidlem, na jehož provoz je přiznán příspěvek
- se zaváže písemně předem, že vrátí poměrnou část vyplaceného příspěvku v případě, že přestane plnit podmínky pro přiznání příspěvku na individuální dopravu (Příspěvek nebo jeho poměrná část se nevrací v případě, že zemře občan, kterému byl vyplacen, nebo dítě, jehož rodičům byl vyplacen.).

Výše dávky:

- Dávka se poskytuje na období kalendářního roku a činí 6 500 Kč.
- Jsou-li splněny podmínky pro přiznání příspěvku až v průběhu kalendářního roku, výše příspěvku činí poměrnou část z výše uvedené částky.

Příspěvek na úhradu za užívání bezbariérového bytu (§ 45)

opakující se, obligatorní dávka sociální péče

Poskytuje ji pověřený obecní úřad

- občanům s těžkými vadami nosného nebo pohybového ústrojí (příloha č. 5 k vyhlášce č. 182/1991 Sb.)
- občanům úplně nebo prakticky nevidomým
- Pokud tito občané užívají bezbariérový byt.

Výše dávky: 400 Kč měsíčně.

Příspěvek na úhradu za užívání garáže (§ 45)

opakující se, nenároková dávka sociální péče

Poskytuje ji pověřený obecní úřad

- občanům s těžkými vadami nosného nebo pohybového ústrojí (příloha č. 5 k vyhlášce č. 182/1991 Sb.)
- občanům úplně nebo prakticky nevidomým.
- Pokud tito občané užívají bezbariérový byt.

Výše dávky: až 200 Kč měsíčně.

Příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům (§ 46)

opakující se, nenároková dávka sociální péče

Poskytuje ji pověřený obecní úřad

- Úplně nebo prakticky nevidomému vlastníku vodícího psa.
- Dávka je určena na krmivo pro tohoto psa.

Výše dávky: 800 Kč měsíčně

Mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany

Poskytuje obecní úřad obce s rozšířenou působností

Komu:

- Občanům starším jednoho roku s těžkým zdravotním postižením (uvedeným v příloze č. 2 k vyhlášce č. 182/1991 Sb.), které podstatně omezuje jejich pohybovou nebo orientační schopnost, se podle druhu a stupně postižení poskytují mimořádné výhody I. (průkaz TP), II. (průkaz ZTP) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P).
- Zdravotní stav občana posuzuje od 1.7.2009 lékař LPS OSSZ. O posouzení zdravotního stavu žádá úřad nikoli občan.
- Některé výhody, které vyplývají z přiznání průkazů TP, ZTP a ZTP/P jsou uvedeny v příloze č. 3 k vyhlášce č. 182/1991 Sb..
- Další úlevy a slevy jsou upraveny v právních předpisech jiných resortů (např. vyšší sazba, o kterou se snižuje základ pro daň z příjmů, je-li poplatník držitelem průkazu ZTP/P – ministerstvo financí; bezplatné užití dálnic a rychlostních silnic, vyhrazená místa k parkování – ministerstvo dopravy apod.).

Příloha č. 3 - Mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené občany

1. Mimořádné výhody I. stupně (průkaz TP):

nárok na vyhrazené místo k sedění ve veřejných dopravních prostředcích pro pravidelnou hromadnou dopravu osob kromě autobusů a vlaků, v nichž je místo k sedění vázáno na zakoupení místenky, nárok na přednost při osobním projednávání jejich záležitostí, vyžaduje-li toto jednání delší čekání, zejména stání; za osobní projednávání záležitostí se nepovažuje nákup v obchodech ani obstarávání placených služeb ani ošetření a vyšetření ve zdravotnických zařízeních.

2. Mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP):

- výhody uvedené v bodu 1,
- nárok na bezplatnou dopravu pravidelnými spoji místní veřejné hromadné dopravy osob (tramvajemi, trolejbusy, autobusy, metrem),
- sleva 75 % jízdného ve druhé vozové třídě osobního vlaku a rychlíku ve vnitrostátní přepravě a 75 % sleva v pravidelných vnitrostátních spojích autobusové dopravy.

3. Mimořádné výhody III. stupně (průkaz ZTP/P):

- výhody uvedené v bodech 1 a 2,
- nárok na bezplatnou dopravu průvodce veřejnými hromadnými dopravními prostředky v pravidelné vnitrostátní osobní hromadné dopravě
- u úplně nebo prakticky nevidomých nárok na bezplatnou přepravu vodícího psa, pokud je nedoprovází průvodce.

4. Dále může být držitelům průkazů ZTP a ZTP/P poskytnuta sleva poloviny vstupného na divadelní a filmová představení, koncerty a jiné kulturní a sportovní podniky. Při poskytování slevy držitelům průkazu ZTP/P se poskytne sleva poloviny vstupného i jejich průvodci.

Bezúročné půjčky

Nenároková forma pomoci

Poskytuje obecní úřad obce s rozšířenou působností

- Může být poskytnuta občanům, kteří splňují podmínky pro přiznání příspěvku na zakoupení motorového vozidla.

Výše půjčky je až 40 000 Kč.

Půjčku je nezbytné splatit nejpozději do 5 let.

Úřad uzavře s občanem písemnou smlouvu obsahující ujednání o lhůtách splatnosti a výši splátek.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Dávky pro zdravotně postižené

2. Mimořádné výhody pro těžce zdravotně postižené

PODPORA V NEZAMĚŠTNANOSTI

Služby na úseku zprostředkování práce vykonávají v současné době v České republice úřady práce, ale mohou je vykonávat i právnické a fyzické osoby na základě příslušného oprávnění.

Tuto činnost upravuje zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. Tento zákon stanoví, že občané mají právo na zaměstnání bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, členství v politických stranách, národnost, etnický nebo sociální původ, majetek, zdravotní stav nebo věk.

Práve na zaměstnání se rozumí právo občanů, kteří chtějí a mohou pracovat a o práci se skutečně ucházejí

- na zprostředkování pracovního uplatnění ve vhodném zaměstnání
- na rekvalifikaci nezbytnou k pracovnímu uplatnění
- na hmotné zabezpečení před nástupem do zaměstnání a v případě ztráty zaměstnání

Občanem se v tomto případě rozumí občan ČR, stejné právní postavení mají cizinci a osoby bez státní příslušnosti, které mají povolení k pobytu na území ČR a povolení k zaměstnání. Povolení k zaměstnání se nevyžaduje u osob, kterým bylo přiznání postavení uprchlíka.

Rekvalifikace:

- získání nové kvalifikace
- zvýšení, rozšíření, prohloubení dosavadní
- získání kvalifikace osobou, která dosud neměla kvalifikaci žádnou

Uchazeč o zaměstnání je zařazen na příslušném úřadu práce do evidence uchazečů o zaměstnání.

Uchazeč je povinen poskytovat úřadu práce potřebnou součinnost při zprostředkování zaměstnání.

Uchazeč může být z evidence vyřazen, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo jestliže úmyslně maří součinnost s úřadem práce. V těchto případech bude znovu zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání nejdříve po uplynutí doby 6 měsíců.

Každý úřad práce vede evidenci uchazečů o zaměstnání a evidenci volných pracovních míst.

Na základě písemné dohody mezi uchazečem a úřadem práce se může uchazeč podrobit

rekvalifikaci, to znamená takové změně dosavadní kvalifikace, kterou je potřebné zajistit získáním nových znalostí a dovedností nebo praktickou či teoretickou přípravou, umožňující jeho pracovní uplatnění.

Podmínky poskytování podpory v nezaměstnanosti

Právní úpravu zajišťuje zákon č. 435/2004 Sb..

- Uchazeč o zaměstnání, kterému není **do 7 kalendářních dnů** ode dne podání žádosti zprostředkováno vhodné zaměstnání nebo zabezpečena možnost rekvalifikace na nové, má nárok na **hmotné zabezpečení (podporu v nezaměstnanosti)**. **Podpora v nezaměstnanosti náleží ode dne zařazení uchazečů o zaměstnání do evidence.**

- Dále musí být splněna podmínka celkové doby předchozího zaměstnání v délce **alespoň 12 měsíců v posledních třech letech** před podáním žádosti o zprostředkování zaměstnání.
Do doby zaměstnání se započítává také doba:
  - přípravy osoby se zdravotním postižením k práci (§ 72);
  - pobírání plného invalidního důchodu;
  - výkonu civilní služby;
  - osobní péče o dítě ve věku do čtyř let;
  - osobní péče o fyzickou osobu, která se podle zvláštního právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost), pokud s uchazečem o zaměstnání trvale žije a společně uhradují náklady na své potřeby; tyto podmínky se nevyžadují, jde-li o osobu, která se pro účely důchodového pojištění považuje za osobu blízkou;
  - výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy dobrovolníka s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, nebo výkonu veřejné služby na základě smlouvy o výkonu veřejné služby, pokud rozsah vykonané služby překračuje v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu;
  - osobní péče o fyzickou osobu mladší 10 let, která se podle zvláštního právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost).

Podpora v nezaměstnanosti se neposkytuje, jestliže uchazeč o zaměstnání:

- splňuje podmínky pro nárok na starobní důchod;
- je hmotně zabezpečen peněžními dávkami nemocenského pojištění, nahrazujícími ušlý výdělek;
- nastoupil vojenskou základní nebo náhradní službu, civilní službu, vazbu nebo výkon trestu odnětí svobody;
- bez vážných osobních nebo rodinných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo na rekvalifikaci pro nové vhodné zaměstnání;
- úmyslně maří součinnost s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání;
- v posledních 6 měsících opětovně ukončil zaměstnání sám bez vážných důvodů, nebo s ním v tuto dobu bylo zaměstnání ukončeno pro neuspokojivé pracovní výsledky nebo pro porušování povinností vyplývajících ze zaměstnání;
- pobývá v zahraničí déle než 30 dnů.

Zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání nebrání:

- a) výkon činnosti na základě pracovního nebo služebního poměru, pokud je činnost vykonávána v rozsahu kratším než polovina stanovené týdenní pracovní doby a měsíční výdělek nepřesáhne polovinu minimální mzdy, nebo
- b) výkon činnosti na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, pokud za období, na které byly sjednány, měsíční odměna nebo průměrná měsíční odměna nepřesáhne polovinu minimální mzdy.

Uchazeč o zaměstnání je povinen úřadu práce výkon této činnosti, její rozsah a výši odměny ohlásit a doložit. V případě výkonu více činností se pro účely splnění podmínky měsíčního výdělku měsíční výdělky (odměny) sčítají.

Podpora se poskytuje uchazečům o zaměstnání po podpůrčí dobu. Podpůrčí doba činí u uchazeče o zaměstnání: (dle §43 zákona 435/2004 Sb.

- a) do 50 let věku 5 měsíců,
- b) od 50 do 55 let věku 8 měsíců,
- c) nad 55 let věku 11 měsíců.

V případě rekvalifikace zabezpečované úřadem práce se podpora uchazeči poskytne až do ukončení rekvalifikace, tj. po celou dobu rekvalifikace.

Do podpůrčí doby se nezapočítává doba:

- poskytování podpory při rekvalifikaci;
- po kterou byl hmotně zabezpečen peněžitými dávkami nemocenského pojištění, nahrazujícími ušlou mzdu, a z toho důvodu mu nebyla podpora poskytována;
- vazby.

Po uplynutí podpůrčí doby je uchazeč o zaměstnání hmotně zabezpečen podle předpisů o sociálním zabezpečení.

Výše podpory v nezaměstnanosti

Výše podpory se stanoví na základě:

- průměrného čistého měsíčního výdělku, dosaženého v posledním zaměstnání;
- z posledního vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění a na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti u osob samostatně výdělečně činných (OSVČ);
- z částky životního minima, platného pro jednotlivce staršího 26 let ke dni vzniku nároku na hmotné zabezpečení.

Ve všech uvedených případech je stanovena **výše podpory procentem** takto: (dle §50 zákona 435/2004 Sb.)

- 65 % po dobu prvních 2 měsíců;
- 50 % po dobu dalších 2 měsíců;
- 45 % po zbývající dobu;
- 60 % v případě nastoupení rekvalifikace a po celou její dobu.

Od 1.1.2010:

Maximálně může být podpora v nezaměstnanosti 0,58násobek průměrné mzdy v ČR za první a třetí čtvrtletí kalendářního roku, který předchází podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti.

Prameny ke studiu:

z.č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to právo na zaměstnání?
2. Kdo je to uchazeč o zaměstnání?
3. Komu a jak se poskytuje podpora v nezaměstnanosti?
4. Výše podpory v nezaměstnanosti
- 5.

Pobyt na území ČR

zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 1. 2000)

Studijní cíl: získání orientace v problematice pobytu cizinců na našem území, seznámení s příslušným zákonem, připravenost pro sociální práci v této oblasti.

Podmínky vstupu a pobytu na území ČR jsou odlišné pro následující skupiny cizinců:

- **občané Evropské unie** (tzv. osoby požívající právo Společenství na volný pohyb) – stejný režim je uplatňován vůči občanům Islandu, Norska, Lichtenštejska a Švýcarska
- **občané třetích zemí - rodinní příslušníci občanů Evropské unie** (tzv. osoby požívající právo Společenství na volný pohyb) – stejný režim je uplatňován vůči rodinným příslušníkům občanů Islandu, Norska, Lichtenštejska a Švýcarska
- **občané třetích zemí**

1. Občané Evropské unie, Islandu, Norska, Lichtenštejska, Švýcarska

Vstup na území ČR

Státní hranice ČR, které jsou vnitřními hranicemi schengenského prostoru, lze překročit v jakémkoliv místě, aniž by se prováděla hraniční kontrola osob bez ohledu na jejich státní příslušnost.

Hraniční kontrola se provádí pouze na vnějších schengenských hranicích, tj. na mezinárodních letištích ČR při letech z/do zemí mimo Schengen. Hraniční kontrola spočívá v **tzv. minimální kontrole**, jejímž účelem je zjištění totožnosti na základě předložení cestovních dokladů (za cestovní doklad se považuje i průkaz totožnosti). Součástí kontroly dokladů je ověření výskytu známek pozměnění nebo paděláním, v případě potřeby s použitím technických prostředků a nahlédnutím do příslušných databází k vyhledání informací výlučně o odcizených, neoprávněně užívaných, ztracených nebo neplatných dokladech.

Nemá-li občan EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska nebo Švýcarska cestovní doklad nebo nemůže-li si jej obstarat, policie mu při hraniční kontrole umožní, aby svou totožnost a skutečnost, že je občanem členského státu EU nebo výše uvedených států, prokázal jiným dokladem.

Povinnost předložit cestovní doklad se nevztahuje na osobu mladší 15 let, která je zapsána do cestovního dokladu jiné osoby, s níž cestuje.

Pravidla překračování vnějších hranic detailně stanovuje tzv. Schengenský hraniční kodex.

Pobyt na území ČR

Jediná povinnost vyplývající z cizineckého zákona pro tyto osoby je **ohlašovací povinnost** v případě, že **doba jejich předpokládaného pobytu** v ČR je **delší než 30 dnů**. Za této situace jsou povinny ve lhůtě do 30 dnů ode dne vstupu na území ČR ohlásit svoji přítomnost příslušnému inspektorátu cizinecké policie dle místa pobytu v ČR.

Tato povinnost neplatí v případě, že
ohlašovací povinnost přísluší ubytovateli. Ohlašovací povinnost se rovněž
nevztahuje se na občana mladšího 15 let,
člena personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace
akreditované v ČR, jeho rodinného příslušníka registrovaného Ministerstvem zahraničních věcí
nebo
cizince, kterému Ministerstvo vnitra zajišťuje ubytování.

Občané EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska mohou přechodně **pobývat na území ČR bez jakéhokoli zvláštního povolení**, a to pouze na základě cestovního dokladu nebo průkazu totožnosti..

Pokud hodlají na území ČR pobývat **po dobu delší než 3 měsíce**, jsou **oprávněni požádat o vydání potvrzení o přechodném pobytu**. Náležitosti žádosti o vydání *potvrzení o přechodném pobytu* na území stanovuje § 87a odst. 2 cizineckého zákona.

Občané EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska **jsou oprávněni požádat o vydání povolení k trvalému pobytu**. **Podmínky a náležitosti žádosti stanovuje § 87g a § 87i cizineckého zákona**.

2. Občané třetích zemí - rodinní příslušníci občanů Evropské unie, Islandu, Norska, Lichtenštejnska, Švýcarska

Definice rodinného příslušníka občana EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska nebo Švýcarska je stanovena § 15a cizineckého zákona.

Rodinní příslušníci

Rodinným příslušníkem občana Evropské unie se pro účely tohoto zákona rozumí jeho

- a) manžel,
- b) rodič, jde-li o občana Evropské unie 1b) mladšího 21 let, kterého vyživuje a se kterým žije ve společné domácnosti,
- c) dítě mladší 21 let nebo takové dítě manžela občana Evropské unie a
- d) nezaopatřený přímý příbuzný ve vzestupné nebo sestupné linii nebo takový příbuzný manžela občana Evropské unie.

Je-li účelem pobytu občana Evropské unie studium, rozumí se rodinným příslušníkem pouze manžel a nezaopatřené dítě.

Za nezaopatřenou osobu se podle odstavce 1 písm. d) se považuje občanem Evropské unie nebo jeho manželem vyživovaný cizinec, který

- a) se soustavně připravuje na budoucí povolání,
- b) se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo

- c) z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopen vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.
- Ustanovení tohoto zákona, týkající se rodinného příslušníka občana Evropské unie, se obdobně použijí i na cizince, který hodnověrným způsobem doloží, že
  - a) je příbuzným občana Evropské unie neuvedeným v odstavci 1, pokud
    - 1. ve státě, jehož je občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolen trvalý či dlouhodobý pobyt, žil s občanem Evropské unie ve společné domácnosti,
    - 2. je občanem Evropské unie vyživovaný, nebo
    - 3. se o sebe z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nedokáže sám postarat bez osobní péče občana Evropské unie, anebo
  - b) má s občanem Evropské unie trvalý vztah obdobný vztahu rodinnému a žije s ním ve společné domácnosti.
- Ustanovení tohoto zákona týkající se rodinného příslušníka občana Evropské unie se použijí i na cizince, který je rodinným příslušníkem státního občana České republiky.

Vstup na území ČR

Státní hranice ČR, které jsou vnitřními hranicemi schengenského prostoru, **lze překročit v jakémkoliv místě, aniž by se prováděla hraniční kontrola osob** bez ohledu na jejich státní příslušnost.

Hraniční kontrola se provádí pouze na vnějších schengenských hranicích, tj. na mezinárodních letištích ČR při letech z/do zemí mimo Schengen. Hraniční kontrola spočívá v tzv. **minimální kontrole**, jejímž účelem je zjištění totožnosti na základě předložení cestovního dokladu a kontrola dokladů potvrzujících rodinný vztah k občanu EU nebo výše uvedených států. Součástí kontroly dokladů je ověření výskytu známek pozměnění nebo padělání, v případě potřeby s použitím technických prostředků a nahlédnutím do příslušných databází k vyhledání informací výlučně o odcizených, neoprávněně užívaných, ztracených nebo neplatných dokladech.

Nemá-li rodinný příslušník občana cestovní doklad nebo nemůže-li si jej obstarat, policie mu při hraniční kontrole umožní, aby svou totožnost a skutečnost, že je rodinným příslušníkem občana EU nebo uvedených států, prokázal jiným dokladem.

Povinnost předložit cestovní doklad se nevztahuje na osobu mladší 15 let, která je zapsána do cestovního dokladu jiné osoby, s níž cestuje.

Pokud podléhají vízové povinnosti (viz nařízení č. 539/2001 v platném znění), je od rodinných příslušníků v zásadě požadováno vízum.

K pobytu **do 3 měsíců nepotřebují vízum v případě**, že jsou držiteli platného povolení nebo průkazu k (přechodnému nebo trvalému) pobytu vydaného státem EU nebo Islandem, Norskem, Lichtenštejnem či Švýcarskem.

Rodinným příslušníkům je možné udělit vízum na hraničním přechodu. V tomto případě vízum uděluje a do cestovního dokladu vyznačuje policie.

Aby mohli rodinní příslušníci vstoupit na území ČR, resp. Schengenu, nesmí být vedeni v SIS jako osoby, jimž má být odepřen vstup z důvodu, že představují trvalou hrozbu pro veřejný pořádek nebo bezpečnost kteréhokoliv ze schengenských států. Existence přetrvávající hrozby musí být potvrzena při každém odmítnutí vstupu.

Cestovní doklady rodinných příslušníků se při překračování vnějších hranic Schengenu, tj. při vstupu i výstupu do/ze Schengenu opatřují otiskem razítka v případě, že nepředloží doklad o povolení (k přechodnému nebo trvalému) pobytu na území EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska nebo Švýcarska. Pravidla překračování vnějších hranic detailně stanovuje tzv. Schengenský hraniční kodex.

Pobyt na území ČR

Občané třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU nebo výše uvedených států, jsou **povinni ohlásit svoji přítomnost na území ČR** příslušnému inspektorátu cizinecké policie dle místa pobytu v ČR, a to:

- **ve lhůtě do 30 dnů** ode dne vstupu na území ČR, pokud jejich předpokládaný **pobyt v ČR bude delší než 30 dnů**, pokud na území ČR **pobývají společně s občanem EU**, Islandu, Norska, Lichtenštejnska nebo Švýcarska,

- **v ostatních případech** ve lhůtě **do 3 pracovních dnů** ode dne vstupu na území ČR. Tato povinnost neplatí v případě, že ohlašovací povinnost přísluší ubytovateli. Ohlašovací povinnost se rovněž nevztahuje na osoby mladší 15 let, člena personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v ČR, jeho rodinného příslušníka registrovaného Ministerstvem zahraničních věcí nebo cizince, kterému Ministerstvo vnitra zajišťuje ubytování.

Podmínky pro krátkodobý pobyt na území ČR

(tj. po dobu nepřekračující 3 měsíce)

Rodinní příslušníci - občané třetích zemí bez vízové povinnosti mohou v ČR pobývat až 3 měsíce bez víza - pouze s cestovním pasem.

Rodinní příslušníci - občané třetích zemí podléhající vízové povinnosti, mohou pobývat na území ČR bez víza po dobu nepřesahující 3 měsíce za podmínky, že jsou držiteli platného cestovního pasu a platného povolení nebo průkazu k (přechodnému nebo trvalému) pobytu vydaného státem EU nebo Islandem, Norskem, Lichtenštejnskem nebo Švýcarskem.

Rodinní příslušníci mohou pobývat na území ČR přechodně bez víza rovněž v případě, že jejich vízum k pobytu do 90 dnů nebo průjezdní vízum pozbylo platnost. Musí však na území pobývat s občanem EU nebo některého z výše uvedených států a doba jejich pobytu na území ČR nesmí překročit 3 měsíce. Rodinní příslušníci mohou na zastupitelských úřadech ČR podat žádost o průjezdní vízum (typ B) nebo vízum k pobytu do 90 dnů (typ C). Náležitosti žádosti o udělení víza stanovuje § 23 odst. 3, resp. § 27 odst. 5 cizineckého zákona. Na rozdíl od jiných státních příslušníků třetích zemí je rodinným příslušníkům takové vízum vydáno bezplatně. V případě zamítnutí žádosti o udělení víza má rodinný příslušník právo na písemné sdělení důvodu neudělení víza a právo požádat Ministerstvo zahraničních věcí o přezkoumání důvodu neudělení víza.

ČR uznává pro krátkodobý pobyt na svém území rovněž jednotná schengenská víza vydaná jinými schengenskými státy za podmínky, že není z platnosti daného víza územně vyloučena.

Podmínky pro dlouhodobý pobyt na území ČR

(tj. po dobu překračující 3 měsíce)

Při **společném pobytu s občanem EU** nebo některého z výše uvedených států, jehož předpokládaná doba pobytu na území ČR překročí 3 měsíce, jsou rodinní příslušníci **povinni do 3 měsíců** od vstupu na území ČR **požádat** policii o vydání **povolení k přechodnému pobytu**. Náležitosti žádosti o vydání povolení k přechodnému pobytu stanovuje § 87b odst. 2 za použití § 87a odst. 2 cizineckého zákona. Žádost lze podat osobně, v zastoupení na základě plné moci nebo prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Pokud se rodinný příslušník obrátí na zastupitelský úřad ČR v zahraničí, tento pouze postoupí žádost na místně příslušný orgán cizinecké policie.

Pokud rodinný příslušník **nepobývá v ČR společně s občanem EU**, Islandu, Norska, Lichtenštejnska nebo Švýcarska, vztahují se na něj podmínky pobytu v ČR stejné jako pro státní příslušníky třetích zemí, kteří nespádají pod kategorii osob požívajících právo Společenství na volný pohyb.

Podmínky pro vydání **povolení k trvalému pobytu** a náležitosti žádosti stanovuje § 87h a § 87 za použití § 87g odst. 7 cizineckého zákona. Žádost o vydání povolení k trvalému pobytu se podává na ministerstvu vnitra a lze ji podat osobně, v zastoupení na základě plné moci nebo prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Pokud se rodinný příslušník obrátí na zastupitelský úřad ČR v zahraničí, tento pouze postoupí žádost na místně příslušný orgán v ČR.

3. Občané třetích zemí

zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 1. 2000)

Vstup na území ČR

Státní hranice ČR, které jsou vnitřními hranicemi schengenského prostoru, lze překročit v zásadě v

jakémkoliv místě, aniž by se prováděla hraniční kontrola osob bez ohledu na jejich státní příslušnost.

Hraniční kontrola se provádí pouze na vnějších schengenských hranicích, tj. na mezinárodních letištích ČR při letech z/do zemí mimo Schengen. Hraniční kontrola spočívá v **tzv. důkladné kontrole**, při které se ověřuje totožnost státních příslušníků třetích zemí na základě kontroly platnosti předloženého cestovního dokladu a současně splnění všech podmínek pro vstup na území Schengenu, tj.:

- mají **platný cestovní doklad** nebo doklady, které je opravňují k překročení hranice,
- mají **platné vízum**, pokud je požadováno, (vízum se nevyžaduje jde-li o držitele platného povolení k pobytu),
- zdůvodní účel a podmínky předpokládaného pobytu a mají zajištěny **dostatečné prostředky pro obživu** na dobu předpokládaného pobytu i na návrat do své země původu nebo na průjezd do třetí země, ve které je zaručeno jejich převzetí, anebo jsou schopni si tyto prostředky legálním způsobem opatřit,
- **nejsou osobami vedenými v Schengenském informačním systému (SIS)**, jimž má být odepřen vstup,
- **nejsou považováni za hrozbu** pro veřejný pořádek, bezpečnost, veřejné zdraví nebo mezinárodní vztahy kteréhokoliv ze schengenských států.

Povinnost předložit cestovní doklad se nevztahuje na osobu mladší 15 let, která je zapsána do cestovního dokladu jiné osoby, s níž cestuje.

Cestovní doklady státních příslušníků třetích zemí se při překračování vnějších hranic Schengenu, tj. při vstupu i výstupu do/ze Schengenu, opatřují otiskem razítka.

Detailní pravidla překračování vnějších hranic, hraničních kontrol a podmínek vstupu na území schengenského prostoru stanovuje tzv. Schengenský hraniční kodex.

Pobyt na území ČR

Občané třetích zemí jsou **povinni ohlásit svoji přítomnost na území ČR** příslušnému inspektorátu cizinecké policie dle místa pobytu v ČR, a to ve lhůtě **do 3 pracovních dnů** ode dne vstupu na území ČR.

Tato povinnost neplatí v případě, že ohlašovací povinnost přísluší ubytovateli. Ohlašovací povinnost se rovněž nevztahuje na osoby mladší 15 let, člena personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v ČR, jeho rodinného příslušníka registrovaného Ministerstvem zahraničních věcí nebo cizince, kterému Ministerstvo vnitra zajišťuje ubytování.

1. Podmínky pro krátkodobý pobyt na území ČR

(tj. po dobu nepřekračující 3 měsíce)

Občané třetích zemí bez vízové povinnosti (viz nařízení č. 539/2001 v platném znění) mohou pobývat na území ČR či jiných schengenských států **po dobu 3 měsíců během půl roku ode dne prvního vstupu**, tj. ode dne překročení vnější schengenské hranice vyznačeného na razítku otištěném v cestovním dokladu.

Doba jednotlivých pobytů v různých schengenských státech včetně ČR se počítá.

Občan třetí země je povinen schengenský prostor opustit nejpozději v den uplynutí uvedené 3 měsíční doby pobytu.

Zůstat na území ČR či jiného schengenského státu je možné pouze v případě, že se občan třetí země stal držitelem národního dlouhodobého víza či povolení k pobytu.

Bezvízový pobyt na území ČR i **po uplynutí 3 měsíců** strávených na území schengenského prostoru v daném půl roce je **možný v případě, že to umožňuje bilaterální smlouva o bezvízovém styku**

uzavřená mezi ČR a třetí zemí před vstupem ČR do Schengenu.

Ve výjimečných případech je možné získat schengenské vízum s omezenou územní platností pro území ČR.

Osvobození od vízové povinnosti se nevztahuje na pobyty za účelem **výdělečné činnosti**. V těchto případech (tj. např. za účelem zaměstnání či podnikání) si tyto osoby musí před příjezdem na území ČR požádat o **udělení krátkodobého víza**.

Občané třetích zemí s vízovou povinností (viz nařízení č. 539/2001 v platném znění) mohou pobývat na území ČR bez víza **po dobu nepřesahující 3 měsíce** za podmínky, že jsou držiteli platného cestovního dokladu a

dokladu o povolení či průkazu k (přechodnému nebo trvalému) **pobytu** vydaného jiným schengenským státem, nebo

povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu EU, nebo

národního dlouhodobého víza typu D+C vydaného jiným schengenským státem, přičemž možnost pobytu v ČR se vztahuje pouze na dobu prvních tří měsíců platnosti daného víza (tj. nikoliv po dobu 3 měsíce ode dne vstupu na území).

V ostatních případech mohou občané třetích zemí pobývat na území ČR **pouze na základě jednotného schengenského víza**, které držitele opravňuje k pobytu na území Schengenu po dobu vyznačenou ve vízu, nejvýše však 3 měsíce během šesti měsíců ode dne prvního vstupu na území Schengenu.

Zastupitelské úřady ČR udělí jednotné schengenské vízum platné pro celé území Schengenu, pokud předloží náležitosti stanovené k udělení požadovaného druhu víza a občan třetí země současně splňuje tyto podmínky:

není zařazen do SIS za účelem odepření vstupu,

není důvodné nebezpečí, že by žadatel mohl při pobytu na území jiného schengenského státu ohrozit jeho bezpečnost nebo v něm narušit veřejný pořádek, anebo ohrozit mezinárodní vztahy schengenských států,

ČR je hlavním cílem cesty, nebo v případě průjezdu územím více států je prvním schengenským státem, do kterého žadatel na toto vízum vstoupí,

cestovní doklad, do něhož má být vízum vyznačeno, opravňuje ke vstupu do všech států Schengenu.

Existují **tři druhy víz umožňujících krátkodobý pobyt na území ČR**, resp. schengenského prostoru. Od vstupu ČR do schengenského prostoru jsou standardně vydávána ve formě jednotných schengenských víz.

Letištní vízum (typ A) je výjimkou z obecného práva na bezvízový pobyt v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. Okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území ČR pouze na základě uděleného letištního víza stanovuje vyhláška č. 446/2005 Sb., ve znění pozdějších úprav.

Doba platnosti letištního víza se stanoví podle předpokládaného počtu pobytů v tranzitním prostoru mezinárodního letiště, **nejdéle však na 3 měsíce**.

Letištní vízum se uděluje jako **jednosměrné** (opravňuje k pobytu v tranzitním prostoru po dobu čekání na letecký spoj uvedený v letence) nebo **obousměrné** (opravňuje k dvojímu pobytu v tranzitním prostoru po dobu čekání na letecký spoj uvedený v letence).

Vízum uděluje zastupitelský úřad ČR v zahraničí, který žádost vyřídí ve lhůtě do 30 dnů ode dne podání žádosti.

Průjezdni vízum (typ B) opravňuje občana třetí země k průjezdu územím ČR (a jiných schengenských států) při cestě z jednoho třetího státu do jiného třetího státu.

Doba platnosti průjezdního víza se stanoví podle předpokládaného počtu cest na území, **nejdéle však na 6 měsíců**.

Průjezdni vízum se uděluje jako **jednosměrné** (opravňuje k pobytu na území po dobu max. 5 dnů), **obousměrné** (opravňuje ke dvojímu pobytu na území po dobu max. 5 dnů) a bez omezení počtu cest (opravňuje k opakovanému pobytu na území po dobu max. 5 dnů).

Vízum uděluje zastupitelský úřad ČR v zahraničí, který žádost vyřídí ve lhůtě do 30 dnů ode dne podání žádosti.

Vízum k pobytu do 90 dnů (typ C) opravňuje občana třetí země k pobytu na území ČR (a jiných schengenských států) po dobu v něm uvedenou s tím, že celková doba pobytu **nesmí překročit 3 měsíce během půl roku** ode dne prvního vstupu, tj. ode dne prvního překročení vnější schengenské hranice, vyznačeného na razítku otištěném v cestovním dokladu.

Vízum uděluje zastupitelský úřad ČR v zahraničí, který žádost vyřídí ve lhůtě do 30 dnů ode dne podání žádosti.

Náležitosti k žádosti o udělení jednotlivých druhů víz jsou uvedeny v § 25 (letištní vízum – typ A), § 23 (průjezdni vízum – typ B) a § 27 (vízum k pobytu do 90 dnů – typ C) cizineckého zákona.

Občané třetích zemí žádost o udělení průjezdního víza a víza k pobytu do 90 dnů **mohou výjimečně podat na hraničním přechodu** za podmínek stanovených v Nařízení Rady (ES) č.415/2003 o udělování víz na hranicích včetně udělování takových víz projíždějícím námořníkům. V tomto případě vízum uděluje a do cestovního dokladu vyznačuje policie.

Pokud nejsou splněny podmínky pro vydání jednotného schengenského víza s platností pro celé území Schengenu, může ČR ve výjimečných případech omezit územní platnost takového víza pouze na území ČR anebo několika schengenských států. V takovém případě se jedná o tzv. *vízum s omezenou územní platností*.

2. Podmínky pro pobyt na území ČR delší než 3 měsíce

Podmínky pro pobyt na území ČR delší než 3 měsíce jsou upraveny cizineckým zákonem.

Jediná harmonizace s ostatními státy Schengenu se týká vydávání dlouhodobých víz *typu D+C*, která po dobu prvních tří měsíců platnosti opravňují k pobytu i v jiných schengenských státech. Podmínkou jeho udělení je však splnění podmínek požadovaných k udělení jednotného schengenského víza.

Občané třetích zemí potřebují pro pobyt na území ČR delší než 3 měsíce **dlouhodobé vízum** nebo **povolení k dlouhodobému pobytu**.

Podmínky pro udělení **národního dlouhodobého víza ČR** (tj. *vízum k pobytu nad 90 dnů* – vízum typu D+C nebo D) jsou stanoveny v § 30 – 34 cizineckého zákona.

V případě, že jsou zároveň splněny podmínky pro udělení jednotného schengenského víza, je vízum uděleno jako vízum typu D+C;

Pokud cizinec tyto podmínky nespĺňuje, je uděleno vízum typu D.

Vízum typu D opravňuje jeho držitele při cestě do ČR pouze k průjezdu územím ostatních schengenských států; doba průjezdu může trvat maximálně 5 dnů.

Některé schengenské státy však povolují držitelům dlouhodobého víza pouze první průjezd svým územím směrem do státu, který vízum vydal.

Žádost o vízum k pobytu nad 90 dnů se podává na zastupitelském úřadu ČR, a pouze v zákonem stanovených případech Policii ČR. Lhůta pro vyřízení žádosti je do 90 dnů ode dne podání žádosti, ve zvláště složitých případech do 120 dnů ode dne podání žádosti; pokud je účelem pobytu studium nebo pedagogická či výzkumná činnost, je lhůta pro vyřízení žádosti do 60 dnů ode dne podání žádosti a jde-li o udělení víza za účelem strpění pobytu na území do 30 dnů. Vízum se uděluje s dobou platnosti na 1 rok; v případě víza za účelem strpění pobytu na území z dobou platnosti na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na dobu 1 roku.

Náležitosti týkající se podání žádosti o dlouhodobé vízum jsou uvedeny v § 31 cizineckého zákona a pokud jde o vízum za účelem strpění pobytu na území v § 34 cizineckého zákona.

Občan třetí země **přechodně pobývající na území ČR, který zde hodlá pobývat po dobu delší než 1 rok**, je oprávněn podat na území žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu příslušnému inspektorátu cizinecké policie dle místa pobytu v ČR; pouze v zákonem stanovených případech je cizinec oprávněn takovou žádost podat na zastupitelském úřadu.

Podmínky a náležitosti žádosti o vydání **povolení k dlouhodobému pobytu** jsou stanoveny v § 42 – 48 cizineckého zákona.

Podmínky a náležitosti žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu **za účelem společného soužití rodiny** jsou stanoveny v § 42a a § 42b cizineckého zákona.

Podmínky a náležitosti žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu **za účelem studia** jsou stanoveny v § 42d cizineckého zákona.

Podmínky a náležitosti žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu **za účelem vědeckého výzkumu** jsou stanoveny v § 42f cizineckého zákona.

Podmínky a náležitosti žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu občanu třetí země, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu Evropské unie, jsou stanoveny v § 42c cizineckého zákona.

Podmínky **povolení k trvalému pobytu** občanů třetích zemí a náležitosti žádosti jsou stanoveny § 65 – 75 cizineckého zákona. **Trvalý pobyt se standardně vydá státnímu příslušníkovi třetího státu po 5 letech nepřetržitého pobytu na území ČR.**

KONTROLNÍ OTÁZKY

Problematika udělení mezinárodní ochrany

Studijní cíl: Orientace v nové úpravě problematiky uprchlíků, seznámení s příslušným zákonem, připravenost k sociální práci v této oblasti.
Problematiku nově upravuje zákon č. 325/1999 Sb. o azylu.

ZÁKLADNÍ POJMY:

Bezpečná země původu - stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště

- v němž státní moc dodržuje lidská práva
- který jeho občané nebo osoby bez státního občanství neopouštějí z důvodu uvedených v zákoně o azylu - § 12
- který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách
- který umožňuje činnost právnickým osobám, které dohlíží nad stavem dodržování lidských práv

Bezpečná třetí země - stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může vrátit a požádat u udělení postavení uprchlíka. Stát není bezpečnou třetí zemí, pokud

na něj lze vztáhnout překážky vycestování - § 91

cizinec jeho územím pouze projížděl

Azylant - cizinec, kterému byl podle zákona o azylu udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu

Pronásledování - ohrožení života nebo svobody, opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, která jsou prováděna, podporována nebo trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem nebo ve státu posledního trvalého bydliště, v případě osoby bez státního občanství

Trvalé bydliště - stát, ve kterém osoba bez státního občanství před vstupem na území pobývala a vytvořila si k tomuto státu vazby trvalejší povahy

Azylové zařízení - přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko

Průběh správního řízení o udělení mezinárodní ochrany

Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany provádí Ministerstvo vnitra České republiky (dále ministerstvo) jako orgán I. stupně.

Zahájení správního řízení o udělení mezinárodní ochrany ve smyslu zákona o azylu je vázáno na písemně či ústně do protokolu učiněné **prohlášení cizince**, ze kterého je zřejmý **úmysl** požádat o udělení mezinárodní ochrany, tzv. prohlášení o mezinárodní ochraně.

Takové prohlášení lze učinit pouze na území České republiky (nikoliv tedy například prostřednictvím ambasády), a to

- cizinecké policii na zákonem o azylu stanovených místech, konkrétně na hraničním přechodu, v přijímacím středisku,
- na oblastním ředitelství služby cizinecké policie (za podmínky, že se cizinec dostavil dobrovolně) a v zařízení pro zajištění cizinců (s výjimkou cizince zajištěného za účelem jeho předání nebo průvozu podle mezinárodní smlouvy nebo právního předpisu Evropských společenství).
- Výjimkou jsou případy, kdy se cizinec nachází ve zdravotnickém zařízení, či vykonává vazbu nebo trest odnětí svobody. V těchto případech lze učinit úmysl prohlášení o mezinárodní ochraně přímo vůči ministerstvu.

Po učinění úmyslu o mezinárodní ochraně má cizinec povinnost

- dostavit se do 24 hodin do **příjmacího střediska**, kde následně
- **podá žádost o udělení mezinárodní ochrany.**
- Výjimkou jsou pouze situace, kdy se cizinec z objektivních důvodů nemůže do příjmacího střediska dostavit (hospitalizace, vězení) a pracovník ministerstva jej tedy navštíví za účelem sepsání žádosti o mezinárodní ochranu, případně dalších úkonů přímo v místě jeho aktuálního pobytu. Ve lhůtě 24 hodin od okamžiku, kdy byl cizinec propuštěn z hospitalizace, výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, je opět povinen dopravit se do příjmacího střediska.

V příjmacím středisku je cizinec, který učinil prohlášení o mezinárodní ochraně, především povinen strpět sejmутí daktyloskopických otisků prstů a pořízení obrazového záznamu s cílem zjistit nebo ověřit jeho totožnost. Sejmутí otisků zajišťuje policie, pořízení obrazového záznamu zajišťuje ministerstvo.

Dále je cizinec povinen

- odevzdat svůj cestovní doklad, a
- strpět osobní prohlídku a
- prohlídku svých věcí v případě důvodného podezření, že skrývá něco, co lze užít jako podklad pro vydání rozhodnutí, zejména cestovní či jiný doklad, nebo věc ohrožující život či zdraví osob nebo alkohol a jinou návykovou látku anebo elektronické komunikační zařízení.
- Je rovněž podroben lékařským vyšetřením zaměřeným na zjištění, zda netrpí chorobou ohrožující jeho život či zdraví nebo život či zdraví jiných osob.

Po provedení všech nezbytných úkonů je žadatel o mezinárodní ochranu přemístěn do **pobytového střediska**, kde vyčkává rozhodnutí v prvním stupni.

Ministerstvo může také rozhodnout o **povinnosti žadatele setrvat v příjmacím středisku** i po provedení všech výše jmenovaných opatření, a to až po dobu 120 dní, zejména pokud nebyla spolehlivě zjištěna jeho totožnost (nemá platný cestovní doklad nebo je jeho doklad totožnosti padělaný), případně, pokud představuje nebezpečí pro bezpečnost státu. Proti tomuto rozhodnutí má žadatel právo podat ve lhůtě žalobu k soudu.

V žádosti o mezinárodní ochranu, jejíž přesné znění je obsaženo v příloze zákona o azylu, a kterou sepíše s cizincem pracovník ministerstva, se

- vedle faktografických údajů o cizinci a jeho rodině zjišťují i
- důvody, které jej vedly k odchodu ze země.

Následně je v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany veden s žadatelem **jeden či více pohovorů**, ve kterých má možnost blíže specifikovat důvody, které jej vedly k odchodu ze země a podání žádosti o mezinárodní ochranu v České republice.

V odůvodněných případech, nebo na výslovnou žádost, zajistí odbor azylové a migrační politiky MV ČR vedení pohovoru, a je-li to v jeho možnostech, i **tlumočení osobou stejného pohlaví**.

Pohovor k žádosti o udělení mezinárodní ochrany patří mezi nejdůležitější úkony azylové procedury, neboť dává žadateli o mezinárodní ochranu dostatečný prostor popsat své problémy a situaci v zemi původu. Žadatel má rovněž možnost předložit či navrhnout ministerstvu další důkazní prostředky, kterými chce podpořit svá tvrzení během řízení.

V řízení o udělení mezinárodní ochrany má cizinec **právo jednat v mateřském jazyce** nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Během celého řízení má nárok na bezplatné poskytnutí tlumočnicka, náklady na něj hradí stát. Pokud chce, můžete si přizvat i dalšího tlumočnicka podle své volby, ovšem to již na své vlastní náklady.

Cizinci starší 18ti let mají právo jednat v řízení o udělení mezinárodní ochrany **samostatně**, osoby **mladší** musí být během řízení **zastupovány**, a to již při podání žádosti, svým zákonným zástupcem (otec, matka), a není-li to možné, je jim na návrh OAMP ustanoven soudem opatrovník pro pobyt. Pokud nemůže cizinec v řízení samostatně jednat z důvodu svého zdravotního stavu, ustanoví mu OAMP MV ČR opatrovníka pouze pro účely řízení o udělení mezinárodní ochrany.

Žadatel o udělení mezinárodní ochrany má rovněž v průběhu řízení **právo požádat o právní pomoc jinou osobu**, popřípadě se nechat v řízení touto osobou zastupovat. Takové osobě musí vyhotovit písemnou plnou moc k zastupování s úředně ověřeným podpisem. Podpis na plné moci nemusí být úředně ověřen, pokud je cizinec zastupován advokátem.

Rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany je ovšem vždy povinen převzít **osobně**, bez ohledu na zvoleného zmocněnce.

Po celou dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany má žadatel o udělení mezinárodní ochrany také právo být ve styku s **Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky** (UNHCR) nebo se obrátit na organizace, které se zabývají ochranou práv žadatelů o udělení mezinárodní ochrany. Jejich seznam obdrží od ministerstva v momentě požádání o mezinárodní ochranu.

Rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany vydá ministerstvo **do devadesáti dnů** ode dne zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. O prodloužení lhůty účastníka řízení bez zbytečného odkladu písemně vyrozumí.

Rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení žadateli. Cizinecká policie tento den vystaví cizinci výjezdni příkaz.

Řízení o udělení mezinárodní ochrany může být ukončeno rozhodnutím ve věci (negativním či pozitivním), zamítnutím žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné, nebo zastavením řízení.

Druhy mezinárodní ochrany

Ministerstvo **udělí cizinci azyl**, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že

1. cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
2. má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině
3. nebo pro zastávání určitých politických názorů

ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Ministerstvo udělí **azyl v případě hodném zvláštního zřetele** (dle § 13 zákona o azylu)

- rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14, a to za účelem sloučení rodiny.

Ministerstvo udělí **humanitární azyl** cizinci,

- jestliže v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12, ale budou shledány zvláštního zřetele hodné důvody pro udělení azylu z humanitárního důvodu.
- V případě udělení azylu obdrží azylant průkaz povolení k pobytu azylanta, který jej opravňuje trvale pobývat na území ČR. Zároveň má možnost požádat na cizinecké policii o speciální druh cestovního dokladu pro uprchlíky.

Ministerstvo udělí **doplňkovou ochranu**

- cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu,
- bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou **důvodné obavy**, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo **skutečné nebezpečí vážné újmy** a že
- **nemůže nebo není ochoten** z důvodu takového nebezpečí **využít ochrany státu**, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.

Za **vážnou újmu se** podle zákona o azylu považuje

- uložení nebo vykonání trestu smrti,
- mučení nebo
- nelidské či ponižující zacházení nebo
- trestání žadatele o mezinárodní ochranu,
- vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
- pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Ministerstvo udělí doplňkovou ochranu dle § 14b zákona o azylu **rodinnému příslušníkovi** osoby požívající doplňkové ochrany v případě hodném zvláštního zřetele, a to **za účelem sloučení rodiny**.

V případě udělení doplňkové ochrany obdrží cizinec **průkaz oprávnění k pobytu osoby požívající doplňkové ochrany**, který mu umožňuje legální pobyt na území ČR po dobu v něm uvedenou. Nejpozději 30 dnů před plynutím doby, na kterou byla žadateli doplňková ochrana udělena, má možnost požádat ministerstvo o její prodloužení.

V případech neshledání důvodů pro udělení jedné z výše uvedených forem mezinárodní ochrany vydá ministerstvo rozhodnutí o jejím neudělení, tj. negativní rozhodnutí ve věci.

Ministerstvo **zamítne žádost cizince** o mezinárodní ochranu **podle § 16 jako zjevně nedůvodnou**, jestliže

- žadatel uvádí pouze ekonomické důvody,
- bez vážného důvodu uvádí nesprávné údaje o své totožnosti nebo státním občanství nebo
- tyto údaje odmítá uvést,
- žádá o udělení mezinárodní ochrany pouze proto, aby unikl situaci všeobecné nouze,
- přichází ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu,
- uvádí skutečnosti zjevně nevěrohodné,
- s cílem ztížit zjištění skutečného stavu věci zničil, poškodil nebo zatajil svůj cestovní doklad či jinou důležitou listinu, anebo
- s tímto cílem předložil padělaný nebo pozměněný cestovní doklad či jinou důležitou listinu,
- nebo podal žádost o udělení mezinárodní ochrany s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění nebo vydání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení mezinárodní ochrany dříve.

V případě **zjevně nedůvodných žádostí** ministerstvo provádí tzv. **zrychlené řízení**. V takovém případě musí být rozhodnuto nejpozději do 30 dnů ode dne zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany

Řízení o udělení mezinárodní ochrany nemusí být ukončeno pouze rozhodnutím ve věci, ale také **zastavením řízení**. Ministerstvo řízení zastaví, pokud například žadatel o udělení mezinárodní ochrany vzal žádost o udělení mezinárodní ochrany zpět, získal státní občanství ČR nebo zemřel; dále rovněž jestliže se žadatel o udělení mezinárodní ochrany bez vážného důvodu nedostavuje k pohovoru nebo neposkytuje informace nezbytné pro spolehlivé zjištění skutečného stavu věci a na základě dosud zjištěných skutečností nelze rozhodnout nebo když žadatel o udělení mezinárodní ochrany v průběhu

řízení neoprávněně vstoupil na území jiného státu nebo se o neoprávněný vstup na území jiného státu pokusil aj.

Řízení o udělení mezinárodní ochrany se zastavuje i v případě tzv. **nepřípustných žádostí dle § 10a zákona o azylu**

Nepřípustnými jsou žádosti

- podané občanem Evropské unie,
- žádosti, k jejichž posouzení je příslušný jiný členský stát Evropské unie
- žádosti v případech, kdy bylo cizinci uděleno postavení uprchlíka jiným státem EU
- mohl-li cizinec nalézt účinnou ochranu v první zemi azylu.
- žádost, kterou podal opakovaně cizinec, aniž by uvedl nové skutečnosti nebo zjištění, které nebyly bez jeho vlastního zavinění předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení ve věci mezinárodní ochrany.

Žaloba proti tomuto správnímu rozhodnutí nemá ze zákona odkladný účinek.)

Pobyt cizince v azylových zařízeních

Žákon o azylu hovoří o **azylových zařízeních**. Rozumí se tím **přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko**. Rozlišení azylových zařízení spočívá v účelu, který jednotlivá střediska plní. Zřizovatelem všech těchto zařízení je Ministerstvo vnitra. Azylová zařízení provozuje Správa uprchlických zařízení, organizační složka státu.

V **přijímacím středisku** je žadatel povinen po určitou zákonem stanovenou dobu pobývat (za účelem provedení identifikačních úkonů, lékařského vyšetření apod.) Porušení povinnosti pobývat v přijímacím středisku je hodnoceno jako přestupek.

Přijímací střediska se nacházejí:

- v obci Zastávka u Brna
- na mezinárodním letišti Praha - Ruzyně

Následně je žadatel přemístěn do **pobytového střediska**. Pobytové středisko slouží k ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany. Žadatel o udělení mezinárodní ochrany má v azylovém zařízení, v němž je hlášen k pobytu, právo na poskytování ubytování, stravy, jiných služeb a za podmínek stanovených zákonem o azylu na kapesné. Podílí se na úhradě nákladů na stravu a ubytování; k úhradě těchto nákladů však mohou být použity pouze finanční prostředky žadatele, které převyšují částku životního minima žadatele a společně s ním posuzovaných osob. Žadatel má také možnost pobytové středisko za splnění určitých podmínek opustit, popř. pobývat v soukromí (to pouze pokud ministerstvo na základě informací policie odchod na soukromou adresu povolí). V případě, že je žadatel hlášen k pobytu mimo pobytové středisko, lze mu za určitých podmínek poskytnout finanční příspěvek, který se vyplácí nejvýše tři měsíce a který je určen k překonání problémů v prvních měsících pobytu mimo azylové zařízení.

Pobytová střediska se nacházejí v obcích:

- Kostelec nad Orlicí (Rudé armády 1000, 517 41 Kostelec nad Orlicí)
- Havířov (735 64 Havířov - Dolní Suchá)

Integrační azylové středisko slouží k přechodnému ubytování azylantů.

Integrační azylová střediska se nacházejí v obcích:

- Brno - Židenice
- Česká Lípa
- Jaroměř - Josefov
- Předlice

Cizinec je oprávněn učinit prohlášení o mezinárodní ochraně také v **zařízení pro zajištění cizinců**.

Zařízení pro zajištění cizinců se nacházejí v obcích:

- Bělá pod Bezdězem - Jezová (č.p. 1501, 294 21 Bělá pod Bezdězem)
- Poštorná (Hraniční 1303, 691 46 Břeclav – Poštorná)

Prameny

- čl. 43 Listiny základních práv a svobod (ústavní zákon č.2/1993 Sb.)

- zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů (vstup v účinnost, tj. od 1. 1. 2000)
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (vstup v účinnost od 1. 1. 2006)
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (účinnost k 1. 1. 2003)
- zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů (vstup v účinnost od 1. 1. 2000)
- zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů (účinnost většiny ustanovení od 1. 1. 2004)
- Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a na ni navazující Newyorský protokol z roku 1967 (publikováno pod č. 208/1993 Sb.), tzv. Ženevská úmluva
- Úmluva o právech dítěte (publikováno pod č.104/1991 Sb.)
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950 (publikováno pod č. 209/1992 Sb.)
- evropské právo upravující zejména problematiku azylu a uprchlictví

PROBLEMATIKA STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR

Právní úprava

Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění vyhlášeno pod č. 471/2003 Sb.) - zejména ustanovení § 6
 Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona. 413/2005 Sb.

Státní občanství je svazek mezi fyzickou osobou a státem. Vyznačuje se stabilitou, je relativně trvalý a nemění se ani pobytem občana v cizině. Není omezen v čase ani prostoru. Při pobytu v cizině požívá občan práva diplomatické ochrany, které stát realizuje prostřednictvím svých diplomatických a konzulárních zastoupení.

Na osoby, které se nalézají v tomto svazku, na státní občany, se vztahuje právní řád státu v plném rozsahu.

Cizinci požívají těchto práv podle čl. 42 Listiny základních práv a svobod, pokud nejsou přiznány výslovně občanům.

NABÝVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

- Státní občanství České republiky se nabývá:
- narozením § 3
- osvojením § 3a
- určením otcovství § 4
- nalezením na území ČR § 5
- prohlášením § 6 nebo § 18a

První čtyři způsoby nabývání občanství se týkají nezletilých osob, ostatní osob zletilých.

Narozením

Dítě nabývá státní občanství České republiky narozením,

- je-li alespoň jeden z jeho rodičů státním občanem České republiky.
  - Jsou-li oba rodiče osobami bez státního občanství, dítě nabývá narozením české státní občanství, pokud má alespoň jeden z rodičů trvalý pobyt na území České republiky a dítě se na jejím území narodí.
-
- Místo narození dítěte nemá na nabytí Českého státního občanství narozením žádný vliv.
  - Rovněž skutečnost, že dítě nabyde **automaticky** ze zákona **vedle českého** státního občanství i státní občanství **cizího** státu, nic nemění na nabytí státního občanství České republiky dítětem. Český právní řád připouští, aby v takovém případě **mělo dítě dvojí** popř. vícero státní občanství za předpokladu že je nabylo již narozením, tj. automaticky ze zákona;
  - Vpřípadě, že dítě nabyde cizí státní občanství **na žádost svých zákonných zástupců, české státní občanství tím automaticky pozbyde.**
  - O bytí státního občanství České republiky není třeba v tomto případě nijak žádat, dítě jej nabývá automaticky ze zákona již narozením.
  - Dítě, jehož oba rodiče jsou osobami bez státního občanství (bezdomovci), nabývá narozením státní občanství České republiky, pokud má alespoň jeden z rodičů trvalý pobyt na území České republiky a dítě se na jejím území narodí. O nabytí státního občanství České republiky není třeba nijak žádat, dítě jej nabývá automaticky ze zákona již narozením. Jedná se pouze o vydání dokladů, kterými se české státní občanství prokazuje, např. cestovní pas, občanský průkaz, v případě dítěte narozeného v zahraničí také o vydání českého rodného listu. Skutečnost, že uvedené doklady nejsou vydány, nic nemění na tom, že dítě má české státní občanství (za splnění výše uvedených podmínek), pouze o tom nedisponuje žádnými doklady.
  - Zjišťování státního občanství České republiky u nezletilé osoby se provádí zpravidla až při vydávání prvního občanského průkazu, popř. dříve, má-li být dítěti vydán cestovní pas nebo požádají-li o zjištění státního občanství dítěte rodiče.
  - U dítěte narozeného v zahraničí je třeba nejprve požádat o zápis jeho narození do tzv. zvláštní matriky na základě kterého je dítěti vydán český rodný list, který je nezbytný k vydání např. občanského průkazu nebo cestovního pasu ČR. K zápisu narození do zvláštní matriky je třeba připojit i osvědčení o státním občanství České republiky dítěte

Osvojením

- Dítě nabývá státní občanství České republiky osvojením dnem právní moci rozsudku o osvojení, je-li alespoň jeden osvojitel státním občanem České republiky.
- Nezáleží na tom, zda se jedná o osvojení zrušitelné či nezrušitelné.
- Dítě nabyde osvojením české státní občanství i tehdy, rozhodne-li o osvojení dítěte soud cizího státu a jedním z osvojitelů dítěte je český státní občan. V takovém případě není třeba, aby rozhodnutí cizozemského soudu o osvojení dítěte bylo uznáno rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky. Takové rozhodnutí cizozemského soudu musí však mít náležitosti veřejné listiny, tj. musí být opatřeno doložkou právní moci, vyšším ověřením a úředním překladem do českého jazyka.
- nabytí státního občanství České republiky osvojením není nutné nijak žádat, dítě jej nabývá automaticky ze zákona dnem právní moci rozsudku o osvojení.
- nabytí státního občanství České republiky není třeba nijak žádat, dítě jej nabývá automaticky ze zákona dnem právní moci rozsudku o osvojení. Jedná se pouze o vydání dokladů, kterými se české státní občanství prokazuje (např. cestovní pas nebo občanský průkaz ČR), v případě dítěte narozeného v zahraničí také o vydání českého rodného listu. Skutečnost, že uvedené

doklady nejsou vydány, nic nemění na tom, že osvojené dítě má české státní občanství (za splnění výše uvedených podmínek), pouze o tom nedisponuje žádnými doklady. Zjišťování státního občanství České republiky u nezletilé osoby se provádí zpravidla až při vydávání prvního občanského průkazu, popř. dříve, má-li být dítěti vydán cestovní pas nebo požádají-li o zjištění státního občanství dítěte a vydání osvědčení o českém státním občanství jeho rodiče.

- U osvojeného dítěte narozeného v zahraničí je třeba nejprve požádat o zápis jeho narození do tzv. zvláštní matriky na základě kterého je dítěti vydán český rodný list, který je nezbytný k vydání např. občanského průkazu nebo cestovního pasu ČR. K zápisu narození do zvláštní matriky je třeba připojit i osvědčení o státním občanství České republiky dítěte

Určením otcovství

Dítě narozené mimo manželství, jehož matka je cizí státní občankou nebo bezdomovkyní (osobou bez státního občanství) a otec českým státním občanem, nabývá státní občanství České republiky

- dnem, kdy bylo učiněno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství, nebo
  - dnem právní moci rozsudku o určení otcovství.
- O nabytí státního občanství České republiky určením otcovství není nutné nijak žádat, dítě jej nabývá automaticky ze zákona dnem souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství nebo dnem právní moci rozsudku o určení otcovství.
  - Rozhodné je státní občanství otce v době určení otcovství k dítěti, nikoli v době narození dítěte.
  - Dítě nabývá státní občanství České republiky určením otcovství za výše uvedených podmínek i tehdy, pokud dojde k určení otcovství v cizině za předpokladu, že určení otcovství bylo provedeno v souladu s právním řádem státu, kde k určení otcovství došlo. Doklad o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů nebo jiným obdobným úkonem, ke kterému došlo v zahraničí, však musí mít náležitosti veřejné listiny, tj. musí být opatřen vyšším ověřením .
  - Došlo-li k určení otcovství rozhodnutím orgánu cizího státu, je nezbytné, aby takové rozhodnutí bylo uznáno rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak. Nevžaduje-li se podle mezinárodní smlouvy uznání cizozemského rozhodnutí o určení otcovství rozsudkem Nejvyššího soudu ČR, musí mít takové rozhodnutí cizího orgánu rovněž náležitosti veřejné listiny, tzn. že musí být opatřeno doložkou právní moci, vyšším ověřením (superlegalizací nebo tzv. Apostillou, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak) a úředním překladem do českého jazyka.
  - V případě, že se dítě narodí mimo manželství, avšak otcovství k němu určil český státní občan ještě před jeho narozením, dítě nabývá státní občanství České republiky narozením (za předpokladu, že alespoň jeden z rodičů dítěte má v době jeho narození české státní občanství).
  - Zjišťování státního občanství České republiky u nezletilé osoby se provádí zpravidla až při vydávání prvního občanského průkazu, popř. dříve, má-li být dítěti vydán cestovní pas nebo požádají-li o zjištění státního občanství dítěte a vydání osvědčení o českém státním občanství jeho rodiče.
  - U dítěte narozeného v zahraničí, které nabylo české státní občanství určením otcovství, je třeba nejprve požádat o zápis jeho narození do tzv. zvláštní, na základě kterého je dítěti vydán český rodný list, který je nezbytný k vydání např. občanského průkazu nebo cestovního pasu ČR.
  - K zápisu narození do zvláštní matriky je třeba připojit i osvědčení o státním občanství České republiky dítěte

Nalezením na území ČR

Fyzická osoba mladší 15 let nalezená na území ČR je jejím občanem, pokud se neprokáže, že narozením nabyla státní občanství jiného státu.

Prohlášením

Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle § 6 zákona č. 40/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, mohou učinit fyzické osoby, které byly k 31. 12. 1992 státními občany České a Slovenské federativní republiky, ale neměly ani státní občanství České republiky ani státní občanství Slovenské republiky.

Jejich potomci v přímé linii, kteří nabyli zletilosti, mohou učinit takové prohlášení pouze za předpokladu, že nemají jiné státní občanství.

Prohlášení o volbě státního občanství České republiky může učinit pouze osoba,

- která byla k 31. 12. 1992 státním občanem ČSFR, a nebyla státním občanem České republiky ani státním občanem Slovenské republiky.
  - Prohlášení může samostatně učinit fyzická osoba, která nabyla zletilosti.
- Rodiče, popř. jeden z nich, mohou do prohlášení zahrnout i dítě, popř. učinit pro dítě samostatné prohlášení.
- Potomci fyzické osoby, která byla k 31. prosinci 1992 státním občanem České a Slovenské federativní republiky, ale neměla ani státní občanství České republiky ani státní občanství Slovenské republiky, v linii přímé, kteří nabyli zletilosti, si mohou zvolit státní občanství České republiky prohlášením, pokud jde o bezdomovce (osoby bez státního občanství).

Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle § 6 zákona č. 40/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů se činí:

- u krajského úřadu (v hlavním městě Praze u úřadu městské části, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň u magistrátů těchto měst) příslušného podle místa trvalého, popř. posledního trvalého pobytu prolašovatele na území České republiky
- na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí, činí-li prohlášení v cizině

K prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle § 6 zákona č. 40/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je třeba připojit

- vyplněný předepsaný tiskopis
- doklad totožnosti
- rodný list
- oddací list (pokud žadatel uzavřel manželství)
- rodné listy rodičů
- doklady prokazující státní občanství ČSFR
- čestné prohlášení o trvalém pobytu v České či Slovenské republice a v jaké době (pokud činíte prohlášení v cizině u zastupitelského úřadu ČR)

Pokud je do prohlášení zahrnuto i dítě, je třeba navíc předložit:

- rodný list dítěte

pokud prohlášení činí pouze jeden z rodičů,

- souhlas druhého rodiče s volbou státního občanství České republiky pro dítě

Pokud jsou oba rodiče dítěte zbaveni rodičovské zodpovědnosti nebo výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven či omezen, nebo pokud nenají způsobilost k právním úkonům nebo pokud není pobyt rodičů žijících v zahraničí znám, může učinit prohlášení soudem ustanovený poručník, popř. opatrovník dítěte; souhlas rodičů se v těchto případech nevyžaduje.

V případě, že je pro dítě činěno samostatné prohlášení o nabytí státního občanství České republiky, je postup stejný jako v případě, je-li dítě zahrnuto do prohlášení jednoho nebo obou rodičů.

Lhůty pro vyřízení

Maximálně 60 dní od učinění prohlášení před úřadem příslušným k jeho přijetí.

V případě že jsou splněny všechny podmínky pro přijetí prohlášení o nabytí českého státního občanství, vydá příslušný úřad prolašovateli osvědčení o nabytí státního občanství České republiky.

Udělením

Státní občané cizího státu trvale žijící na území České republiky mají možnost nabytí státního občanství České republiky udělením. Žádost o udělení českého státního občanství mohou podat i osoby bez státního občanství trvale žijící v České republice.

Státní občanství České republiky může (nikoli musí) Ministerstvo vnitra na žádost udělit pouze osobě (cizinci nebo osobě bez státního občanství), která splňuje současně následující podmínky:

1. má na území České republiky ke dni podání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt a po tuto dobu se zde převážně zdržuje
2. prokáže, že nabytím státního občanství České republiky pozbyde své dosavadní občanství, nebo prokáže, že pozbyla své dosavadní občanství, nejde-li o osobu bez státního občanství nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka; doklad o pozbytí dosavadního státního občanství se obstarává až poté, co Ministerstvo vnitra vydá žadateli tzv. příslib udělení státního občanství České republiky
3. nebyla v posledních pěti letech odsouzena pro úmyslný trestný čin (prokazuje se výpisem z rejstříku trestů v ČR, výpis z rejstříku trestů žadatele si Ministerstvo vnitra obstarává formou dálkového přístupu podle zvláštního právního předpisu, nepředkládá jej žadatel)
4. prokáže pohovorem před příslušným úřadem znalost českého jazyka (nevztahuje se na žadatele, který je nebo byl státním občanem Slovenské republiky)
5. plní povinnosti vyplývající z ustanovení zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt a vstup cizinců na území České republiky (zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) a povinnosti vyplývající ze zvláštních předpisů upravujících veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, daně, odvody a poplatky

Prominutí splnění zákonem stanovených podmínek pro udělení českého státního občanství:

Ministerstvo vnitra může (nikoli musí) žadateli prominout splnění **výše uvedených** podmínek pro udělení českého státního občanství uvedených pod číslem 1, 2, 4 a 5 z důvodů stanovených v zákoně (viz níže). Z jiných než ze zákonem stanovených důvodů, které musí být žadatelem doloženy, nelze splnění uvedených podmínek prominout. Prominutí splnění podmínky uvedené pod číslem 3 není možné.

Prominout splnění podmínky povoleného pětiletého trvalého pobytu v ČR lze tehdy, má-li žadatel na území České republiky povolen trvalý pobyt a

- narodil-li se na území ČR
- nebo žije na území ČR nepřetržitě alespoň deset let
- nebo měl v minulosti státní občanství ČR, případně státní občanství ČSFR
- nebo byl osvojen státním občanem ČR
- nebo je jeho manžel (manželka) státním občanem ČR
- nebo je alespoň jeden z rodičů žadatele státním občanem ČR
- nebo přesídlil do ČR do 31. prosince 1994 na základě pozvání vlády
- a nebo je bezdomovcem (osobou bez státního občanství), nebo má na území České republiky přiznáno postavení uprchlíka

- Je možné prominout pouze chybějící délku trvalého pobytu, nikoli jeho existenci. Trvalý pobyt na území České republiky musí mít žadatel tedy v každém případě povolen. O povolení trvalého pobytu rozhoduje dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, cizinecká policie.

○

Prominout splnění podmínky spočívající **v prokázání o pozbytí dosavadního státního občanství** lze tehdy,

- pokud má žadatel na území České republiky povolen trvalý pobyt, oprávněně se zdržuje na území České republiky po dobu nejméně pěti let, má skutečný vztah k České republice a
- právní předpisy státu, jehož je žadatel státním občanem, neumožňují propuštění ze státního svazku, anebo pokud tento stát odmítá vydat doklad o propuštění žadatele ze státního svazku, anebo
- pokud je propuštění žadatele ze státního svazku spojeno s nepřiměřenými správními poplatky či jinými demokratickým státem nepřijatelnými podmínkami, anebo
- podáním žádosti o propuštění ze státního svazku by žadatel mohl vystavit sebe nebo osoby blízké pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, nebo pro politické přesvědčení, anebo

- udělení státního občanství České republiky by bylo významným přínosem pro Českou republiku zejména z hlediska vědeckého, společenského, kulturního či sportovního, anebo
- pozbyl v minulosti státní občanství Československé republiky nebo České a Slovenské Federativní Republiky, pokud nejde o žadatele, který je státním občanem Slovenské republiky
- Splnění této podmínky lze dále prominout žadateli, který má v České republice povolen trvalý pobyt po dobu nejméně pěti let, má skutečný vztah k České republice a oprávněně se zdržuje na jejím území po dobu nejméně 20 let

Prominout splnění podmínky spočívající v **prokázání znalosti českého jazyka** i podmínky uvedené pod číslem 5 lze prominout v **případech hodných zvláštního zřetele**. Při neprokázání znalosti českého jazyka se může jednat například o vážné zdravotní důvody, vysoký věk žadatele apod. Z jiných než zákonem stanovených důvodů uvedených výše splnění podmínek pro udělení českého státního občanství prominout nelze. K učinění výjimky není oprávněn ani ministr vnitra či jiný ústavní činitel.

Podání žádosti

Žádost o udělení státního občanství České republiky se podává u krajského úřadu, (v Praze u úřadu městské části, ve městech Brno, Plzeň, Ostrava u magistrátů těchto měst) příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. Úřad příslušný k podání žádosti vyplní se žadatelem dotazník, pohovorem ověří jeho znalost českého jazyka a žádost o udělení státního občanství se svým stanoviskem, stanoviskem obecního úřadu z místa bydliště žadatele a dalšími doklady zašle prostřednictvím cizinecké policie, která rovněž připojí své stanovisko, Ministerstvu vnitra, které o žádosti rozhodne. Ministerstvo vnitra si může žadatele předvolat k ústnímu jednání.

Co předložit

- K vlastní žádosti o udělení českého státního občanství psané volnou formou (žádný právní předpis nestanoví její obsah, mělo by z ní však být patrné kdo ji podává, které věci se týká, co sleduje a kterému orgánu je určena, dále by měla být podepsána a datována a je vhodné ji i stručně odůvodnit), je třeba připojit následující doklady:
  - vyplněný dotazník k žádosti o udělení státního občanství České republiky (předepsaný tiskopis, který žadatel obdrží a vyplní na úřadu příslušném k podání žádosti)
  - rodný list (nebo rodný a křestní list)
  - oddací list (pokud žadatel uzavřel manželství)
  - popřípadě doklad o rozvodu manželství nebo úmrtí manžela (manželky)
  - doklad o tom, že nabytím státního občanství České republiky pozbyde své dosavadní státní občanství, nebo doklad o pozbytí dosavadního státního občanství, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území České republiky; doklad o pozbytí dosavadního státního občanství žadatel obstarává až po obdržení příslibu udělení státního občanství České republiky, který vydává Ministerstvo vnitra!
  - životopis

Doklady vystavené orgány cizího státu musí být opatřeny vyšším ověřením (superlegalizační doložkou nebo tzv. apostillou), nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak, a úředně přeloženy do českého jazyka, jsou-li vystaveny v cizím jazyce (u dokladů vydaných orgány Slovenské republiky se překlad do českého jazyka nevyžaduje). Ministerstvo vnitra si může od žadatele vyžádat další doklady týkající se například jeho pracovní a podnikatelské činnosti (pracovní smlouvy, výpisy z obchodního rejstříku, živnostenské listy, daňová přiznání aj.), veřejného zdravotního pojištění a plnění povinností na úseku daní, odvodů, poplatků a sociálního zabezpečení.

Manželé mohou podat společnou žádost o udělení českého státního občanství. Rodiče, popř. jeden z nich, mohou zahrnout do své žádosti o udělení českého státního občanství i dítě mladší 18 let.

Je-li v žádosti o udělení českého státního občanství zahrnuto i **dítě**, je třeba připojit k žádosti:

- rodný list dítěte
- doklad o tom, že dítě nabytím státního občanství České republiky pozbyde své dosavadní státní občanství, nebo doklad o pozbytí dosavadního státního občanství dítěte, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území České republiky; doklad o pozbytí dosavadního státního občanství žadatel obstarává až po obdržení příslibu udělení státního občanství České republiky, který vydává Ministerstvo vnitra!
- podává-li žádost pouze jeden z rodičů, souhlas druhého rodiče se změnou státního občanství dítěte, pokud nebyl výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče omezen nebo pozastaven, nebo pokud nedošlo ke zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním

úkonům (musí být doloženo rozhodnutím soudu, a to i v případě, kdy jsou manželé rozvedeni) anebo pokud není pobyt druhého rodiče žijícího v zahraničí znám. Pokud jsou oba rodiče dítěte zbaveni rodičovské zodpovědnosti nebo výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven či omezen, nebo pokud nemají způsobilost k právním úkonům nebo pokud není pobyt rodičů žijících v zahraničí znám, může žádost podat soudem ustanovený poručník, popř. opatrovník dítěte.

- Dítěti mladšímu 18 let lze udělit české státní občanství samostatně (lze pro něj podat samostatnou žádost) na základě žádosti zákonného zástupce. Postup je stejný jako u žádosti rodičů, ve které je již dítě zahrnuto.

Formuláře

Předepsaný tiskopis - dotazník k žádosti o udělení státního občanství České republiky, který žadatel obdrží a vyplňuje na úřadu příslušném k podání žádosti.

Poplatky

Za udělení státního občanství České republiky, resp. za vydání Listiny o udělení státního občanství České republiky se platí správní poplatek ve výši **10 000,- Kč** (není rozhodující kolik osob je na udělovací listině uvedeno, vždy se hradí jen jeden správní poplatek za jednu udělovací listinu). Ministerstvo vnitra může ve zvlášť odůvodněných případech státního zájmu poplatek snížit až na částku **1 000,- Kč**. Správní poplatek se hradí pouze v případě kladného vyřízení žádosti, tj. v případě vydání Listiny o udělení státního občanství České republiky. Samotné podání žádosti o udělení státního občanství České republiky není zpoplatněno.

Lhůty

Úřad příslušný k podání žádost zašle žádost o udělení státního občanství České republiky do 30 dnů od jejího podání prostřednictvím cizinecké policie Ministerstvu vnitra, které o ní následně rozhodne ve lhůtě 90 dnů od jejího doručení. V případě vydání Listiny o udělení státního občanství je příslušný úřad povinen pozvat žadatele do 6 týdnů ke složení státoobčanského slibu.

- V případě kladného vyřízení žádosti je žadateli vydána Listina o udělení státního občanství České republiky se nabývá dnem složení státoobčanského slibu (nejedná-li se o výjimečné případy, kdy je složení státoobčanského slibu prominuto - v takovém případě se české státní občanství nabývá dnem, kdy rozhodnutí o prominutí státoobčanského slibu nabylo právní moci). Při této příležitosti je žadateli Listina o udělení státního občanství České republiky předána.
- Děti mladší 18 let státoobčanský slib neskládají.
- Dítě zahrnuté do žádosti rodičů nabývá české státní občanství dnem, kdy jej nabyde alespoň jeden z rodičů; bylo-li dítěti české státní občanství uděleno samostatně, nabývá jej dnem převzetí udělovací listiny jeho zákonnými zástupci.
- Státoobčanský slib se skládá před tajemníkem obecního úřadu obce s rozšířenou působností (v hlavním městě Praze před tajemníkem úřadu městské části, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň před tajemníkem magistrátu těchto měst) příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele, v cizině před vedoucím zastupitelského úřadu České republiky.

Opravné prostředky

Nevyhoví-li Ministerstvo vnitra žádosti o udělení českého státního občanství, vydá ve věci zamítavé rozhodnutí. Proti rozhodnutí o nevyhovění žádosti o udělení občanství České republiky lze podat do 15 dnů od jeho doručení **rozklad (odvolání)** ministru vnitra prostřednictvím oddělení státního občanství a matrik Ministerstva vnitra.

Ministerstvo vnitra může přerušit správní řízení a stanovit lhůtu pro odstranění vad (například z důvodu doplnění dokladů, které musí být obligatorně připojeny k žádosti, nebo jiných dokladů nezbytných k posouzení otázky, zda jsou splněny podmínky pro udělení českého státního občanství). Proti rozhodnutí Ministerstva vnitra o přerušení správního řízení nelze podat rozklad (není opravný prostředek).

Sankce

Úmyslné uvedení nesprávných nebo neúplných údajů správnímu orgánu nebo jejich úmyslné zatajení nebo uvedení nepravdivého údaje v čestném prohlášení u správního orgánu může být za podmíněk

stanovených v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, kvalifikováno jako přestupek proti pořádku ve státní správě, za který lze uložit pokutu až do výše 10 000,- Kč.

Pozbývání státního občanství České republiky

Právní úprava

Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění vyhlášeno pod č. 471/2003 Sb.), zejména ustanovení § 16 - pozbytí státního občanství prohlášením a § 17 - pozbytí státního občanství nabytím cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle.

Státní občanství České republiky se pozbývá:

1. nabytím cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle
2. prohlášením

ad 1) Státní občan České republiky pozbývá české státní občanství ze zákona (automaticky) okamžikem, kdy na základě výslovného projevu vůle získá cizí státní občanství, s výjimkou případu, kdy se jedná o nabytí cizího státního občanství manžela nebo manželky za trvání manželství s ním/ní.

ad 2) Státní občan České republiky může české státní občanství pozbyt také prohlášením, pokud se zdržuje v cizině a současně je státním občanem cizího státu.

Pozbytí českého státního občanství nabytím cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle

Státní občan České republiky pozbývá státní občanství České republiky dnem, kdy na základě výslovného projevu vůle (žádost, prohlášení, souhlas nebo jiný úkon směřující k nabytí cizího státního občanství) dobrovolně získá cizí státní občanství.

K pozbytí českého občanství tak dochází v těchto případech automaticky (ze zákona) a to v den, kdy občan České republiky nabytí uvedeným způsobem cizí státní občanství. Tato právní úprava je účinná od 1. ledna 1993, tzn. že automatické pozbytí státního občanství České republiky se vztahuje na osoby, které cizí státní občanství uvedeným způsobem nabyly v období po 31. 12. 1992. České státní občanství pozbývají tímto způsobem i děti, pokud cizí státní občanství získají na základě výslovného projevu vůle svého zákonného zástupce.

S účinností od 29. 10. 2003 (datum nabytí účinnosti zákona č. 357/2003 Sb., který zákon č. 40/1993 Sb. novelizoval) platí následující výjimka z pozbývání státního občanství České republiky nabytím cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle:

- a) **K pozbytí českého státního občanství nedojde** v případě, že státní občan České republiky získá uvedeným způsobem cizí státní občanství, pokud **nabyl státní občanství, která má jeho manžel a stalo se tak za trvání manželství**. Rozhodující je datum nabytí cizího státního občanství, nikoli datum podání žádosti o udělení cizího státního občanství.
- b) Další výjimka je stanovena **pro české státní občany, kteří byli k 31. prosinci 1992 státními občany České a Slovenské Federativní republiky** - tyto osoby neztratí české státní občanství nabytím státního občanství Slovenské republiky, pokud slovenské státní občanství nabyly dne 2. září 1999 a později, tzn. od účinnosti zákona č. 194/1999 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 40/1993 Sb.
- c) Státní občanství České republiky se nepozbývá v případě, kdy **český státní občan získá cizí státní občanství přímo ze zákona cizího státu** (automaticky), např. narozením, osvojením, určením otcovství, uzavřením manželství, tzn. v případech kdy český státní občan nebo jeho zákonný zástupce neprojeví výslovně vůli cizí státní občanství nabytí.

Osoba která pozbyla státní občanství na základě výslovného projevu vůle, má pouze povinnost odevzdat příslušným orgánům doklady, kterými se české státní občanství prokazuje (především cestovní pas a občanský průkaz), protože ty okamžikem pozbytí státního občanství České republiky pozbývají platnosti.

K pozbytí státního občanství ČR nabytím cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle dochází dnem nabytí cizího státního občanství.

Pozbytí českého státního občanství prohlášením

Státní občan České republiky se může českého státního občanství vzdát prohlášením,

- pokud je zletilý,
- zdržuje se v cizině
- a současně je státním občanem cizího státu.

Rodiče, případně jeden z nich, mohou do svého prohlášení zahrnout i dítě mladší 18 let, které je státním občanem České republiky a současně státním občanem cizího státu.

Prohlášení o vzdání se občanství lze učinit na kterémkoli zastupitelském úřadě České republiky v cizině. V prohlášení osoba uvede, kdy nabyla cizí státní občanství a místo posledního trvalého pobytu na území České republiky nebo, že takový pobyt nikdy neměla.

K prohlášení o vzdání se českého státního občanství je třeba připojit:

doklad o nabytí státního občanství cizího státu (nikoli cestovní pas cizího státu, protože z něho nevyplývá, kdy a na základě jakých skutečností dotčená osoba cizí státní občanství nabyla)

doklad o státním občanství České republiky (např. cestovní pas)

Pokud je do prohlášení o pozbytí českého státního občanství zahrnuto i dítě, je třeba navíc předložit:

- rodný list dítěte
- doklad o tom, že dítě nabylo státní občanství cizího státu
- pokud prohlášení činí pouze jeden z rodičů, souhlas druhého rodiče se změnou státního občanství dítěte, pokud nebyl výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče omezen nebo pozastaven, nebo pokud nedošlo ke zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním úkonům (musí být doloženo rozhodnutím soudu, a to i v případě, kdy jsou manželé rozvedeni) anebo pokud není pobyt druhého rodiče žijícího v zahraničí znám.

Pokud jsou oba rodiče dítěte zbaveni rodičovské zodpovědnosti nebo výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven či omezen, nebo pokud nenají způsobilost k právním úkonům nebo pokud není pobyt rodičů žijících v zahraničí znám, může učinit prohlášení soudem ustanovený poručník, popř. opatrovník dítěte; souhlas rodičů se v těchto případech nevyžaduje.

Zákonní zástupci mohou učinit i samostatné prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky pro dítě. Postup je stejný jako v případě, je-li dítě zahrnuto do prohlášení jednoho nebo obou rodičů o vzdání se českého státního občanství.

K pozbytí státního občanství ČR prohlášením o vzdání se českého státního občanství dochází okamžikem přijetí prohlášení zastupitelským úřadem ČR.

Formuláře

Předepsaný tiskopis týkající se prohlášení o vzdání se českého státního občanství, který dotčená osoba obdrží a vyplní na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí.

Poplatky

Pozbytí státního občanství České republiky není nijak zpoplatněno.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to státní občanství?
2. Jak se nabývá státní občanství ČR?
3. Nabývání občanství narozením.
4. Nabývání občanství osvojením.
5. Nabývání občanství určením otcovství.
6. Nabývání občanství nalezením na území ČR.
7. Nabývání občanství prohlášením.
8. Nabývání občanství udělením.
9. Jak se pozbývá státní občanství ČR?
10. Pozbytí státního občanství prohlášením.
11. Pozbytí státního občanství nabytím cizího státního občanství.

PROBLEMATIKA RODINY - VYHOTOVOVÁNÍ NÁVRHU

Žaloba na určení otcovství (podávaný matkou nezletilého)

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ..... , nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O určení otcovství k nezletilému ..... , nar. ....

N á v r h
matky na zahájení řízení

I.

Dne ..... se mi narodil syn ....., přičemž žalovaný je dle mého názoru jeho otcem. K tomuto závěru mne vede skutečnost naší známosti v době od ..... do ....., přičemž od ..... až do konce naší známosti jsme měli pravidelné pohlavní styky, nejméně jedenkrát týdně. Žalovaný mne navštěvoval i v místě bydliště a tak se rovněž seznámil s mými rodiči. Já jsem naši známost považovala za perspektivní a žalovaný mne v tom utvrzoval: dokonce jsme byli dohodnuti na tom, že otcovství žalovaného bude zjištěno souhlasným prohlášením, přičemž po narození jsme měli uzavřít sňatek. Když dodatečně vyšlo najevo, že žalovaný je ženatý a má dvě děti, opustil mne s tím, že jsem mu byla určitě nevěrná a že jeho otcovství nepřipadá v úvahu.

Důkaz :

- rodným listem nezletilého,
- výslechem žalobkyně,
- výslechem žalovaného,
- výslechem rodičů žalobkyně Viktora a Alžběty Kovářových, bytem jako žalobkyně.

II.

V době rozhodné pro početí nezletilého jsem se pohlavně stýkala pouze se žalovaným. Nezletilý ..... se narodil po normálně probíhajícím těhotenství, v jeho 38 týdnu. O otci je mi známo, že je ženatý, má dvě nezletilé děti, pracuje jako ....., jeho příjem je cca ..... Kč měsíčně čistého. O nezletilého nemá zájem a nechtěl ho ani vidět. Já jsem v současné době na mateřské dovolené a pobírám pouze sociální dávky.

Důkaz :

- výslechem žalobkyně,
- těhotenským průkazem žalobkyně,
- lékařskou zprávou,
- daňovým priznáním žalovaného.

III.

Žalovaný odmítá uznat své otcovství k nezletilému, ač jsou mu známy skutečnosti, ze kterých je jeho otcovství zřejmé.

Nezbývá mi proto než se obrátit na soud, aby na základě shora uvedených skutečností vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Určuje se, že žalovaný ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ...., je otcem nezletilého ....., nar. ...., z matky ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Nezletilý ....., nar. ...., se svěřuje do výchovy matce.

Žalovaný je povinen přispívat na výživu nezletilého měsíčně částkou, kterou nechť určí soud, splatnou k rukám žalobkyně, vždy do každého 15. dne v měsíci předem, počínaje dnem ....., přičemž at' soud rozhodne o splácení dlužného výživného v přiměřených splátkách.

podpis

Žaloba na popření otcovství manželem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobce: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaní: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

O popření otcovství k nezl. ...., nar. ....

N á v r h
otce na zahájení řízení

I.

Žalobce a žalovaná jsou manželé, jejich manželství bylo uzavřeno ..... před Obvodním Úřadem v .....

Důkaz : - oddacím listem účastníků.

II.

V současné době probíhá mezi žalobcem a žalovanou rozvodové řízení (věc je vedena u zdejšího soudu pod sp. zn. ....). Jedním z důvodů rozvratu manželství je skutečnost, že žalovaná již po .... roky udržuje mimomanželskou známost s panem ....., bytem ....., ul. č. ....

Důkaz : - výslechem účastníků,
- rozvodovým spisem,
- výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Dne ..... se prvé žalované narodil žalovaný - ..... Přestože pohlavní styky žalobce a žalované ustaly v ....., jsem v rodném listě jsem zapsán jako otec nezletilého. Mám však za to, že je vyloučeno, aby tomu tak bylo. Žalovaná to při rozhovorech se mnou nijak neskrývá, navenek však tvrdí, že otcem nezletilého jsem já.

Když jsem byl v měsíci ..... vyšetřen lékařem, vyšlo najevo že trpím onemocněním, které vylučuje, abych se mohl stát otcem dítěte. Dle lékaře je popsán stav přítomen nejméně po dobu .... měsíců. Je proto nepochybné, že žalovaný není mým potomkem.

Důkaz : - lékařskou zprávou,
- znaleckým posudkem, který necht' vyžádá soud.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Určuje se, že nezl. ...., nar. ...., z matky ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ...., není synem pana ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Prvá žalovaná je povinna zaplatit žalobci náklady tohoto řízení do 15 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

podpis

podpis

Žaloba o příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky

N á v r h
matky na zahájení řízení

I.

Dne ..... se mi narodil syn ..... Žalovaný je podle rozsudku zdejšího soudu ze dne ....., č.j. .... jeho otcem. Rozsudek nabyl právní moci dne .....

- Důkaz :**
- rodným listem nezletilého,
  - citovaným rozsudkem.

II.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že jsem svobodná matka. Žalovaný, ač jsem ho několikrát žádala, osobně i dopisy, ani v průběhu těhotenství, ani po narození našeho syna, ničím nepřispěl na úhradu mých nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím.

- Důkaz :**
- výslechem účastníků,
  - kopiemi dopisů žalobkyně adresovaných žalovanému.

III.

Na mateřskou dovolenou jsem nastoupila ..... a pobírala jsem dávky v mateřství .... Kč denně. Po ukončení placené mateřské dovolené pobírám pouze rodičovský příspěvek ve výši ..... Kč měsíčně. V průběhu těhotenství a v souvislosti s porodem, jsem měla, zejména v druhé jeho polovině (od měsíce .....), zvýšené náklady. Ty byly dány jednak zvýšenými výdaji na stravu - s ohledem na chudokrevnost mi byla předepsána dieta bohatá na ovoce, zeleninu a libová masa, jednak mi bylo v zájmu zdravého rozvoje plodu doporučeno užívání vitamínových preparátů, které nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění - tím mé náklady vzrostly o cca ..... Kč měsíčně. V ..... bylo lékařem těhotenství označeno za rizikové a proto jsem k lékaři nemohla cestovat hromadnými dopravními prostředky - za dopravu vozem taxislužby jsem pak do porodu zaplatila dle připojených účtů ..... Kč. Za těhotenské ošacení a obutí, jakož i za zvláštní ošacení spojené s tím, že jsem trpěla tzv. těhotenskou cukrovkou, jsem utratila téměř ..... Kč.

- Důkaz :**
- výslechem žalobkyně,
  - lékařskou zprávou,
  - účty,
  - potvrzením o příjmu žalobkyně.

IV.

Žalovaný otec nezletilého je ženatý, má dvě nezletilé děti a pracuje jako ..... , s příjmem cca ..... Kč měsíčně čistého.

- Důkaz :**
- výslechem žalovaného,
  - daňovým přiznáním žalovaného.

V.

Na základě shora uvedených skutečností mi nezbývá, než žádat, aby žalovanému bylo uloženo mi přispět na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky. Navrhuji, aby soud ve věci vydal po provedeném řízení tento

rozsudek :

Žalovaný je povinen přispět žalobkyni

- na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím částkou ..... Kč splatnou do 15 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku, a dále
- na úhradu výživy v době od ..... do ..... měsíčně částkou ..... Kč, splatnou vždy do 15. dne v měsíci předem, přičemž nechť soud rozhodne o způsobu splácení příspěvku, jehož splatnost nastala přede dnem vydání rozsudku.

podpis

Návrh na udělení souhlasu uzavřít manželství osobě mladší 18 let

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Navrhovatelka nezl. ...., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Matka paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

O povolení uzavřít manželství

N á v r h

na zahájení řízení

I.

Jsem studující Střední ekonomické školy v ....., bydlím společně se rodiči v bytě ....., v ..... tohoto roku mi bude 17 let.

- Důkaz :**
- výslechem navrhovatelky a jejích rodičů,
  - občanským průkazem navrhovatelky.

II.

Po dobu delší jednoho roku mám známost s panem ....., nar. ....

Se jmenovaným trávím prakticky veškerý volný čas, rozumíme si a máme se rádi. Dle mého názoru se jedná o hluboký a trvalý vztah.

Ke dni sepsání návrhu jsem ve ..... měsíci těhotenství, otcem dítěte je můj snoubenec. Chtěla bych, stejně jako on, uzavřít manželství, aby se potomek narodil do uspořádaných poměrů.

Snoubenec studuje posledním rokem ..... V měsíci ..... tohoto roku má vykonat poslední státní závěrečnou zkoušku a ihned po absolutoriu nastoupí do zaměstnání u ..... , kde má přislíbeno místo s nástupním platem okolo ..... Kč hrubého. To je možné díky tomu, že již vykonal základní vojenskou službu. Do té doby nám finančně vypomohou rodiče snoubence.

Moji rodiče s tím, bych vstoupila do manželství souhlasí, navíc nás nechají, než si obstaráme byt vlastní, bydlet v jejich bytě, kde nám přenechají k užívání dvě místnosti. V péči o potomka mi, kromě matky, pomůže otec, který je v invalidním důchodu, jeho stav však nevylučuje pomoc v péči o kojence.

- Důkaz :**
- výslechem navrhovatelky,
  - lékařským potvrzením,
  - výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....,
  - potvrzením o studiu,
  - výkazem o studiu,
  - přihláškou ke státní závěrečné zkoušce,
  - potvrzením příslibu zaměstnání,
  - výslechem rodičů navrhovatelky.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Soud uděluje souhlas k tomu, aby nezletilá ....., nar. ...., dcera paní ....., roz. .... a pana ....., uzavřela manželství s panem ....., nar. ...., synem paní ....., roz. .... a pana .....

podpis

**Návrh na úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti rodičů,
kteří spolu za trvání manželství nežijí**

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní ..... bytem ....., ul. č. ....

Otec: pan ..... bytem u slečny ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ..... , nar. ....

N á v r h

matky na zahájení řízení o úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... a z našeho manželství narodil ..... nezletilý syn .....

Důkaz : - oddacím listem rodičů,
- rodným listem nezletilého.

II.

Manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ..... , navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

- Důkaz :**
- výslechem matky nezletilého,
  - výslechem otce nezletilého,
  - výslechem ..... , bytem ..... , ul. č. ....

III.

Otec nezletilého pracuje jako ..... , s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu ..... mi přispívá dohodnutou částkou ..... Kč měsíčně, ovšem nepravidelně - jednou zaplatil na dva měsíce dopředu, následně po dva měsíce nezaplatil nic, ve třetí měsíc zaplatil jak za měsíc běžný, tak i veškeré dlužné výživné. Nyní je zapláceno až do .....

Částka ..... Kč měsíčně mi připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... , se sídlem ..... , ul. č. .... , s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já.

Otec nemá k mé péči výhrad, ovšem chce, aby byl nezletilý svěřen do naší střídavé výchovy. To však není v zájmu nezletilého. Otec totiž nemá k péči o něj vytvořeny vhodné podmínky - bydlí se svou nynější partnerkou v garsoniére .... kategorie a v zaměstnání se zdržuje běžně .... hodin denně.

Nezletilý ..... je zdravý a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby jeho běžného vrstevníka.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky,
  - lékařským potvrzením.

IV.

Vzhledem k tomu, že jsem se s otcem nedokázala dohodnout na úpravě výchovy a výživy nezletilého, navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Nezletilý ..... , nar. .... se svěřuje do výchovy matky.

Otec je povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. Dne v měsíci předem, k rukám matky, počínaje dnem .....

podpis

Žaloba o výživné nerozvedeného manžela

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., bytem u slečny ..... , ul. č. ....

O výživné pro nerozvedenou manželku

N á v r h

manželky na zahájení řízení

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s žalovaným a ..... se nám narodil syn ..... Jeho poměry jsou řešeny opatrovnickým rozsudkem zdejšího soudu ze dne ....., sp. zn. ...., který nabyl právní moci dne ..... Nezletilý byl nezletilý svěřen do mé péče a žalovanému stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ..... , navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se

ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

- Důkaz :**
- oddacím listem,
  - výslechem účastníků,
  - výslechem ....., bytem ....., ul. č. ....

II.

Žalovaný pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Výživné na nezletilého ..... mi platí pravidelně, na mé potřeby mi však odmítá cokoli přispět a tvrdí, že pokud mám málo prostředků, mám si najít výnosnější zaměstnání. Já se naopak domnívám, že pokud jsme stále manželé, mám právo na stejnou hmotnou a kulturní úroveň jako žalovaný. Za situace, kdy jsem zaměstnána jako ..... ve firmě ....., se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně a jen za nájemné a poplatky za plnění poskytovaná s užívání bytu zaplatím přes ..... Kč měsíčně, to není reálné.

- Důkaz :**
- výslechem žalobkyně,
  - potvrzením o příjmu žalobkyně,
  - daňovým přiznáním žalovaného,
  - potvrzením o výši měsíčních plateb za byt.

III.

Vzhledem k tomu, že žalovaný odmítá plnit svou zákonnou vyživovací povinnost, kterou ke mně jako k manželce má, nezbyvá mi, než se obrátit na soud. Výživné, které je přiměřené jak mým potřebám, tak schopnostem a příjmům žalovaného, s přihlédnutím k tomu, že máme právo na stejnou životní úroveň, je částka ..... Kč měsíčně. Proto navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Žalovaný je povinen platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení, výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně. Zároveň necht' soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

Návrh na rozvod bezdětného manželství

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Žalobce: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaná: paní ....., trvale bytem ....., ul. č. ...., t.č. bytem u pana ....., ul. č. ....

O rozvod manželství

N á v r h na zahájení řízení

I.

Manželství účastníků bylo uzavřeno dne .....před Obvodním úřadem v ....., po roční známosti, ze vzájemné náklonnosti. Oba účastníci jsou české národnosti, státními občany ČR, u obou se jedná o manželství první.

Důkaz : - oddacím listem,

- občanskými průkazy účastníků.

II.

Manželství bylo spokojené do r. ...., přesněji do doby, kdy mi žalovaná v souvislosti s naším záměrem pořídit si potomka oznámila, že podle posledního lékařského vyšetření je navždy vyloučeno, aby otěhotněla. Krátce poté mi překvapivě sdělila podstatné výhrady ke způsobu našeho dosavadního života: např. za nepřijatelnou považovala občasnou přítomnost mých sourozenců a rodičů, ve mně postrádala kvalitní osobnost, zesměšnila mé chování na veřejnosti, nelichotivě se vyjádřila o mých známých. To mi bylo nepochopitelné, ovšem domníval jsem se, že je to nezvládnutá reakce na skutečnost, že nemůžeme mít děti. Proto jsem se snažil chovat ohleduplně a spoléhal na to, že časem se věc „sama vyřeší“.

Na jaře r. .... mi žalovaná sdělila, že již půl roku má známost, ovšem že i mne má stále ráda a že neví, co si počít. O celé věci jsme si promluvili a následně navštívili i manželského poradce. Žalovaná slíbila, že mimomanželskou známost ukončí do konce r. .... Místo toho však v ..... opustila společnou domácnost a odstěhovala se ke svému nynějšímu partnerovi ....., bytem ....., ul. č. .... Když jsme se naposledy setkali, to bylo v měsíci ....., zjistil jsem že je těhotná, v ..... měsíci těhotenství. Když žalovaná viděla mé překvapení, řekla mi, že onemocnění, které údajně vylučovalo její těhotenství, si vymyslela, neboť už v té době jí údajně bylo jasné, že se rozejdeme. Popsaný rozhovor mne utvrdil v tom, že k žalované nic necítím a nechci s ní již sdílet manželství.

Ze shora uvedených skutečností je patrné, že manželství je tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití.

Příčina rozvratu dle mého názoru spočívá v tom, že jsme se před uzavřením sňatku nedostatečně poznali.

- Důkaz :**
- výslechem účastníků,
  - výslechem pana ..... a paní .....
  - výslechem pana ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Manželství účastníků žalobkyně ....., roz. .... a ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se rozvádí.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Návrh na rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu podle § 176 OSŘ

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec: pan ....., bytem u slečny ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

N á v r h

matky na zahájení řízení o úpravu práv a povinností k nezletilému dítěti pro období po rozvodu manželství

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... Dne ..... se z našeho manželství narodil nezletilý syn .....

Důkaz : - oddacím listem rodičů,
- rodním listem nezletilého.

II.

Manželství bylo šťastné a spokojené až do října minulého roku. Tehdy se otec seznámil se slečnou ....., navázal s ní známost a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Několikrát jsem se

ho při návštěvách na pracovišti snažila přesvědčit, aby se vrátil domů. To se nepodařilo - otec mi pouze dal za pravdu v tom, že se chová nezodpovědně, ovšem nedokáže prý jinak.

Poměry nezletilého jsou zatímne upraveny rozsudkem zdejšího soudu ze dne ....., sp. zn. ...., který nabyl právní moci dne .....

Vzhledem k tomu, že u otce nezletilého se jedná již o třetí nevěru, nemám zájem na dalším trvání manželství. K otci nezletilého nemám důvěru a veškerý můj citový vztah k němu vymizel. Má proto v úmyslu požádat o rozvod manželství. K tomu potřebuji soudní rozhodnutí, které upraví poměry nezletilého pro dobu po rozvodu.

- Důkaz :**
- výslechem matky nezletilého,
  - výslechem otce nezletilého,
  - výslechem slečny ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu nezletilého ..... mi přispívá, dle shora již citovaného rozhodnutí, částkou ..... Kč měsíčně.

Částka ..... Kč měsíčně mi připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já.

Otec nemá k mé péči výhrad, ovšem chce, aby byl nezletilý svěřen do naší střídavé výchovy. Takový postup však v současné době není v zájmu nezletilého, neboť otec nemá k péči o něj vytvořeny vhodné podmínky - bydlí se svou nynější partnerkou v garsoniére .... kategorie a v zaměstnání se zdržuje běžně .... hodin denně. Pokud se bytové poměry otce a jeho pracovní vytížení změní, budu o střídavé výchově uvažovat.

Nezletilý ..... je zdravý a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby běžného jeho vrstevníka.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky,
  - lékařským potvrzením.

IV.

Zatímní úprava poměrů nezletilého podle shora již citovaného rozsudku mi, stejně jako nezletilému a jeho otci, i když ten to nechce přiznat, vyhovuje. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby byla zachována i pro dobu po rozvodu manželství. Navrhuji proto, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství matky ....., roz. .... a otce ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se nezletilý ....., nar. ...., svěřuje do výchovy matky.

Otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

podpis

Návrh na rozvod manželství s nezletilým dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., trvale bytem ....., ul. č. ...., t.č. bytem u .....
....., ul. č. ....

O rozvod manželství

N á v r h na zahájení řízení

I.

Manželství účastníků bylo uzavřeno dne ..... před Obvodním úřadem v ..... Oba účastníci jsou české národnosti, státními občany ČR, u obou se jedná o manželství prvé.

Z manželství účastníků se narodilo jedno dítě - nezl. syn ....., nar. ....

- Důkaz :**
- oddacím listem,
  - rodným listem,
  - občanskými průkazy účastníků.

II.

Manželství jsme uzavřeli po téměř ..... známosti ze vzájemné náklonnosti. V té době a bezprostředně poté žalovaný působil v zahraničí a to až do ..... Do té doby jsme si bez větších problémů rozuměli a bylo pro mne velkým překvapením, že záhy po návratu žalovaného začalo mezi námi docházet k nedorozuměním.

Žalovaný byl vždy velmi společenský a měl sklony k tzv. "bohémskému", značně improvizovanému, způsobu života - to nakonec byla i jedna z vlastností, která mne upoutala v počátcích naší známosti. Bylo mi jasné, že vlastnost není ideální pro partnerský život. Domnívala jsem se ale, že delším soužitím a příchodem potomků se žalovaný stane spolehlivějším začne více orientovat na rodinný život, že se „usadí“.

Po narození nezl. .... a ani později, však ke změně nedošlo. Manžel nijak nepřizpůsobil způsob života novým podmínkám a změně postavení. Častou nepřítomnost vysvětlovat plněním pracovních úkolů, ovšem později jsem zjistila, že se věnoval přátelům a zábavě v soukromém klubu.

Žalovaného jsem několikrát upozornila na to, že s jeho chováním nesouhlasím a že požaduji, aby více zohlednil potřeby rodiny, ovšem bezvýsledně. O tom, že vůbec nepochopil v čem spočívá problém, svědčí jeho nezvratného přesvědčení, že se rodině věnoval v míře dostatečné. Dle mého názoru si však, ve své podstatě, žil po svém, nikoliv s námi, ale vedle nás.

V letních měsících r. .... jsem se proto odstěhovala, i se synem k rodičům. V důsledku toho žalovaný kontaktoval manželského poradce a v jeho doprovodu mne navštívil a uznal mé výtky; dohodli jsme se pak na obnovení soužití s tím, že společně budeme k poradci docházet, abychom společně vybudoval vyvážený a harmonický vztah. Naše vztahy se zlepšily, ovšem jen na půl roku - po nich se vše vrátilo do původního stavu. Žalovaný přestal k poradci docházet, navíc navázal známost se slečnou ..... bytem ....., ul. č. .... Doufala jsem i nadále, že když se žalovaný dokázal jednou změnit - má naše manželství ještě budoucnost. Tak tomu však nebylo a navíc se objevily další různice a to v otázce hospodaření a trávení volného času. Neshody stále více ústily v hádky a postupně jsme ztráceli schopnost komunikovat o běžných věcech.

Když mi na jaře ..... žalovaný oznámil, že známost ukončil a že se vrací k rodině, chtěla jsem uvěřit tomu, že vše je na dobré cestě. Tak tomu bylo velmi krátce - jen do doby, kdy jsem se dozvěděla o jeho další známosti tentokrát se slečnou ..... bytem ....., ul. č. .... K žalovanému jsem tak ztratila důvěru. Soužití se stávalo stále více nesnesitelným a v důsledku toho začal trpět i syn ..... Na počátku léta v r. .... jsem opětovně opustila společnou domácnost a do dnešního dne bydlím i se synem u rodičů. Pokud je mi známo, žalovaný se svou nynější partnerkou očekává narození potomka.

Ze shora uvedených skutečností je patrné, že manželství je tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití a není zde ani zvláštních důvodů, které by nasvědčovaly tomu, že rozvod manželství by byl v rozporu se zájmem našeho nezletilého potomka.

Příčina rozvratu dle mého názoru spočívá v tom, že jsme se před uzavřením sňatku nedostatečně poznali.

- Důkaz :**
- výslechem účastníků,
  - výslechem pana ..... a paní .....,
  - výslechem slečny ....., bytem ....., ul. č. ....

III.

Poměry nezletilého syna ....., nar. ....., - byly upraveny pro dobu po rozvodu v řízení dle § 176 občanského soudního řádu (§ 25 ZOR) rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., který nabyl právní moci .....

Důkaz : - citovaným rozsudkem.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Manželství účastníků žalobkyně ....., roz. .... a pana ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se rozvádí.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

podpis

Smlouva upravující vypořádání práv a povinností společného bydlení manželů pro dobu po rozvodu dle § 24a odst. 1 písm.a) ZOR

Smlouva
o vypořádání práv a povinností společného bydlení,
podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění,
uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci se stali jako manželé, uzavřením sňatku dne ....., společnými nájemci bytu .... kategorie č. ... v .... patře domu č.p. .... v katastrálním území ....., v ....., ul. č. ....

II.

Účastníci se dnešního dne ve smyslu § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění, dohodli o tom, že v případě rozvodu manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do ....., se dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství,

právo společného nájmu se zrušuje,

a jako výhradní nájemce bude byt v budoucnu užívat paní .....

Pan ..... se zavazuje předmětný byt vyklidit a vyklizení jej paní ..... předat do 3 měsíců ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu a to bez nároku na bytovou náhradu.

III.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

Smlouva upravující vzájemnou vyživovací povinnost manželů pro dobu po rozvodu dle § 24a odst. 1 písm. a) ZOR

Smlouva

o úpravě vyživovací povinnosti

podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění, uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci, kteří uzavřeli sňatek dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se dnešního dne ve smyslu § 24a odst. 1 písm. a) dohodli ohledně vzájemné vyživovací povinnosti o tom, že v případě rozvodu manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do ....., dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství :

- 1) paní ..... vzniká vůči ..... právo na výživné, které bude poskytováno takto :
  - do jednoho měsíce ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství ..... vyplatí paní ..... částku ..... Kč (slovy ..... korun českých) a to na účet, jehož identifikaci mu paní ..... na požádání sdělí;
  - po dobu dvou let, počínaje měsícem, který začne běžet jako druhý po měsíci, ve kterém nastane právní moc rozsudečného výroku o rozvodu manželství, bude pan ..... paní ..... platit na výživném částku ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 10. dne v měsíci předem, na účet, jehož identifikaci mu paní ..... na požádání sdělí;
- 2) pan ..... právo na výživné proti paní ..... neuplatňuje a žádné mu ani nevzniká.
- 3) Shora popsány ujednáními jsou vzájemné vyživovací povinnosti účastníků pro případ rozvodu manželství zcela vypořádány.

II.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

**Dohoda o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu podle
§ 24a odst. 1 písm. b) ZOR**

**Dohoda
o úpravě poměrů nezletilého dítěte**

podle § 24a odst. 1 písm. b) zákona o rodině č. 94/1963 Sb. v platném znění, uzavřená dále
uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek :

I.

Účastníci, kteří uzavřeli sňatek dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se dnešního dne ve
smyslu § 24a odst. 1 písm. b) dohodli ohledně poměrů jejich nezletilého syna ....., nar. .... o
tom, že v případě rozvodu jejich manželství, na základě návrhu podaného u soudu nejpozději do .....,
se dnem právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství :

- a) nezletilý ....., nar. ...., svěřuje do výchovy matky.
- b) Otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně,
splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

II.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne .....

podpis

podpis

Návrh na schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu podle § 24a odst. 1 písm. b) ZOR

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., bytem u slečny ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

N á v r h

matky na schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého

I.

Dne ..... jsem uzavřela manželství s panem ..... Dne ..... se z našeho manželství narodil nezletilý syn .....

Důkaz : - oddacím listem rodičů,
- rodným listem nezletilého.

II.

Naše manželství bylo šťastné a spokojené až do ..... minulého roku. Tehdy otec nezletilého navázal mimomanželskou známost se slečnou ..... a v ..... tohoto roku se k ní odstěhoval. Nyní spolu očekávají narození potomka. Ani já, ani otec nezletilého, nechceme manželské soužití obnovit a dohodli jsme se na tzv. nesporném rozvodu podle § 24a odst. 1 z.č. 94/1963 Sb. o rodině. Nezbytnou podmínkou pro postup podle citovaného ustanovení je předložení pravomocného rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu.

III.

Otec nezletilého pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ....., ul. č. ...., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Nezletilý ..... navštěvuje školku, jinak o něho pečuji já. Nezletilý ..... je zdrav a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby běžného jeho vrstevníka.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky,
  - lékařským potvrzením.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností jsme se s otcem pro dobu po rozvodu dohodli (kopie dohody v příloze) na tom, že v zájmu nezletilého bude, aby byl pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče.

Pokud se jedná o vyživovací povinnost otce, ujednali jsme, že otec stejně jako doposud bude přispívat částkou ..... Kč měsíčně. Tato částka nám připadá jako přiměřená jak potřebám nezletilého (platím mu kapitálové životní pojištění v částce ..... Kč měsíčně), tak možnostem otce.

Aby shora popsaná dohoda byla vyjádřením nynější situace nezletilého, je její účinnost vázána na podmínku rozvazovací - následky dohody pomínou, pokud návrh na rozvod manželství nebude podán do .....

- Důkaz :**
- vyhotovením dohody.

V.

Ke schválení navrhovaná úprava ve své podstatě kopíruje dosavadní faktický stav. Ten vyhovuje jak nezletilému Pavlovi, tak mně, jakož i otcí. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby tento stav byl zachován i pro dobu po rozvodu manželství. Navrhuji proto, aby soud schválil po provedeném řízení následující

d o h o d u:

Ode dne právní moci rozsudečného výroku o rozvodu manželství matky ....., roz. .... a otce ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., na základě návrhu podaného u soudu do ....., se nezletilý ....., nar. ....., svěruje do výchovy matky a otec je od tohoto dne povinen přispívat na výživu nezletilého částkou ..... Kč měsíčně, splatnou vždy do 5. dne v měsíci předem, k rukám matky.

podpis

Návrh na zvýšení výživného pro nezletilé dítě

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Otec pan ....., bytem u slečny ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

Návrh

matky na zahájení řízení o zvýšení výživného

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne. Citovaným rozhodnutím pak byl nezl. .... pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče a otci stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Nezletilý ve školním roce ..... zahajuje školní docházku, druhým rokem chodí do sportovního oddílu kopané (..... Kč měsíčně) a v tomto roce zahajuje docházku i do Základní umělecké školy v ....., ul. č. ...., kde navštěvuje lekce hry na kytaru (..... Kč měsíčně). Se zahájením školní docházky jsou spojeny výdaje na školní pomůcky, s mimoškolní činností nezl. .... jsou spojeny i náklady na sportovní dres, sportovní obuv, hudební literaturu, pořízení hudebního nástroje, nezletilému budu muset kupovat kupón pro síťovou měsíční jízdenku MHD.

Důkaz : - výslechem matky nezletilého,
- potvrzením školy,
- potvrzením sportovního oddílu,
- potvrzením ZUŠ,
- účty.

III.

Otec nezletilého pracuje jako ..... , s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Na výživu nezletilého přispívá pouze částkou ..... Kč měsíčně, tak jak bylo stanoveno soudem. Se synem se nestýká ani o něj neprojevuje zájem.

Já jsem zaměstnána jako účetní ve firmě ..... se sídlem ..... , ul. č. .... , s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně.

Nezletilý ..... je zdravý a nemá potřeby, které by převyšoval potřeby jeho běžného vrstevníka.

Výživné stanovené shora citovaným rozsudkem bylo určeno v období, kdy byl nezletilý předškolákem - jeho potřeby vzrostly jednak přibývajícím věkem, jednak v souvislosti se zahájením školní docházky i rozvíjením jeho zájmů při mimoškolních aktivitách. Výživné bylo navíc vyměřeno při příjmu otce ..... Kč a mém příjmu ..... Kč. Příjmy otce vzrostly o ..... Kč měsíčně, moje příjmy v souvislosti s reorganizací, kdy jsem byla zbavena vedoucího místa, poklesly o téměř ..... Kč měsíčně, výnosnější místo na trhu práce toho času není.

- Důkaz :**
- výslechem rodičů nezletilého,
  - daňovým přiznáním otce,
  - potvrzením o příjmu matky.

IV.

Vzhledem k tomu, že potřeby nezletilého vzrostly, stejně jako příjmy jeho otce, mám zato, že je na místě s účinností od zahájení školní docházky zvýšit vyživovací povinnost otce. Za výživné přiměřené potřebám nezletilého (chtěla bych mu m.j. zřídit „Spoření na vzdělání“) a příjmovým poměrům otce, považuji částku ..... Kč měsíčně. Navrhují proto, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Výživné stanovené otci na nezletilého ..... rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ..... , č.j. .... , částkou ..... Kč měsíčně se počíná dnem ..... zvyšuje na částku ..... Kč měsíčně, kterou je otec povinen platit vždy do 5. dne v měsíci předem k rukám matky.

podpis

Návrh na úpravu styku rodiče s nezletilým dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Otec pan ..... , bytem ..... , ul. č. ....

Matka paní ..... , bytem ..... , ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ....., nar. ....

N á v r h

otce na zahájení řízení o úpravu styku s nezletilým

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne. Citovaným rozhodnutím pak byl nezl. .... pro dobu po rozvodu svěřen do péče matky a mě bylo stanoveno výživné ve výši .... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

S matkou nezletilého jsme se při rozvodovém řízení dohodli na tom, že se synem ..... se budu stýkat po předchozí dohodě. Předběžně bylo domluveno, že se budeme vídat každý lichý víkend v roce, nejméně po dobu 14 dnů o letních prázdninách a po dobu jednoho týdne zimních prázdnin. Tato dohoda se uskutečňovala bez větších problémů po dobu asi jednoho roku. Poté se chování matky od základu změnilo a začala mi ve styku s nezletilým bezdůvodně bránit, údajně proto, že na ..... mám neblahý vliv. Snažil jsem se o dohodu - matka však se mnou přestala komunikovat a posledního půl roku jsem syna neviděl. Ač jsem se snažil mnohokrát matku kontaktovat, vše je bezvýsledné : když se dovolám telefonem, zavěsí mi, když přijdu za nezletilým domů, neotevře. Nezbyvá mi, než se obrátit na soud se žádostí o úpravu styku.

Jsem stále výdělečně činný jako ....., můj příjem poklesl - za posledního půl roku dělá asi ..... Kč měsíčně, koupil jsem si byt ... + ... v ....., kde jsem nezletilému zařídil i vlastní pokoj. Žiji sám, známost nemám.

Styk s nezletilým požaduji upravit tak aby odpovídal shora popsané dohodě s matkou.

Pokud je mi známo, nezletilý ..... je zcela zdravý a rozvíjí se přiměřeně svému věku.

Důkaz :

- výslechem rodičů nezletilého,
- lékařskou zprávou,
- daňovým přiznáním,
- kupní smlouvou na byt,
- fotodokumentací pokoje nezletilého.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

rozsudek :

Otec je oprávněn se s nezletilým ....., nar. ...., stýkat :

- v každý lichý týden v roce od pátku ..... hod. do neděle ..... hod.,
- v každý lichý rok v době velikonoce od pátku bezprostředně velikonočům předcházejícího ..... hod. do velikonočního pondělí ..... hod.,
- každý rok v době od 1.7. .... hod. do 15.7. .... hod.,
- každý rok 25. 12. .... hod. do ..... hod.
- v každý sudý rok od 26.12. .... hod. do 1.1. následujícího roku .....hod.

Otec není oprávněn se s nezletilým stýkat v lichém týdnu v době od pátku ..... hod. do neděle ..... hod.:

- v sudém roce, pokud případně na víkend jehož součástí jsou velikonoční svátky,
- v lichém roce, pokud případně na dobu od 27.12. .... hod. do 1.1. následujícího roku.

Otec převezme nezletilého ..... v místě bydliště matky a tam jej také po ukončení styku vrátí.

Matka je povinna nezletilého na styk s otcem připravit.

podpis

Návrh na zákaz styku rodiče s dítětem

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Otec pan ....., bez pracovního poměru, t.č. bytem ubytovna Armády spásy
v ....., ul. č. ....

Matka paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Ve věci péče o nezletilého ..... , nar. ....

N á v r h

matky na zahájení řízení o zákaz styku otce s nezletilým

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., bylo rozvedeno manželství rodičů nezletilého. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne. Citovaným rozhodnutím pak byl nezletilý ..... pro dobu po rozvodu svěřen do mé péče matky a otci bylo stanoveno výživné ve výši ..... Kč měsíčně.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Otec nezletilého měl již za trvání manželství, problémy s nadměrným požíváním alkoholických nápojů: pod jejich vlivem mne napadal a tropil časté výtržnosti. Tato skutečnost byla jednou z příčin rozvratu manželství a následně i rozvodu.

Popsaný stav se i po rozvodu neustále zhoršoval, rozvinul se v návyk a v průběhu posledního roku otec začal zneužívat návykové látky - posledních šest měsíců užívá nitrožilně i heroin. O tom jsem se dozvěděla, když jsem v posledních šesti měsících byla již třikrát přizvána do nemocnice, kde byl otec nezletilého ve stavu předávkování drogou hospitalizován, přičemž jako příbuznou udal mne.

Pod vlivem drog je otec nezletilého nebezpečný jak sobě, tak svému okolí. Obávám se proto jeho vlivu na nezletilého ....., jakož i toho, že by mohl synu pod vlivem drog ublížit. Domnívám se proto, že je v zájmu nezletilého, aby styk otce se synem byl zakázán a to minimálně do doby, kdy si otec uvědomí nebezpečnost svého počínání a učiní alespoň první krok k nápravě.

Důkaz :

- výslechem rodičů nezletilého,
- lékařskou zprávou o hospitalizacích otce,
- znalecký posudkem ohledně stavu drogové závislosti otce, který nechť vyžádá soud.

III.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

rozsudek :

Zakazuje se styk otce s nezletilým ....., nar. ....

podpis

Návrh na stanovení výživného pro zletilé dítě

V ..... dne .....

Obvodní soud pro .....

Žalobkyně slečna ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaná: paní ....., nar. ...., bytem ....., ul. č. .... u pana .....

O výživné pro zletilé dítě

N á v r h **na zahájení řízení**

I.

Jsem dcerou žalované a pana ....., invalidního důchodce. V současné době studuji ..... v ..... a do jejího ukončení mi zbývá jeden školní rok.

- Důkaz :**
- rodným listem,
  - občanským průkazem
  - potvrzením o studiu.

II.

Žiji ve společné domácnosti se svým otcem. Až do ..... s námi žila i žalovaná. Ta se ..... odstěhovala ke svému nynějšímu partnerovi .....

Veškeré výdaje spojené s chodem naší společné domácnosti nese otec. Jeho jediným příjmem je invalidní důchod, který t.č. činí ..... Kč a proto se snažím otci pomoci. Našla jsem si na .... dne v týdnu zaměstnání a pracuji jako ..... v kanceláři daňového poradce s příjmem ..... Kč měsíčně které dávám otci na zajištění chodu společné domácnosti (jen za nájemné a plnění poskytovaná s užívání bytu platíme přes ..... Kč měsíčně). Nezbývá mi však na ošacení a nemohu si pořídit studijní materiály, nemám ani na měsíční síťovou jízdenku. Žalovaná při přispěla na výživu pouze v měsících ..... a ....., vždy částkou ..... Kč. Od konce měsíce ..... již nepřispěla ničím a vzkázala mi, že se o sebe musím postarat sama, když jsem plnoletá.

- Důkaz :**
- výslechem účastníků,
  - výslechem mého otce, pana .....,
  - zprávou o zdravotním stavu otce, pana .....

III.

Žalovaná je zaměstnána jako vedoucí knihovnice s platem ..... Kč a kromě mne nemám žádnou další vyživovací povinnost. Domnívám se proto, že částka, kterou mi měsíčně na výživu přispívala, tedy obnosem ..... Kč, je přiměřenou jejím výdělkových poměrům pro výživné v budoucnu, s časovým výhledem do konce školního roku .....

Na základě toho navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

r o z s u d e k:

Žalovaná je povinna platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení, výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně. Zároveň necht' soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

Žaloba o výživné rozvedeného manžela (§ 93 odst.1 ZOR)

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobkyně: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O výživné rozvedené manželky

N á v r h

Na zahájení řízení

I.

Rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j....., bylo rozvedeno manželství účastníků. Rozsudek nabyl právní moci téhož dne.

Důkaz : - citovanými rozhodnutím.

II.

Žalovaný pracuje jako ....., s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. V průběhu posledního roku si pořídil nové vozidlo a koupil dům v ....., ul. č. ....

Já jsem pro závažné neurologické onemocnění s nepříznivou prognózou v invalidním důchodu a jediným mým příjmem je důchod ve výši ..... Kč měsíčně. Tento příjem pokryje jen mé nejnnutnější výdaje, téměř mi nezbývá na ovoce, které bych měla požívat v co největším množství, ani na vitamíny, které bych rovněž měla užívat a nejsou hrazeny ze zdravotního pojištění.

V důsledku rozvodu jsem se ocitla úplně sama a bez pomoci, v čemž je třeba spatřovat závažnou újmu. Za příčinu rozvodu byla ve shora uvedeném rozsudku označena opakovaná nevěra a nespolehlivost žalovaného, který byl shledán tím, kdo se porušením svých manželských povinností rozhodující měrou podílel na rozvratu manželství.

Důkaz :

- citovanými rozhodnutím,
- potvrzením o příjmu žalobkyně,
- lékařskou zprávou,
- daňovým přiznáním žalovaného.

III.

Na základě shora popsaných skutečností mám zato, že jsem manželkou, která se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílela a které byla rozvodem způsobena závažná újma. Mám proto právo na výživné podle § 93 odst. 1 z.č. 94/1963 Sb. o rodině. Za částku příspěvku na moji přiměřenou výživu, odpovídající výdělkovým poměrům žalovaného, považuji částku nejméně ..... Kč měsíčně.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud po provedeném řízení vynesl tento

r o z s u d e k :

Žalovaný je povinen platit žalobkyni, počínaje dnem podání návrhu na zahájení tohoto řízení a konče dnem ....., výživné v částce ..... Kč měsíčně předem, splatné vždy do 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně. Zároveň necht' soud rozhodne o splácení výživného dlužného ke dni vyhlášení rozsudku.

podpis

Návrh na zúžení společného jmění pro podnikatelskou činnost jednoho z manželů

V ..... dne .....

Obvodní soud pro.....

Žalobce: paní ....., bytem ....., ul. č. ....

Žalovaný: pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O zúžení společného jmění manželů

N á v r h na zahájení řízení

I.

Účastníci uzavřeli manželství před Obvodním úřadem v ..... dne ..... Uzavřením sňatku vzniklo mezi účastníky bezpodílové spoluvlastnictví manželů podle § 143 a násl. z.č.40/1964 Sb. - Občanského zákoníku v platném znění (dále jen OZ), které se dnem 1.8. 1998 podle čl. VIII. odst. 2 z.č. 91/1998 Sb. změnilo ve společné jmění manželů.

Důkaz : - oddacím listem.

II.

Žalovaný se stal držitelem živnostenského listu vydaného Živnostenským odborem Obvodního úřadu v ..... dne ..... pod č.j. .... Živnostenský list žalovaného opravňuje k provozování obchodní činnosti a žalovaný je tak podnikatelem dle zákona č. 455/1991 Sb.o živnostenském podnikání v platném znění a je oprávněn provozovat příslušnou podnikatelskou činnost.

Důkaz : - živnostenským listem.

III.

S uskutečňováním podnikatelské činnosti jsou spojena určitá rizika a přímým důsledkem podnikatelského neúspěchu podnikajícího manžela se tak může stát postih majetkových poměrů obou účastníků majetkového společenství vymezeného společným jměním manželů.

Platný občanský zákoník umožňuje předejít dopadům těchto rizik zúžením společného jmění dle § 148 odst. 2 ObčZ až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

Mám zato, že shora uvedenými skutečnostmi je prokázáno splnění podmínek, které zákon vyžaduje pro zúžení společného jmění manželů a proto navrhuji, aby soud po provedeném řízení vydal tento

rozsudek:

Společné jmění účastníků žalobkyně ....., roz. .... a ....., kteří uzavřeli manželství dne ..... před Obvodním úřadem v ....., se zužuje až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Návrh na nezrušitelné osvojení (tzv.adopci) manželem matky dítěte

V ..... dne .....

Obvodnímu soudu pro.....

Navrhovatel pan ....., bytem ....., ul. č. ....

O nezrušitelné osvojení nezl. ...., nar. ....

N á v r h na zahájení řízení

I.

Dne ..... jsem uzavřel manželství s paní ....., která má, z předchozího manželství rozvedeného v r. ...., ve své péči nezl. syna ..... Nezl. žije s námi ve společné domácnosti od uzavření manželství a já se podílím na jeho výchově. .... mne považuje za otce. Biologický otec nezletilého, pan ....., se znovu oženil, má dvě další děti a o nezl. .... neprojevuje zájem. Platí pouze soudem stanovené výživné a od rozvodu nezletilého neviděl.

- Důkaz :**
- rodným listem,
  - rozvodovými spisy Obvodního soudu pro ..... sp. zn. ....,
  - oddacím listem.

II.

Nezletilého ..... bych chtěl osvojit tak, aby měl vytvořenu úplnou rodinu nejenom fakticky, ale i právně. Proto chci být zapsán v matrice jako otec. Matka s osvojením souhlasí, otce nezletilého rovněž.

- Důkaz :**
- výsledkem návrhatele,
  - výsledkem rodičů nezletilého.

III.

Mé výdělkové poměry jsou dobré: působím jako ..... s příjmem okolo ..... Kč čistého měsíčně. Jsem zcela zdrav a bezúhonný.

Matka nezletilého pracuje jako ..... s příjmem okolo ..... Kč měsíčně. Společně s matkou a nezletilým žijeme v nájemním bytě .... + ... kategorie.

- Důkaz :**
- potvrzením o příjmu matky,
  - daňovým přiznáním navrhovatele,
  - lékařskou zprávou,
  - výpisem z rejstříku trestů,
  - nájemní smlouvou.

IV.

Na základě shora uvedených skutečností navrhuji, aby soud vynesl po provedeném řízení následující

rozsudek:

Nezletilý ....., nar. ...., syn paní ....., roz. .... a otce ....., je od právní moci tohoto rozsudku osvojencem ....., nar. ...., r.č. ...., bytem ....., ul. č. ....

Osvojitel pan ....., syn pana ..... a paní ....., roz. ...., bude uveden v matrice narozených jako otec osvojence místo jeho otce .....

podpis

Dohoda rozvedených manželů o dalším nájmu bytu

Dohoda

o zániku společného nájmu bytu manžely,

uzavřená dále uvedeného dne, měsíce a roku mezi

1. paní ....., bytem ....., ul. č. ...., na straně jedné, a
2. panem ....., bytem ....., ul. č. ...., straně druhé

za těchto podmínek:

I.

Účastníci se stali jako manželé, uzavřením sňatku dne ....., společnými nájemci bytu .... kategorie č. .... v .... patře domu č.p. .... v katastrálním území ....., v ....., ul. č. ....

II.

Manželství účastníků bylo rozvedeno rozsudkem Obvodního soudu pro..... ze dne ....., č.j. ...., který nabyl právní moci dne .....

III.

Účastníci se dnešního dne ve smyslu § 705 z.č.40/1964 Sb. - Občanský zákoník - v platném znění o tom, že právo společného nájmu se zrušuje a jako výhradní nájemce bude byt v budoucnu užívat paní .....

Pan ..... se zavazuje předmětný byt vyklidit a vyklizení jej paní ..... předat dne ..... a to bez nároku na bytovou náhradu.

IV.

Tato dohoda byla sepsána dvakrát, v jednom vyhotovení pro každou ze stran této dohody.

V ..... dne

podpis

